

Volume: 7 | Issue: 2 | 2025 October

ESAS

EDUCATION SCIENCE AND SPORTS

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/esas>

Hakkımızda / About us

2019 yılında yayın hayatına başlayan dergi 2024 yılından itibaren "Education Science and Sports" (ISSN:3023-8668) ismiyle araştırmacılara hitap etmektedir. Dergi hakemli, akademik elektronik, açık erişime uygun ve kâr amacı gütmeyen bir dergidir.

Dergimizin amacı, eğitim bilimleri ve spor bilimleri alanında özgün, derleme ve araştırma makalelerine yer vermektir. Bu makaleler, disiplinlerarası bir yaklaşımla hazırlanabilir ve felsefe, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, biyoloji, siyaset bilimi, ekonomi, işletme, bilişim teknolojileri, istatistik ve mimarlık gibi alanları kapsayabilir. Dergimizin hedef kitlesi, eğitim bilimleri ve spor alanına ilgi duyan veya bu alanda çalışan araştırmacılarıdır.

Education Science and Sports dergisinin yayın dili **Türkçe ve İngilizce**'dir. Dergi yılda 2 defa (Mart ve Ekim) çevrimiçi olarak yayınlanmaktadır. Ancak gerek görülmesi halinde özel sayılara da yer verilmektedir.

İçindekiler/Table of The Contents

No	Yazar (lar) ve Eser Adı	Sayfa No
	Osman Yıldız, Betül Zengin	
1	Comparison of wushu coach training systems in Türkiye and China <i>Türkiye ve Çin'deki wushu antrenörü eğitim sistemlerinin karşılaştırılması</i>	1-14
	Hüseyin Emirhan Kılınç, Selman Kaya	
2	2023-2024 Sezonunda UEFA kulüp turnuvalarında atılan gollerin karşılaştırmalı analizi <i>Comparative analysis of goals scored in UEFA club tournaments during the 2023-2024 season</i>	15-37
	Pero Duygu Dumangöz, Bilal Yıldırım	
3	Analysing social media addiction among referees in Izmir: A Quantitative study by demographics <i>İzmir'deki hakemler arasında sosyal medya bağımlılığının analizi: Demografiye göre nicel bir çalışma</i>	38-48
	Ahmet Vahap Deniz, Bekir Barış Cihan, Levent Var	
4	Türkiye Süper Ligi'nde futbol oynayan Türk sporcuların ırkçılık ve ultramilliyetçilik kavramları çerçevesinde yabancı oyunculara yönelik düşüncelerini çözümlmek <i>Analysing the perceptions of Turkish football players in the Turkish Super League toward foreign players within the framework of racism and ultranationalism</i>	49-64
	Gizem Çelik, Saffet Karayaman	
5	Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yapay zekâya karşı tutumları ve iş bulma kaygılarının incelenmesi <i>Examination of vocational school students' attitudes towards artificial intelligence and their anxiety about finding a job</i>	65-73

Editör Kurulu/ Editorial Board

Bilimsel Yayın Koordinatörü/ Scientific Publication Coordinator
Dr. İlyas GÖRGÜT, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Baş Editör/ Editor-in-Chief
Dr. Erkut TUTKUN, Bursa Uludağ Üniversitesi

Editör/ Editor
Dr. Nurgün Varol, Okul Yöneticileri Derneği

Ön İnceleme Editörü/Pre-Review Editor
Dr. Damla Güler, Ankara Üniversitesi

Dil Editörü/Language Editor
Uzman Aygül DEMİR, Milli Eğitim Bakanlığı
Dr. Thseen NAZİR, İbn Haldun Üniversitesi

Editör/ Editor
Dr. Sinan Uğraş, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

İstatistik Editörü/Statistics Editor
Piyami Çakto, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Alan Editörleri/Section Editors

Spor Bilimleri Temel Alanı (Basic Field of Sports Sciences)

Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi
(Physical Education and Sports Education)
Dr. Yağmur Güler, Yalova Üniversitesi

Fiziksel Aktivite ve Sağlık
(Physical Activity and Health)
Dr. M. Emre Karaman, Fırat Üniversitesi

Hareket ve Antrenman Bilimleri
(Movement and Exercise Sciences)
Dr. Defne Öcal Kaplan, Kastamonu Üniversitesi

Rekreasyon Eğitimi
(Recreation Education)
Dr. Nurullah Emir Ekinci, Yalova Üniversitesi

Sporda Psiko-sosyal Alanlar
(Psycho-social Fields in Sport)
Dr. Yasin Altın, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Spor Yöneticiliği
(Sports Management)
Dr. Pero Duygu Dumangöz, Adnan Menderes Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Temel Alanı (Basic Field of Educational Sciences Sciences)

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
(Computer and Instructional Technology Education)
Dr. Turgay Alakurt, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Eğitim Programları ve Öğretim
(Educational Programmes and Instruction)
Dr. Eda Öz, Milli Eğitim Bakanlığı

Eğitim Yönetimi
(Educational Management)
Dr. Mevlüt Kara, Gaziantep Üniversite
Dr. İbrahim Limon, Haliç Üniversitesi

Eğitim Planlaması
(Educational Planning)
Dr. Emre Er, Yıldız Teknik Üniversitesi

Fen Bilimleri Eğitimi
(Science Education)
Dr. Selçuk Aydemir, Muş Alparslan Üniversitesi

Güzel Sanatlar Eğitimi
(Fine Arts Education)
Dr. Ayşegül Çetin Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Matematik Eğitimi
(Mathematics Education)
Dr. Rahime Çelik Görgüt, Kastamonu Üniversitesi

Okulöncesi Eğitimi
(Pre-school Education)
Dr. Sevcan Yağan, İstanbul Kültür Üniversitesi

Özel Eğitim
(Special Education)
Dr. Aysun Çolak, Anadolu Üniversitesi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
(Guidance and Psychological Counselling)
Dr. Meryem Demir Güdül, İstanbul Kültür Üniversitesi

Sınıf Eğitimi
(Classroom Education)
Dr. Samet Demir, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Sosyal Bilgiler
(Social Science)
Dr. Sinan Özer, Milli Eğitim Bakanlığı

Türkçe Eğitimi
(Turkish Language Education)
Dr. Esra Karakuş Tayşi Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Yayın ve Danışma Kurulu/ Publication and Advisory Board

- Dr. Ahmet Aypay, Nazarbayev University, Kazakistan
Dr. Ahmet Kılıç, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Dr. Akın Çelik, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Dr. Ali Duran, Amasya Üniversitesi, Türkiye
Dr. Aliye Meneşe, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Türkiye
Dr. Amayra Tannoubi, University of Gafsa, Tunisia
Dr. Andriy Vovkanych, Lviv State University, Ukraine
Dr. Ayşe Dilşad Mirzeoğlu, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Türkiye
Dr. Barış Eriçok, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Dr. César Chaves Oliveira, Instituto Politécnico de Viana do Castelo, Portugal
Dr. Cengiz Arslan, Fırat Üniversitesi, Türkiye
Dr. Dana Badau, G. E. Palade University, Romania
Dr. Deniz Görgülü, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Dr. Ekrem Levent İlhan, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Dr. Ersin Türe, Erzincan Üniversitesi, Türkiye
Dr. Ertuğ Can, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
Dr. Fadıl Mamut, Makedonya Tetova Üniversitesi
Dr. Fatma Avcı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Dr. Gülcan Yalçın Durmuş, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Dr. Gülsen Fidan, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Dr. Gülseren Yurcu, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Dr. Hakan Acar, Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye
Dr. Hakkı Kahveci, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Dr. Hasan Fehmi Mavi, Eastern Illinois University, Charleston, USA
Dr. Hidayet Suha Yüksel, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Dr. İtir Tarı Çömert, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Türkiye
Dr. İbrahim Hakan Karataş, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye
Dr. Kürşad Yılmaz, Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Dr. Lenche Aleksovska Velichkovska, Cyril and Methodi University, Skopje (North Macedonia)
Dr. Mehmet Bahaddin Acat, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Dr. Mehmet Demirel, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Dr. Mehmet Güllü, İnönü Üniversitesi, Türkiye
Dr. Mehmet Sincar, Gaziantep Üniversitesi, Türkiye
Dr. Mehmet Şükrü Bellibaş, University of Sharjah, United Arab Emirates
Dr. Mine Koyuncu Şahin, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Dr. Murat Eliöz, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Murat Polat, Muş Alparslan Üniversitesi, Türkiye
Dr. Nazım Çoğaltay, Sirt Üniversitesi, Türkiye
Dr. Nedim Özdemir, Ege Üniversitesi, Türkiye
Dr. Nurper Özbar, Trakya Üniversitesi, Türkiye
Dr. Ozan Atalağ, University of Hawai'i at Hilo, USA
Dr. Perihan Tuğba Şeker, Uşak Üniversitesi, Türkiye
Dr. Rafael Oliveira, Instituto Politécnico de Santarém, Portugal
Dr. Ramesh Chander Sharma, Graphic Era Hill University, Hindistan
Dr. Ramazan Ertürk, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye
Dr. Saeid Nikoukheslat, University of Tabriz, Iranian
Dr. Saffet Karayaman, Artvin Çoruh Üniversitesi, Türkiye
Dr. Selahattin Turan, Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye
Dr. Semiyha Tuncel, Ankara Üniversitesi
Dr. Şengül Korkut, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye
Dr. Taner Atmaca, Düzce Üniversitesi, Türkiye
Dr. Tennur Yerlisu Lapa, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Dr. Turan Akman Erkılıç, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Tünay Özçelik, TED Üniversitesi, Türkiye
Dr. Ülkü Ülker, Dicle Üniversitesi, Türkiye
Dr. Ümit Zeybek, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
Dr. Yasemin Yalçın, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Türkiye
Dr. Zekai Pehlevan, Mersin Üniversitesi, Türkiye

Ekim- 2025 Sayı Hakemleri (October-2025 Reviewers of the Issue)

Dr. Adem Yapıcı
Mustafa Kemal Üniversitesi

Dr. Ali Özbek
İstanbul Gelişim Üniversitesi

Dr. Ayşe Demir
Dicle Üniversitesi

Dr. Bilal Karakoç
Yalova Üniversitesi

Dr. Cemal Özman
Bartın Üniversitesi

Dr. Dursun Boz
İstanbul Gelişim Üniversitesi

Dr. Fatih Akgül
Selçuk Üniversitesi

Dr. Erkan Tortu
Trabzon Üniversitesi

Dr. Gökhan Deliceoğlu
Gazi Üniversitesi

Dr. Mehmet Ali Horozoğlu
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Dr. Salih Pınar
Fenerbahçe Üniversitesi

Dr. Sıtkı Özbek
Batman Üniversitesi

Dr. Tansu Kurtuldu
Yozgat Bozok Üniversitesi

Dizinleme ve Listeleyen Kaynaklar / Indexing and other Indicates

Dergimiz **ULAKBİM DERGİPARK'** ta yer almaktadır.

Sorumluluk Reddi: Dergide yer alan yazıların sorumlulukları yazarlara aittir. Dergimizde çift kör hakemlik yapılmakta olup TÜBİTAK ve COPE kriterleri esas alınmaktadır.

Editörden

Değerli Okuyucular,

Bilimsel bilgi üretiminin disiplinlerarası etkileşimle zenginleştiği günümüzde, spor bilimleri ve eğitim alanındaki araştırmalar yalnızca performans odaklı değil, aynı zamanda sosyo-kültürel, teknolojik ve etik boyutlarıyla da ele alınmaktadır. Education Science and Sports dergisinin 7. cilt 2. sayısı, bu çok boyutlu yaklaşımı benimseyen özgün çalışmaları bir araya getirerek, alanın güncel meselelerine ışık tutmaktadır.

Bu sayıda yer alan ilk makale, **Osman Yıldız ve Betül Zengin** tarafından kaleme alınan “*Comparison of Wushu Coach Training Systems in Türkiye and China*” başlıklı çalışmadır. Makale, iki ülkenin antrenör yetiştirme sistemlerini karşılaştırmalı olarak inceleyerek, kültürel ve yapısal farklılıkların spor eğitimi üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, uluslararası spor pedagojisi açısından değerli bir karşılaştırmalı analiz sunmaktadır. **Hüseyin Emirhan Kılınc ve Selman Kaya**’nın “*2023–2024 Sezonunda UEFA Kulüp Turnuvalarında Atılan Gollerin Karşılaştırmalı Analizi*” başlıklı çalışması ise futbolun istatistiksel yönüne odaklanmakta; farklı turnuvalarda gol dağılımlarını inceleyerek oyun stratejileri ve performans dinamikleri üzerine önemli çıkarımlar yapmaktadır. Bu analiz, spor performansının veri temelli değerlendirilmesine katkı sunmaktadır.

Pero Duygu Dumangöz ve Bilal Yıldırım’ın “*Analysing Social Media Addiction among Referees in Izmir: A Quantitative Study by Demographics*” başlıklı çalışması, hakemlerin dijital bağımlılık düzeylerini demografik değişkenler üzerinden inceleyerek, spor profesyonellerinin dijital yaşamla kurduğu ilişkiye dair önemli bulgular sunmaktadır. Bu çalışma, spor psikolojisi ve dijital davranışlar alanında dikkat çekici bir katkı niteliğindedir.

Ahmet Vahap Deniz, Bekir Barış Cihan ve Levent Var’ın “*Türkiye Süper Ligi’nde Futbol Oynayan Türk Sporcuların Irkçılık ve Ultramilliyetçilik Kavramları Çerçevesinde Yabancı Oyunculara Yönelik Düşüncelerini Çözümlemek*” başlıklı çalışması, sporun sosyolojik boyutuna odaklanarak, Türk futbolcuların yabancı oyunculara dair algılarını ırkçılık ve aşırı milliyetçilik bağlamında analiz etmektedir. Bu çalışma, sporun toplumsal etkileri üzerine derinlemesine bir tartışma zemini sunmaktadır. Son olarak, **Gizem Çelik ve Saffet Karayaman**’ın “*Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Yapay Zekâya Karşı Tutumları ve İş Bulma Kaygılarının İncelenmesi*” başlıklı çalışması, eğitim teknolojileri ve gençlerin kariyer beklentileri arasındaki ilişkiyi sorgulamakta; yapay zekâ çağında öğrenci tutumlarını anlamaya yönelik önemli veriler sunmaktadır. Bu sayımızda yer alan çalışmalar, spor ve eğitim alanlarının yalnızca teknik değil, aynı zamanda kültürel, psikolojik ve etik boyutlarını da kapsayan bir perspektifle ele alındığını göstermektedir. Dergimizin bu sayısının, akademik dünyada yeni tartışmalara kapı aralamasını ve uygulayıcılar için yol gösterici olmasını temenni ediyoruz.

Dergimize değerli çalışmalarıyla katkıda bulunan yazarlarımıza ve hakemlerimize, Education Science and Sports editör kurulu adına teşekkür ederiz. Sizlerin katkıları, dergimizin akademik niteliğini güçlendiren temel unsurlardandır. Dergimiz, Dergipark altyapısıyla geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmakta ve uluslararası indekslerde yer alma ile ULAKBİM TR Dizin'e dahil olma hedefleri doğrultusunda çalışmalarını sürdürmektedir. Bu süreçte, okuyucularımızdan gelecek geri bildirimlerin yol gösterici olacağını belirtmek isteriz.

Bilim ve bilginin ışığında, bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle...

Saygılarımla,

Prof. Dr. Erkut TUTKUN
Baş Editör

Comparison of wushu coach training systems in Türkiye and China

Osman Yıldız¹ Betül Zengin²

¹Kütahya Dumlupınar University, Institute of Educational Sciences, Kütahya, Türkiye, E-mail: osmanxyldz@gmail.com

²Kütahya Dumlupınar University, Sport Science Faculty, Kütahya, Türkiye, E-mail: betul.altinok@dpu.edu.tr

Abstract

This study aims to compare the educational approaches, standards, programme contents and processes of Wushu coaching education systems in Turkey and China, and to offer suggestions that will contribute to the process of training Wushu coaches in Turkey. This research includes a one-to-one comparison approach based on document analysis. It is conducted in accordance with the qualitative research model. In this context, the current research design includes comparative analyses to find answers to the common criteria determined by Gök and Aslan (2019). As a result, this comparative analysis on wushu coaching education and related regulations in China and Türkiye revealed that both countries show many similarities and differences in this field. These differences stem from the social, cultural and administrative structures of the two countries and affect the development of wushu coaching. China and Türkiye have different approaches in many factors, such as authorisation to organise training, course models, level systems, participation conditions, employment processes, and equivalence procedures, and this situation has different effects on the development of wushu coaching. Therefore, China and Türkiye sharing their experiences in the field of wushu coaching with each other and conducting joint studies can make significant contributions to the further development of both wushu sport and coaching education.

Received : 17.02.2025

Accepted: 20.03.2025

Published: 15.10.2025

Keywords

Coach, training, wushu

Türkiye ve Çin'deki wushu antrenörü eğitim sistemlerinin karşılaştırılması

Corresponding author

Betül Zengin
(betul.altinok@dpu.edu.tr)

Anahtar Kelimeler

Antrenör, eğitim, wushu

Özet

Bu çalışmada Türkiye ve Çin'deki Wushu antrenörlük eğitim sistemlerinin eğitim yaklaşımları, standartları, program içerikleri ve süreçlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, Türkiye'deki Wushu antrenörü yetiştirme sürecine katkı sağlayacak öneriler sunulması hedeflenmektedir. Bu araştırma, doküman analizine dayalı birebir karşılaştırma yaklaşımını içermektedir. Nitel araştırma modeline uygun olarak yürütülmektedir. Bu bağlamda mevcut araştırmanın tasarımı Gök ve Aslan (2019) tarafından belirlenen ortak kriterlere yanıt bulmaya yönelik karşılaştırmalı analizleri içermektedir. Sonuç olarak; Çin ve Türkiye'deki Wushu antrenörlük eğitimi ve ilgili düzenlemeler üzerine yapılan bu karşılaştırmalı analiz, her iki ülkenin bu alanda birçok benzerlik ve farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu farklılıklar, iki ülkenin sosyal, kültürel ve idari yapılarından kaynaklanmakta ve Wushu antrenörlüğünün gelişimini etkilemektedir. Eğitim düzenleme yetkisi, kurs modelleri, seviye sistemleri, katılım koşulları, istihdam süreçleri, denklik işlemleri gibi birçok faktörde farklı yaklaşımlar sergileyen Çin ve Türkiye, bu durumun Wushu antrenörlüğünün gelişimine farklı etkiler yarattığını göstermektedir. Bu nedenle, Çin ve Türkiye'nin Wushu antrenörlük alanındaki deneyimlerini birbirleriyle paylaşmaları ve ortak çalışmalar yürütmeleri hem Wushu sporunun hem de antrenörlük eğitiminin daha ileri düzeyde gelişmesine önemli katkılar sağlayabilir.

How to cite: Yıldız, O. & Zengin, B. (2025). Comparison of wushu coach training systems in Türkiye and China. *Education, Science and Sport*, 7 (2), 1-14.

INTRODUCTION

Wushu, as a martial art born in China, developed and spread throughout the country's geography, absorbing influences from diverse cultural, ethnic, and philosophical communities (International Wushu Federation, 2025). It encompasses numerous distinct styles and is divided into two practical groups: unarmed combat techniques and the use of traditional weapons. Reflecting ancient Chinese philosophical ideas, Wushu integrates elements of Chinese culture and religious traditions such as yin-yang, Buddhism, and Taoism. Over time, Wushu has undergone notable transformations in content, appearance, and function, rapidly spreading across regions. At this point, Wushu can be classified into two main categories: traditional and modern (Han, Theeboom & Zhu, 2021). Though originally developed as a method of self-defense and survival, Wushu has evolved into a system rich with methods, philosophies, tactics, and techniques. It has transcended its original purpose, aligning with ethical and moral values, and now serves as a practice to preserve cultural heritage and life-enhancing techniques. Today, it holds global importance as both a sport and a cultural symbol (International Wushu Federation, 2025).

In Türkiye, Wushu has been known since the 1970s as "Kung Fu." With its growing popularity and development, the Turkish Wushu Kung Fu Federation was established in 2006, institutionalizing Wushu as an independent sport nationally (Dönmez, 2019). Over time, participation in the sport has increased significantly. As of 2025, there are 141,314 athletes, 4,600 coaches, 3,150 referees, and 550 clubs affiliated with the federation (Türkiye Wushu Federation, 2025). Although the exact number of athletes in China is uncertain, a report by the General Administration of Sport of China in 2020 stated that more than 10 million active athletes participate in Wushu (General Administration of Sport of China, 2025). Additionally, there are between 10,000 and 15,000 professional competitors, over 50,000 certified trainers according to the 2021 report, and more than 12,000 officially registered Wushu clubs under the Chinese Wushu Association (Official Website of Chinese Wushu Association, 2025).

Coach education plays a critical role in athlete performance and Wushu's global recognition. While China has long-standing expertise and a distinct coaching system rooted in its cultural legacy, there is a scarcity of academic research on Wushu coach education in Türkiye (International Wushu Federation, 2025). A comparative analysis of the coaching systems in Türkiye and China will illuminate similarities and differences, offering useful guidance for improving Türkiye's training processes. Filling this research gap will enrich academic literature and support the refinement of sports policies and coaching practices. Such a cross-national comparison also contributes to building a more effective and efficient training model, helping to identify strengths and weaknesses within existing systems. This study aims to evaluate the training approaches, standards, content, and processes in both countries, proposing strategies to enhance Wushu coach education in Türkiye. By addressing cultural, athletic, and educational differences, the study seeks to provide insight for developing a more competitive and impactful international coach education model (Gök & Aslan, 2023).

METHOD

Research Model

This study was conducted in accordance with the qualitative research approach. Description focuses on a phenomenon or event and tries to explain how and why it is the way it is. Knowing why or how something happened will allow us to see what has already happened and perhaps even evaluate something that will happen (Punch, 2016).

Sampling Method

These documents are the official documents of Wushu Coaches Training published by China on the internet regarding coaching education systems and the official documents obtained from the Türkiye Wushu Federation.

Data Collection Tools

In the Document Analysis section, the data collection tool created by Gök and Aslan (2019) and current documents were used as data sources. In this study, data on coaching education systems implemented in Türkiye and China were provided by a data collection tool which includes common criteria and developed by the research named "A Data Collection for a Comparison of Coaching Education Systems" by Gök & Aslan (2019). The data collection tool consists of 9 main titles and 23 items in question-and-answer form. The designed data collection tool comprises the issues such as the institutions or organizations authorized to organize the coaching education in the countries subject to the research, the conditions of participation in the coaching education, the model of the courses, curriculum, content and duration of the courses, the coaching level systems, the assignment of the instructors to the courses, being entitled to the coaching certificate, the equivalence procedures, the supervision of courses, and employment. At the end of the research, the information obtained in response to these questions was discussed comparatively.

Content analysis, which requires coding and thematic interpretation of data into relevant categories, is a qualitative data analysis type used to make comparisons and reveal trends over time. For this purpose, a comparative approach was utilised in the study to reveal qualitative similarities and differences. This study used the one-to-one comparison approach to reveal the qualitative similarities and differences between the education systems for training coaches in the mentioned countries. In the one-to-one comparison approach, the current education systems of the countries are discussed in terms of determining criteria (Balcı, 2015). Wushu coach education systems of the countries were compared holistically. Firstly, the Wushu coach training system in Türkiye was described with the determined criteria. Afterwards, the Wushu coach training system in China was described with the determined criteria. Finally, these two systems were compared according to these criteria.

The research data obtained related to the coaching education systems in China involved in the research, was translated into Turkish and assessed with descriptive and comparative analysis approaches. The data obtained by the descriptive analysis approach is arranged, summarized and interpreted in accordance with the previously determined themes (Yıldırım & Şimşek, 2016). Within the scope of the research, 27 different data sources mentioned below were analysed. Table 1 and Table 2 present the documents analysed within the scope of the research and the number of documents.

Table 1.

Documents related to the Chinese Wushu coach training system

Data Sources	Documents
Documents related to the Chinese Wushu coach training system	Ba, Y. J. (2019). A study on the coaching ability of coaches in martial arts Sanda clubs in Xi'an. <i>Unpublished doctoral dissertation</i> . Xi'an: Xi'an Institute of Physical Education.
	Cai, L. (2007). Research on the coaching ability structure and self-evaluation of Chinese Sanda coaches. <i>Unpublished doctoral dissertation</i> . Beijing Sport University, Beijing, China. DOI: 10.7666/d.D295457.
	Chen, J. (2018). The relationship between organizational support, self-efficacy, and job performance of competitive Wushu routine coaches. <i>Unpublished doctoral dissertation</i> . Shandong Sports University, Shandong, China.
	Chen, X., & Chen, S. (2021). Sports Coaching Development in China: the system, challenges and opportunities. <i>Sports Coaching Review</i> , 11(3), 276–297. https://doi.org/10.1080/21640629.2021.1952808
	Chen, Y.-D., & Zeng, H.-H. (2003). Discussion on cultivating students' teaching abilities in martial arts special courses for physical education majors in normal universities. <i>Physical Education Teachers' Friends</i> , 2(2), 13-14. https://doi.org/10.3969/j.issn.1006-1487.2003.02.008 .
	Ding, C., Wang, J., & Wang, X. (2015). Research on the international promotion of martial arts: A study on the skill quality of foreign martial arts coaches. <i>Sports</i> , 13, 149-150, 127. https://doi.org/10.3969/j.issn.1674-151x.2015.13.081 .
	Fu, W. (2023). Improving political stance, enhancing job skills, and steadily promoting the standardization construction of team safety management: Excerpt from a speech at the third coach training class of the 2023 Team Safety Management Standardization Team Creation Activity. <i>Ban Jia Tian Di</i> , 8(8), 20-21.
	Han, Q. S., Theeboom, M., & Zhu, D. (2021). Chinese martial arts and the olympics: analysing the policy of the international wushu federation. <i>International Review for the Sociology of Sport</i> , 56(5), 603-624.
	Jia, T. F. (2019). Research on the knowledge and technical qualities that international Wushu coaches should possess. <i>Boxing and Fighting</i> , 18, 148 - 149.
	Liu, Y. (2006). A theoretical study on establishing the professional qualification certification standards for sports coaches in China. Jilin: <i>Northeast Normal University</i> .
	Luo, C. (2023). Implementation Opinions of the General Administration of Sport, the Central Organisation Establishment Commission, the Ministry of Education, and the Ministry of Human Resources and Social Security on Setting up Coach Positions in Schools. <i>Adolescent Health</i> , 21(6), 41.

Table 1 (Continued).
Documents related to Chinese Wushu coach training system

Data Sources	Documents
Documents related to the Chinese Wushu coach training system	Ma, J. (2016). A normative order for the development of Wushu: A comparative interpretation based on the operational mechanism of the Chinese martial arts dan system. <i>Journal of Beijing Sport University</i> , 39(5), 12-17, 23.
	Qin, M. L. (2008). Professional qualities that martial arts routine coaches should possess nowadays. <i>Sports Science and Technology</i> , 29(1), 28 - 32.
	Sun, C. Y., & Guo, Y. (2014). The necessity and feasibility of adding Wushu coaching courses in Wushu majors. <i>Journal of Cangzhou Normal College</i> , 30(3), 129 - 132.
	Tang, B. (2017). Research on the current situation and countermeasures of professional football players entering primary and secondary schools to teach after retirement - Taking Nanjing, Jiangsu Province as an example. <i>Unpublished doctoral dissertation</i> , Soochow University, Jiangsu, China.
	Wang, S. (2019). Research on the promotion status of the martial arts rank system in Xuzhou City. <i>Unpublished doctoral dissertation</i> . China University of Mining and Technology, Xuzhou, China.
	Shen, W. (2024). Reflections on participating in the national traditional martial arts instructor (Baguazhang) training course. <i>Chinese Wushu</i> , 2(2), 11-12.
	Yue, W. H. (2017). The successful development of children's taekwondo in Guiyang City and its implications for the development of children's martial arts activities. <i>Unpublished doctoral dissertation</i> . Guizhou Normal University, Guizhou, China.
	Wu, J., & Luo, C. (2008). The construction of a qualification evaluation system for social sports instructors in martial arts events. <i>Boxing (Science of Martial Arts)</i> , 5(4), 44-46. https://doi.org/10.3969/j.issn.1004-5643.2008.04.021 .
	Yang, J. (2019). The 2019 China University Students' Long Weapons (Short Weapons) Combat Event Coaches and Referees Training Class Held in Wudang Mountain. <i>Chinese Wushu</i> , 6, 18-19.
	Zhang, Y. (2004). Current situation investigation and analysis of Wushu routine coaches in amateur sports schools in Hebei Province. <i>Unpublished doctoral dissertation</i> . Beijing Sport University, Beijing, China. https://doi.org/10.7666/d.d004957 .
Zhao, J., & Bai, N. (2017). On how to cultivate excellent coaches in university martial arts programs. <i>Wushu Research</i> , 2(7), 73-75.	

Table 2.
Documents related to the Turkish Wushu coach training system

Data Sources	Documents
Documents related to the Turkish Wushu coach training system	Wushu Antrenör Eğitim Talimatı (2025, 12 Ocak). Erişim Adresi: https://shgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/Wushu%20Antrenor%20Egitim%20Tal.pdf
	Antrenörlerin Çalışma Usul ve Esasları Yönergesi (2025, 10 Şubat). Erişim Adresi: https://sporegitim.gsb.gov.tr/Sayfalar/2878/2859/antrenorlerin-calisma-usul-ve-esaslari-yonergesi.aspx
	Antrenör Yönetmeliği (2025, 10 Şubat). Erişim Adresi: https://shgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/Antrenor%20Yonetmeliği.pdf
	Türkiye Wushu Federasyonu (2025, 12 Şubat). Erişim Adresi: https://twkf.gov.tr/ Uluslararası Wushu Federasyonu (2025, 18 Ocak). Erişim Adresi: https://www.iwuf.org/en/sport-wushu/competitive-wushu/

FINDINGS

Table 3.
Information on organisations authorised to organise coaching training

Question	Answers	China	Türkiye
Which institutions and organisations are authorised to organise wushu coaching training courses in your country?	a) State/Public Authority	√	
	b) Universities	√	
	c) National Sports Federations	√	√
	d) International Sports Organisations	√	
	e) Other...		

The organisations authorised to organise coaching education in China and Türkiye are given in Table 3. In China, the institutions authorised to organise wushu coaching courses include the state/public authority (Shen, 2024), universities (Zhao and Bai, 2017), national sports federations and international sports organisations (Yang, 2019). In Türkiye, however, only national sports federations possess this authority (Wushu Coach Training Instruction, 2025). This indicates that there are differing structural and regulatory approaches to organising wushu coaching courses between the two countries.

Table 4.

Information on the model, curriculum, content and duration of courses

Question	China	Türkiye
Can you give information about the curriculum programme (course contents, compulsory courses, basic courses, special training courses) implemented gradually in wushu coaching courses in your country?	Compulsory Courses (Theoretical and practical) Basic Courses (Theoretical and practical) Special Education	Core Curriculum Compulsory Courses Theoretical and Practical Courses Special Education Courses
How many hours are the course hours applied in wushu coach training courses? (Theoretical and practical)	The average varies in different institutions, Level 1 480 - 720 hours Level 2 720 - 1080 hours Level 3 1080 - 1728 hours Level 4 1440 - 2592 hours	Level 1 96 hours Level 2 130 hours Level 3 125 hours Level 4 237 hours Level 5 175 hours

The content of the curriculum programmes applied in China and Türkiye and the duration of the trainings given in coaching courses are given in Table 4.

While the curriculum programme in wushu coaching courses in China is implemented gradually in the form of compulsory courses (both theoretical and practical), basic courses (theoretical and practical) and special training courses (Zhang, 2004), the curriculum programme in Türkiye is organised as core curriculum, compulsory courses (theoretical and practical courses) and special training courses (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

There are significant differences between China and Türkiye regarding course hours and duration in wushu coach training courses. In China, wushu coach training courses apply different course hours for different levels; in general, on average, 480 - 720 hours at level 1, 720 - 1080 hours at level 2, 1080 - 1728 hours at level 3 and 1440 - 2592 hours at level 4 (Chen & Zeng, 2003).

On the other hand, the course hours in wushu coach training courses in Türkiye have a different structure. 96 hours at level 1, 130 hours at level 2, 125 hours at level 3, 237 hours at level 4 and 175 hours at level 5 (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

Table 5.

Information about coaching level systems

Question	China	Türkiye
How many levels are there in the wushu coaching education system in your country?	1-4	1-5
How are the transition systems between Wushu coaching levels?	To have passed the minimum period determined between the levels. To pass the written and practical exams successfully.	To have passed the minimum period determined between the levels. To pass the written and practical exams successfully.
How many days and hours do Wushu coach training courses consist of for each level?	There is no waiting period between levels, application can be made. However, some organisations require coaching experience for promotion.	1 year to get to level 2, 2 years to get to level 3, 3 years to get to level 4, 2 years to move to level 5, to be working and to fulfil other seminar conditions.
Is the same grading system applied for all sports branches?	No, it varies from branch to branch.	Yes

Comparison of Level and Transition Systems in Wushu Coaching Education Systems applied in China and Türkiye is given in Table 5. Wushu coaching education systems in China and Türkiye are remarkable with similar and different aspects. In both countries, there are certain levels in the wushu coaching education system, but the number of levels differs. In China, there are 1-4 levels in the wushu coaching education system (Wang, 2019). In Türkiye, this number is determined as 1-5 levels. This difference reflects the differences in the approaches of both countries to wushu coaching education (Wushu Coaches Training Instruction, 2025). In terms of transition systems between levels, China and Türkiye have a similar approach. In both countries, a minimum period of time must be passed for the transition between the levels. In addition, successfully passing written and practical exams is also an important condition for transition (Ma, 2016). This is to verify that candidates have both theoretical and practical knowledge and skills (Cai, 2007).

However, there are differences between the two countries in implementing the grading systems for all sports branches. In China, the same grading system is not applied for all sports branches; it varies from branch to branch. This situation aims to provide a more specific and appropriate

training, taking into account the specific characteristics and requirements of each branch (Wu & Luo, 2008). On the other hand, the same grading system is applied for all sports branches in Türkiye (Wushu Coaches Training Instruction, 2025). This approach provides a standardised training and assessment process for coaches in different sports. This comparison reveals the similarities and differences of the level and transition systems in the wushu coach education systems of China and Türkiye. It is seen that both countries, while developing their education systems, aim to disseminate and professionalise wushu coaching effectively. In these courses in China, it is generally possible to apply without a waiting period between grades, but some institutions require coaching experience as a requirement for promotion (Chen & Zeng, 2003). In addition, certain periods are required for the transition between levels in Türkiye; For the transition to the 2nd level, it covers the training programme that can be attended by coaches who have a 1st level assistant coaching licence and who have documented that they have worked at least 1 year with a senior coach and have attended at least 1 development seminar related to the sport during this period. For the transition to the 3rd level, it covers the training programme that can be attended by coaches who have a 2nd level coaching licence and who have documented that they have worked at the 2nd level for at least 2 years and who have attended at least 1 development seminar related to the sport or whose coaching certificate has been validated by the federation for at least 1 year. , For the transition to the 4th level, it covers the training programme that can be attended by coaches who have a 3rd level coaching licence and who have documented that they have worked at the 3rd level for at least 3 years and who have attended at least 2 development seminars related to sports during this period or whose coaching certificate has been validated by the federation for at least 3 years. For the transition to the 5th level, it covers the training programme that can be attended by coaches who have a 4th level coaching licence and who have documented that they have worked at the 4th level for at least 2 years and have attended at least 3 development seminars at this level or whose coaching certificate has been validated by the federation for at least 3 years (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

Table 6.

Conditions of Participation

Question	China	Türkiye
What are the conditions for participation in the wushu coach training course in your country?	Basic wushu knowledge and skills Being at least 18 years old Education and academic career Physical fitness	High school graduation requirement (or equivalent). Absence of body and mental disability No criminal record At least 18 years old To have at least black belt 1st Dan level

The conditions for participation in coaching training courses in China and Türkiye are given in Table 6. The conditions for participation in wushu coach training courses are based on certain standards in China and Türkiye and differ in both countries. The conditions for participating in a wushu coaching training course are comprehensive in China. Firstly, candidates must have basic wushu knowledge and skills (Sun and Guo, 2014). This requires them to understand and be able to apply the basic principles, techniques and philosophy of the art of wushu. In addition, participants are required to be at least 18 years old. The age limit aims to ensure that individuals are physically and mentally fit for training and mature enough to fulfil their coaching duties (Jia, 2019). Education and academic career are also factors taken into account. This indicates that candidates should have a certain level in the field of education and that their academic background can contribute to coaching education. Physical fitness is another important condition. Candidates' physical fitness required for wushu coaching enables them to participate in training and education processes actively and to guide students correctly (Chen, 2018).

In Türkiye, the conditions for participation in the wushu coaching training course have a different structure. High school graduation is required (or an equivalent level of education). This condition aims to ensure that candidates have completed their basic education and have a certain level of knowledge. The absence of physical and mental disabilities is also an important condition. This condition ensures the maintenance of the physical and mental health necessary to fulfil the coaching duties and to teach students effectively. No criminal record is also a requirement for participation. This condition guarantees that coaches are honest, trustworthy and role models for

society. Being at least 18 years old, candidates in Türkiye are also expected to have reached a certain level of maturity and have the ability to fulfil their coaching duties. In addition, candidates must have at least a black belt 1st Dan level. This condition indicates that the candidates have reached a certain level of mastery in the art of wushu and have sufficient knowledge and skills to coach (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

In general, the conditions for participation in wushu coaching training courses in China and Türkiye differ according to the educational understanding of both countries, the importance given to the art of wushu and the qualifications expected from coaches.

Table 7.

Course instructors

Question	China	Türkiye
By which institutions are the instructors who give training in wushu coaching courses in your country covered?	Chinese Wushu Federation Wushu Training Institutes and Academies Local Sports Bureaux	Türkiye Wushu Federation

The institutions where the trainers who provide training in the coaching education courses implemented in China and Türkiye are given in Table 7. The provision of instructors teaching in wushu coaching courses is an important part of the sport education system in both China and Türkiye, and different institutions undertake this task in both countries; In China, the Chinese Wushu Federation provides various programmes and resources to support the training, certification and professional development of instructors, Wushu Training Institutes and Academies are responsible for transferring in-depth knowledge of the art of wushu and teaching techniques to instructors, and Local Sports Bureaux contribute to training by providing the necessary infrastructure for instructors' practical application and coordinating regional organisations (Wen-hao, 2017).

In Türkiye, the Turkish Wushu Federation leads the development of wushu coaching by providing a wide range of support and training programmes, from the training of instructors to opportunities to participate in competitions at the national level (Wushu Coaches Training Instruction, 2025)

Table 8.

Information on qualifying for a coaching certificate

Question	China	Türkiye
Which stages do the trainees who attend Wushu coaching training courses go through to qualify for a coaching certificate (Examination, thesis preparation, etc.)?	Theoretical Training Practical Training Project or Thesis Preparation Practical and Theoretical Examination General Evaluation and Documentation	Theoretical Training Practical Training Practical Examination Theoretical Examination General Evaluation and Documentation

The process of qualification of the trainees who participated in the Coaching Training courses in China and Türkiye for the coaching certificate is given in Table 8. The processes of the trainees participating in wushu coaching training courses to qualify for a coaching certificate consist of certain stages in China and Türkiye and show similarities and differences in both countries.

Trainees attending wushu coaching training courses in China must undergo a series of stages to obtain a coaching certificate. Firstly, they receive theoretical training (Qin, 2008). At this stage, they learn about the basic knowledge, history, philosophy, techniques and training methodologies of wushu art. Then, they move on to practical training. In practical training, trainees can master wushu techniques by applying them. After these stages, the trainees are asked to prepare a project or thesis (for coaches who carry out their training on a university basis). This allows the trainees to do in-depth research in the wushu field and deepen their knowledge. Then a practical exam is held. In this exam, the practical skills and abilities of the trainees are assessed. Finally, an overall assessment is made, and those who are successful are awarded a certificate (Fu, 2023).

The process followed by the trainees attending wushu coaching training courses in Türkiye to obtain a coaching certificate is also quite detailed. Trainees are first subjected to theoretical training. At this stage, the basic knowledge of wushu art is learnt. Then, practical training starts, and the trainees improve their skills by applying wushu techniques. In the theoretical exam, the depth and accuracy of the trainees' wushu knowledge are evaluated. Then, the practical exam is

held, and the practical skills of the trainees are analysed. Finally, a general evaluation is made, and those who are successful are given a certificate (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

Table 9.

The process of performance audits of coaches

Question	China	Türkiye
Are performance audits carried out for coaches after obtaining a coaching certificate?	Chinese martial arts coaches undergo performance and assessments after receiving certification.	Yes, every year the coaching positions are visas, and the development of the coach is monitored.
How and by which organisation are the coaches' performances evaluated?	Performance supervision and evaluation of Chinese martial arts coaches is the responsibility of sports management centres and local sports administrative units.	With the visa seminar organised by the Turkish Wushu Federation, it is aimed to complete the deficiencies of the coaches and to transfer the current developments related to the branch.
Is there a system that monitors whether coaches with a coaching certificate are active coaches or not? For those who are not active coaches, what kind of a process do they go through when they want to become active coaches again?	Thanks to the registration tracking system, it is monitored by official institutions. Sanctions up to warning, suspension of coaching certificate and cancellation of coaching certificate are applied to inactive coaches. However, excused and exceptional cases are not within the scope of penalties.	Coaches who do not attend the visa seminar organised at the beginning of the year in order to get their coaching certificate visa cannot perform official coaching duties that year. Coaches who have not had their visa done for a long time can take an active role and perform their duties after having their visa done when the visa is due.

The process of performance audits of coaches after obtaining a coaching certificate in China and Türkiye is given in Table 9. There are different practices in China and Türkiye regarding the performance audits of coaches after receiving a coaching certificate. In China, wushu coaches are subjected to performance audits and evaluations after certification. Performance supervision and evaluation of wushu coaches are the responsibility of sports management centres and local sports administrative units (Bai, 2019). In addition, through the registration tracking system, official institutions monitor whether coaches are active or not (Chen, 2018).

In Türkiye, coaching certificates are renewed annually through seminars organised, and the coach's development is followed. The visa seminar organised by the Turkish Wushu Federation aims to complete the coaches' deficiencies and convey the branch's current developments. In addition, coaches who do not attend the visa seminar organised at the beginning of the year to get their coaching certificate visa cannot perform official coaching duties that year. Coaches who have not had a visa for a long time can take an active role and perform their duties after getting a visa when the visa is due (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

In general, in both countries, the performance of coaches is regularly monitored, and their activity status is kept under control.

Table 10.

The employment processes of coaches

Question	China	Türkiye
Is there a sport policy for the employment of coaches in your country? If there is, can you give information about this policy?	China's sports policy on the employment of martial arts coaches focuses on recruiting martial arts coaches, strengthening school sports, promoting the transformation of retired athletes and optimising the building of the coaching team.	Ministry of Youth and Sports permanent / contractual coach recruitment. Possibility to open a private gym. Possibility to open courses in Public Education Courses.
What are the fields of work where coaches are employed in your country?	The fields of study of Chinese martial arts coaches include teaching, scientific research, competition, cultural communication, club management, international development, teacher training and candidate talent training.	Coaching in sports halls affiliated to the Ministry of Youth and Sports. Coaching in Public Education courses Possibility to run a private sports club.

The employment processes of coaches after obtaining a coaching certificate in China and Türkiye are given in Table 10. In China, the sports policy regarding the employment of martial arts coaches centres on recruiting these coaches, enhancing school sports, facilitating the transformation of retired athletes (Tang, 2017), and optimising the building of coaching teams (Luo, 2023). The areas of expertise for martial arts coaches are quite broad and encompass teaching, scientific research, competition, cultural communication, club management, international development, teacher training, and the nurturing of prospective talent (Bai, 2019).

In Türkiye, the Ministry of Youth and Sports recruits permanent/contracted coaches (Directive on Working Procedures and Principles of Coaches, 2025). In addition, there are also opportunities for coaches to open private sports halls and to open courses in Public Education Courses. The working areas of coaches are generally coaching in sports halls affiliated to the Ministry of Youth and Sports, running private sports clubs and coaching in Public Education courses (Coaches Regulation, 2025).

Table 11.

Coaching certificate equivalence processes

Question	China	Türkiye
How are the equivalence procedures of coaching certificates (domestic and foreign equivalence procedures) carried out? Briefly inform us?	Domestic Recognition Procedures: The competent authority is the Ministry of Sports of China and the relevant local sports administrations Document evaluation, education and experience evaluation, Examination Foreign Equivalence Procedures Diplomatic channels, Chinese foreign ministry, sports ministry co-operation, additional documents	After making an application to the Turkish Wushu Federation, a coaching certificate is issued according to the answer from the federation's equivalence board. The issues taken into consideration are equivalent education level.
How are the equivalence procedures for coaching certificates obtained abroad carried out? Which criteria are sought during equivalence procedures?	Recognition Process: Processes application, evaluation, and request for additional information, decision-making and notification processes. There is no definite range within which recognition procedures are regulated. Chinese sports authorities compare the Wushu coaching standards of the issuing country abroad with China's own standards. This comparison includes many factors such as the content, duration and experience requirements of the coaching training. If the certificate and the coach's experience are deemed to be in line with China's standards, recognition can be granted.	The wushu federation equivalence board examines and decides whether the training periods and training contents of the basic and special training programmes are equivalent in terms of levels. There is no specific meeting time
Can it be determined within the framework of the equivalence procedures applied in Europe (European Qualification Framework) during the equivalence of coaching certificates?	Different education systems, different standards and regulations, different assessment processes. For these reasons, the European framework of recognition procedures cannot be used when recognising coaching certificates in China.	Türkiye differs from Europe in this respect due to its own sport policies. Equivalence procedures are carried out within the framework of the relevant legislation.
Are your coaching certificates obtained in your country recognised abroad?	It varies according to the equivalence procedures of the applied country.	Certificates obtained in Türkiye are recognised in countries with the same educational content. Course hours and course contents are taken as basis. However, it varies from country to country.
How are the equivalence procedures carried out for graduates of Physical Education and Sports Departments and Coaching Departments of universities?	Graduates from sports and coaching departments of Chinese universities can obtain coaching qualification certificates at different levels by completing relevant training courses and assessments. These certificates are issued in accordance with national standards and procedures, ensuring that graduates from different professional backgrounds can go through the same certification process	Graduates of higher education institutions of universities providing physical education and sports education are not held responsible for the theoretical courses in basic education if they certify that they are successful in the courses in the basic education programme.

Coaching certificate equivalence processes applied in China and Türkiye are given in Table 11. Recognizing coaching certificates involves different structures and processes in China and Türkiye. Detailed information on these issues is given below.

Domestic Recognition Procedures in China: The competent authority is the Chinese Ministry of Sport and the relevant local sports administrations. Recognition of domestic coaching certificates in China includes document evaluation, training and experience evaluation and examination stages. The validity, issuing organisation and content of the certificate are evaluated. If the certificate is not deemed sufficient, the coach may be required to receive additional training or participate in additional training programmes per the education system in China for a certain period. In addition, the coach's previous coaching experience is also considered in this assessment process. In some cases, there may be a requirement to take written or practical examinations. These exams are designed to measure the coach's theoretical knowledge and practical skills (Chen & Chen, 2021).

Domestic Equivalency Procedures in Türkiye: In Türkiye, the Turkish Wushu Federation under the Ministry of Youth and Sports plays an important role in recognising coaching certificates. The equivalence of the certificates obtained from Türkiye is evaluated by applying to the federation's equivalence board. After the application is made, the coaching certificate is issued according to the answer from the federation's equivalence board. The equivalent education level is considered (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

Foreign Recognition Procedures in China: Coaching certificates acquired from abroad in China are recognised through diplomatic channels in collaboration with the Chinese Ministry of Foreign Affairs and the Ministry of Sports. If the certificate is obtained from another country, the embassy or consulate in China is contacted first. The embassy or consulate initially inquires about the document and gathers the necessary information. Subsequently, the embassy or consulate forwards the process to the Chinese Ministry of Foreign Affairs (Chen & Chen, 2021). The Ministry of Foreign Affairs plays a crucial role in international relations and diplomatic procedures, and in cooperation with the Ministry of Sport, assesses the equivalence of the document. In this process, the coaching standards of the country that issued the certificate are compared with China's standards (Chuanwei, Jisheng & Xueting, 2015). Occasionally, additional documents may be required. For instance, accreditation documents from that country's educational institution and detailed coaching experience records. These documents are requested to enhance the assessment of the reliability and validity of the certificate. The recognition process includes application, evaluation, requests for additional information, decision-making, and notification. However, no definitive range exists within which recognition procedures are organised (Chen & Chen, 2021).

Foreign Recognition Procedures in Türkiye: In Türkiye, the Wushu Federation Equivalence Board examines and decides whether the education periods and education contents of the basic and special education programmes are equivalent. They do not have a specific meeting time. Due to Türkiye's own sports policies, the framework of equivalence procedures in Europe is not used, and equivalence is accepted in countries with the same educational content. Course hours and course contents are taken as a basis (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

Recognition Procedures in China according to European Standards: Due to different education systems, standards and regulations, and assessment processes, the European framework of recognition procedures cannot be used when recognising coaching certificates in China (Chen & Chen, 2021).

Recognition Procedures in Türkiye according to European Standards: Türkiye differs from Europe due to its sports policies (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

Recognition Procedures for University Graduates in China: Graduates from sports and coaching departments of Chinese universities can obtain different levels of coaching qualification certificates by completing relevant training courses and assessments. These certificates are issued per national standards and procedures so that graduates with different professional backgrounds can undergo the same certification process (Liu, 2006).

Recognition Procedures for University Graduates in Türkiye: In Türkiye, graduates of higher education institutions of universities providing physical education and sports education are not held responsible for basic education (theoretical) courses if they certify that they are successful in the courses included in the basic education program (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

DISCUSSION and CONCLUSION

When analysing the model, curriculum, content, and duration of wushu coaching courses in China and Türkiye, it is noted that the curriculum programme for Wushu coaching in China is implemented gradually, consisting of compulsory courses (both theoretical and practical), basic courses (theoretical and practical), and special training courses (Zhang, 2004). In contrast, the curriculum programme in Türkiye is organised into a core curriculum, compulsory courses (theoretical and practical), and special training courses (Wushu Coaches Training Instruction, 2025). Unlike in China, Türkiye has a core curriculum application, indicating that creating a unified curriculum in China is challenging due to provincial governance. When analysed in terms of the course hours applied in Wushu coach training courses in China and Türkiye, it is seen that the duration of the training given in China (Chen & Zeng, 2003) is much longer and therefore

comprehensive than the duration of the training given in Türkiye (Wushu Coach Training Instruction, 2025).

When the Wushu coaching level systems in China and Türkiye are analysed, it is evident that the coaching levels in China range from 1 to 4 (Wang, 2019), whereas in Türkiye they span from 1 to 5. In all other sports disciplines in Türkiye, coaching levels extend up to the 5th level (Wushu Coach Training Instruction, 2025). When the transition systems between Wushu coaching levels are examined, it is clear that the systems in Türkiye and China are similar. In China, there is no waiting period between levels, and applications can be submitted directly. However, some institutions require coaching experience for promotion (Chen & Zeng, 2003). The grading system, however, varies across different branches. In Türkiye, there is a requirement to wait a certain period and attend seminars, but the same grading system is applied across all sports disciplines (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

When analysing the conditions for participation in the Wushu Coaching training course in both China and Türkiye, it becomes evident that similar criteria are required. The only distinction is that individuals wishing to attend the coaching training course in Türkiye must not have a criminal record, a requirement that is not present in China (Wushu Coach Training Instruction, 2025). When it is examined by which institutions the instructors who provide training in wushu coaching courses in China and Türkiye are assigned, the Wushu Federation, Wushu Training Institutes and Academies, and Local Sports Bureaus undertake this task in China (Wen-hao, 2017). In Türkiye, this task is fulfilled only by instructors assigned by the Turkish Wushu Federation (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

Trainees attending Wushu coaching training courses in China and Türkiye go through similar exams and practices to qualify for a coaching certificate. There is an obligation to prepare a project or thesis only for those who study in the Wushu departments of universities in China (Fu, 2023). In both countries, coaches undergo performance audits after obtaining a coaching certificate. In China, sports management centres and local sports administrative units are responsible for supervising and evaluating coaches' performance (Bai, 2019). In Türkiye, the Wushu Federation conducts the audits (Wushu Coach Training Instruction, 2025).

In China, there is an online tracking system that monitors whether coaches are active or not. Sanctions such as warnings, suspensions, and cancellations of coaching certificates can be applied to inactive coaches; however, excused and exceptional cases are not within the scope of punishment. For instance, if an individual has begun an insured job in a state institution or has officially started employment in an institution and is therefore unable to coach, their coaching certificate is not cancelled but only suspended. This is in accordance with state government policies aimed at encouraging individuals to work in government offices and private organisations (Chen, 2018). In Türkiye, coaches wishing to coach actively are required to obtain a visa for their coaching certificate from the federation each year. Coaches who do not hold a visa for an extended period may continue to participate actively and fulfil their duties upon obtaining a visa when it is due (Wushu Coaches Training Instruction, 2025). Sanctions such as warnings or cancellations are not imposed on coaches who have been inactive for a prolonged period. For example, it is noted that there are 4,600 coaches in Türkiye who officially hold a Wushu coaching certificate, and according to information verified from the federation's page, only 410 of this number had actively maintained their coaching certificate visa in 2025 (Türkiye Wushu Federation, 2025).

When analysing the employment processes of coaches after obtaining a coaching certificate in China and Türkiye, it becomes evident that sports policies in both countries emphasise the recruitment of coaches, the opportunity to run private sports clubs, the development of coaching teams, and the strengthening of school sports through coaches. However, in China, unlike in Türkiye, there are policies aimed at encouraging the transformation of retired athletes (Tang, 2017). This policy reflects the value that the Chinese state places on athletes and addresses the future concerns of these athletes.

When analysing the processes for coaching certificate equivalence in China and Türkiye, the competent authority in China is the Ministry of Sports along with the relevant local sports administrations. The recognition process comprises the application, evaluation, requests for

additional information, decision-making, and notification stages. However, there is no specific timeframe within which these recognition processes are regulated (Chen & Chen, 2021). In Türkiye, the Turkish Wushu Federation, under the Ministry of Youth and Sports, plays a significant role in recognising coaching certificates, particularly considering the equivalent level of education. The equivalence of certificates is assessed by submitting an application to the federation's equivalence board (Wushu Coaches Training Instruction, 2025). In both countries, there is no defined time frame for organising equivalence procedures. In China, equivalence procedures for coaching certificates obtained from abroad are conducted through diplomatic channels in cooperation with the Ministry of Foreign Affairs and the Ministry of Sports (Chen and Chen, 2021). In Türkiye, the equivalence board of the Wushu Federation is responsible for evaluations and decisions (Wushu Coaches Training Instruction, 2025). Whether the Wushu coaching certificates obtained in China and Türkiye are equivalent in other countries varies according to the equivalence procedures of the respective nation. When examining the equivalence procedures in China and Türkiye according to European standards, it is evident that the varying education systems, standards, regulations, and evaluation processes mean that the framework of equivalence procedures used in Europe cannot be applied to the equivalence of coaching certificates in China (Chen & Chen, 2021). Türkiye's practices also differ from those in Europe due to its own sports policies. When scrutinising the equivalence procedures for university graduates, China ensures that university graduates undergo the same certification process. In Türkiye, graduates from relevant departments are not held liable for the theoretical courses in basic education if they can attest to their success in the courses within the basic education programme (transcript) (Wushu Coaches Training Instruction, 2025).

Consequently, the wushu coach education systems in Türkiye and China were comparatively examined, and the educational approaches, standards, programme contents, and processes in both countries were evaluated. This comparative analysis of wushu coaching education and related regulations in China and Türkiye has revealed that both countries exhibit numerous similarities and differences in this domain. These differences arise from the social, cultural, and administrative structures of the two nations and influence the development of wushu coaching. China and Türkiye adopt differing approaches regarding various factors such as the authority to organise training, course models, level systems, participation conditions, employment processes, recognition procedures, and so on. This situation has differentiated effects on the advancement of wushu coaching. For instance, in China, the fact that the state and various institutions jointly possess the authority to regulate coaching education contributes to the establishment of a comprehensive and systematic educational framework. In contrast, in Türkiye, the authority resides solely with the Turkish Wushu Federation, reflecting a more centralised management approach. Moreover, discrepancies in training durations, level transition conditions, and employment policies influence the professional development of wushu coaches in both nations and the proliferation of wushu as a sport in varying ways. Therefore, China and Türkiye sharing their experiences in the sphere of wushu coaching and conducting collaborative studies can significantly enhance the further development of both wushu as a sport and coaching education.

RECOMMENDATIONS

---

1. China and Türkiye should increase their collaboration in wushu coaching education. Establishing a common educational standard will enable students to adjust more easily to different countries' educational systems and contribute to a more consistent development of wushu coaching on an international scale.
2. The two countries should try to harmonise their wushu coaching level systems. This will recognise coaches' levels in different countries and facilitate their transition, which will positively impact their career development.
3. The indefinite and unclear duration of the recognition process hinders the international mobility of coaches. Both countries should expedite the recognition procedures and establish a more transparent process. This will enhance the opportunities for coaches to work and study in various countries.

4. China and Türkiye ought to enhance the quality of wushu coaching instructors. This can be accomplished through regular training programmes, supervision mechanisms, and performance evaluations. Competent instructors will cultivate more skilled coaches and contribute significantly to the advancement of wushu as a sport.
5. The two countries should develop policies to support the employment of wushu coaches. Incentives could be offered to private sports clubs, the role of coaches in school sports could be enhanced, and programmes for transitioning retired athletes could be established. This would broaden the career opportunities for wushu coaches and help to popularise the sport.

Conflict of Interest

The authors declared that there is no conflict of interest.

Ethical Statement

This study does not present any ethical concerns.

Financial support

This study has not received any contribution and/or support from any organisation or person.

References

- Ba, Y. J. (2019). *A study on the coaching ability of coaches in martial arts Sanda clubs in Xi'an* (Unpublished Doctoral Dissertation). Xi'an Physical Education University, Xi'an, China.
- Balcı, A. (2007). *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri*. Ankara: PEGEM Yayınları.
- Cai, L. (2007). *Research on the coaching ability structure and self-evaluation of Chinese Sanda coaches* (Unpublished doctoral dissertation). Beijing Sport University, Beijing, China. DOI: 10.7666/d.D295457.
- Chen, J. (2018). *The relationship between organizational support, self-efficacy, and job performance of competitive Wushu routine coaches* (Unpublished doctoral dissertation). Shandong Sports University, Shandong, China.
- Chen, X., & Chen, S. (2021). Sports coaching development in China: the system, challenges and opportunities. *Sports Coaching Review*, 11(3), 276–297. <https://doi.org/10.1080/21640629.2021.1952808>
- Chen, Y.-D., & Zeng, H.H. (2003). Discussion on cultivating students' teaching abilities in martial arts special courses for physical education majors in normal universities. *Physical Education Teachers' Friends*, 2(2), 13-14. <https://doi.org/10.3969/j.issn.1006-1487.2003.02.008>.
- Ding, C., Wang, J., & Wang, X. (2015). Research on the international promotion of martial arts: A study on the skill quality of foreign martial arts coaches. *Sports*, 13, 149-150, 127. <https://doi.org/10.3969/j.issn.1674-151x.2015.13.081>.
- Dönmez, O. (2019). *Wushucularda pliometrik antrenmanların sıçrama ve çeviklik parametrelerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Fu, W. (2023). Improving political stance, enhancing job skills, and steadily promoting the standardization construction of team safety management: Excerpt from a speech at the third coach training class of the 2023 Team Safety Management Standardization Team Creation Activity. *Ban Jia Tian Di*, 8(8), 20-21.
- Gök, Y. & Aslan, M. (2019). Development of a data collection tool for comparison of coach training systems. *3rd Union of Thrace Universities International Health Sciences Congress Proceeding Book. 24-26 October 2019 içinde (s. 719-725)*. Çanakkale: 18 Mart Üniversitesi. DOI: 10.13140/RG.2.2.20586.06081
- Gök, Y., & Aslan, M. (2023). The Comparison of the coaching education systems between countries: Germany, Belgium, The United Kingdom, Estonia, France, Finland, Spain, Switzerland, Italy, Portugal and Türkiye. *Mediterranean Journal of Sport Science*, 6(2), 374-405. <https://doi.org/10.38021/asbid.1223071>
- Han, Q. S., Theeboom, M., & Zhu, D. (2021). Chinese martial arts and the olympics: Analysing the policy of the international wushu federation. *International Review for the Sociology of Sport*, 56(5), 603-624.
- Jia, T. F. (2019). Research on the knowledge and technical qualities that international Wushu coaches should possess. *Boxing and Fighting*, 18, 148 - 149.

- Liu, Y. (2006). *A theoretical study on establishing the professional qualification certification standards for sports coaches in China*. Jilin: Northeast Normal University.
- Luo, C. (2023). Implementation opinions of the general administration of sport, the central organisation establishment commission, the Ministry of Education, and the Ministry of Human Resources and Social Security on setting up coach positions in schools. *Adolescent Health*, 21(6), 41.
- Ma, J. (2016). A normative order for the development of Wushu: A comparative interpretation based on the operational mechanism of the Chinese martial arts dan system. *Journal of Beijing Sport University*, 39(5), 12-17, 23.
- Qin, M. L. (2008). Professional qualities that martial arts routine coaches should possess nowadays. *Sports Science and Technology*, 29(1), 28 - 32.
- Sun, C. Y., & Guo, Y. (2014). The necessity and feasibility of adding wushu coaching courses in Wushu majors. *Journal of Cangzhou Normal College*, 30(3), 129 - 132.
- Tang, B. (2017). *Research on the current situation and countermeasures of professional football players entering primary and secondary schools to teach after retirement - Taking Nanjing, Jiangsu Province as an example* (Unpublished doctoral dissertation). Soochow University, Jiangsu, China.
- Wang, S. (2019). *Research on the promotion status of the martial arts rank system in Xuzhou City* (Unpublished doctoral dissertation). China University of Mining and Technology, Xuzhou, China.
- Shen, W. (2024). Reflections on participating in the national traditional martial arts instructor (Baguazhang) training course. *Chinese Wushu*, 2(2), 11-12.
- Yue, W. H. (2017). *The successful development of children's taekwondo in Guiyang City and its implications for the development of children's martial arts activities* (Unpublished doctoral dissertation). Guizhou Normal University, Guizhou, China.
- Wu, J., & Luo, C. (2008). The construction of a qualification evaluation system for social sports instructors in martial arts events. *Boxing (Science of Martial Arts)*, 5(4), 44-46. <https://doi.org/10.3969/j.issn.1004-5643.2008.04.021>.
- Yang, J. (2019). The 2019 China University students' long weapons (short weapons) combat event coaches and referees training class held in Wudang Mountain. *Chinese Wushu*, 6, 18-19.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Qualitative research methods in social sciences*. Ankara: Seçkin Publishing.
- Zhang, Y. (2004). *Current situation investigation and analysis of Wushu routine coaches in amateur sports schools in Hebei Province* (Unpublished doctoral dissertation). Beijing Sport University, Beijing, China. <https://doi.org/10.7666/d.d004957>.
- Zhao, J., & Bai, N. (2017). On how to cultivate excellent coaches in university martial arts programs. *Wushu Research*, 2(7), 73-75.

Electronic Resources

Wushu Coach Training Instruction (2025, 12 January). Access Address:

<https://shgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/Wushu%20Antrenor%20Egitim%20Tal.pdf>

Directive on Working Procedures and Principles of Coaches (2025, 10 February). Access Address:

<https://sporegitim.gsb.gov.tr/Sayfalar/2878/2859/antrenorlerin-calisma-usul-ve-esaslari-yonergesi.aspx>

Coaches Regulation (2025, 10 February). Access Address:

<https://shgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/Antrenor%20Yonetmeligi.pdf>

Wushu Federation of Türkiye (2025, 12 February). Access Address: <https://twkf.gov.tr/>

International Wushu Federation (2025, 18 January). Access Address: <https://www.iwuf.org/en/sport-wushu/competitive-wushu/>

General Administration of Sport of China (2025, 20 January). Access Address: <https://www.sport.gov.cn/>

Official Website of Chinese Wushu Association (2025, 20 January) Access Address: <https://www.wushu.com.cn/#/>

2023–2024 Sezonunda UEFA kulüp turnuvalarında atılan gollerin karşılaştırmalı analizi*

Hüseyin Emirhan Kılıncı¹ Selman Kaya²

¹Yalova University, Sport Science Faculty, Yalova, Türkiye, E-mail: 26emirhank@gmail.com

²Yalova University, University, Sport Science Faculty, Yalova, Türkiye, E-mail: selman.kaya@yalova.edu.tr

Özet

Bu çalışma, 2023–2024 sezonunda UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi'nde çeyrek final aşamasından itibaren oynanan maçlarda atılan gollerin analiz etmeyi amaçlamıştır. Toplam 39 maçta kaydedilen 106 gol; gol zamanı, gol bölgesi, vuruş türü ve gol atan oyuncuların mevkiisi dahil 11 kategori kapsamında incelenmiştir. Veriler UEFA'nın resmi internet sitesinden toplanmış, normallik Shapiro-Wilk testi ile değerlendirilmiş ve parametrik dağılım sağlanmadığı için ligler arası karşılaştırmalarda Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Sonuçlar, incelenen parametrelerde ligler arasında anlamlı fark olmadığını göstermiştir ($p > .05$). Tüm liglerde gollerin çoğunlukla ceza sahası içindeki merkez bölgelerden atıldığı, bitirici vuruşlarda ise direkt şutların yaygın olduğu belirlenmiştir. Şampiyonlar Ligi'nde asist olmadan atılan goller daha fazla görülürken, Avrupa ve Konferans Ligleri'nde merkez bölgelerden yapılan asistlerin öne çıktığı görülmüştür. Bu bulgular, farklı turnuvalarda gol atma biçimlerine ilişkin pratik bilgiler sunmaktadır ve antrenörlerin taktiksel planlamalarına katkı sağlayabilir. Özellikle ceza sahası merkezi bitiriciliği, direkt şut bitiriciliği ve merkezden pas kombinasyonlarına yönelik antrenman planlamalarında kullanılabilir.

Received : 05.07.2025
Accepted: 26.08.2025
Published: 15.10.2025

Anahtar Kelimeler

Futbol, gol analizi, UEFA turnuvaları

Comparative analysis of goals scored in UEFA club tournaments during the 2023–2024 season

Corresponding author

Selman Kaya
(selman.kaya@yalova.edu.tr)

Keywords

Football, goal analysis, UEFA tournaments.

Abstract

This study aimed to analyse goals scored in the UEFA Champions League, Europa League, and Conference League matches during the 2023–2024 season, starting from the quarterfinal stage. A total of 106 goals from 39 matches were examined across 11 categories, including goal timing, area, type of shot, and the positions of goal scorers. Data were collected from UEFA's official website. Normality was assessed using the Shapiro-Wilk test, and due to non-parametric distribution, Kruskal-Wallis tests were conducted to compare leagues. Results showed no significant differences between leagues for any parameter ($p > .05$). Across all tournaments, most goals were scored from central areas within the penalty box, with direct shots being the most common finishing method. In the Champions League, goals without assists were more frequent, reflecting greater reliance on individual skills, while in the Europa and Conference Leagues, assists from central areas were more prominent, indicating collective attacking strategies. These findings provide practical insights into goal-scoring patterns across different UEFA tournaments and may contribute to coaches' tactical planning. In particular, they can be utilized in training designs focusing on central finishing inside the penalty area, direct shooting efficiency, and passing combinations through central areas.

How to cite: Kılıncı, H. E. & Kaya, S. (2025). 2023–2024 sezonunda UEFA kulüp turnuvalarında atılan gollerin karşılaştırmalı analizi. *Education, Science and Sport*, 7 (2), 15-37.

* This study is derived from Hüseyin Emirhan Kılıncı's master's thesis titled "Analysis of Goals Scored in UEFA Tournaments".

GİRİŞ

Futbol, sürekli değişen dinamiklerle karakterize edilen çok boyutlu ve karmaşık bir takım sporudur. Günümüzde futbol, sahip olduğu medya etkisi ve geniş izleyici kitlesi sayesinde yalnızca bir spor olmanın ötesine geçmiştir; küresel ölçekte etkili bir endüstri kimliği kazanmıştır. Futbol izleyenler için bir eğlenceyken antrenörler için yalnızca performans yönetimi değil, aynı zamanda oyun içi davranışların sistematik gözlem ve analizini gerektiren uygulamalı bir bilim alanıdır (Gürkan ve Karabıyık, 2023). Bir antrenörün başarıya ulaşabilmesi için maçlarda meydana gelen hareketleri gözlemleyebilmesi onun en önemli görevlerinden birisidir (Hughes, 2004). Futbolda son yıllarda klasik yöntemlerin yerini daha sistemli antrenmanlar almakta ve takımlar maçlarda daha başarılı olabilmek için yeni yöntemler denemektedir. Yine birçok futbol takımı kulüplerine maç analistleri katarak teknolojiyi daha fazla futbolun içine dahil edip başarı elde etmeye çalışmaktadırlar (Carling vd., 2007).

Gol atmak, takım başarısında belirleyici bir rol oynadığı için, başarılı bir futbol performansının en temel göstergesi olarak öne çıkmaktadır. Tüm rekabetçi seviyelerde, asıl endişe sadece rakipten en az bir gol daha fazla atmaktır; bazı turnuva ortamlarında ise gol farkı hücum felsefesini etkileyebilir. Maç sırasında atılan tek bir gol, oyunun dinamiğini önemli ölçüde değiştirebilir ve stratejik kararları yeniden şekillendirebilir (Palomino vd., 1998). Sonuç olarak, futbol maçlarındaki performansın en çok belirlenen bileşenleri atılan gollerdir. Gollerin nasıl atıldığına dair bir analiz, en uygun hücum stratejisini belirlemeye ve kısaca kazanma formülünü elde etmeye yardımcı olacak kritik faktörleri ortaya çıkarabilir (Michailidis vd., 2013). Bu nedenle, gol atma biçimlerinin analizine antrenörler ve teknik ekip tarafından daha fazla önem verilmesi gerekmektedir; çünkü bu tür bilgiler, takım başarısını maksimize etmeye yönelik stratejilerin oluşturulmasında önemli katkılar sağlayabilir (Kubayi ve Toriola, 2019). Son yıllarda oyun analizi, spor bilimleri alanında öne çıkan bir araştırma alanı hâline gelmiş ve rekabetçi ortamlarda bireysel ve takıma yönelik performansı belirleyen unsurlar hakkında önemli bilgiler sunmuştur (Castellano ve Pic, 2019; Glazier, 2010). Sistematik gözlem ve yorumlamaya dayanan bu analiz süreci, sporcunun ve takımın gelişimine katkı sağlayabilecek kritik bilgilerin ortaya konmasına olanak tanımakta; böylece hedefe yönelik geri bildirimlerin oluşturulmasına ve bağlama özgü antrenman uygulamalarının planlanmasına yardımcı olmaktadır (Flôres vd., 2019; Sarmiento vd., 2022; Travassos vd., 2013).

Literatür incelendiğinde futboldaki gol atma kalıpları hakkında birçok çalışma bulunmasına rağmen (Ağyol ve Çınan, 2023; Alberti vd., 2013; Arı ve Apaydın, 2024; Gürkan vd., 2018; Kaya ve Kılınç; Kubayi ve Toriola, 2019; López-Araya vd., 2025; Yolgörmez ve Tütüncü, 2023), oyun taktiklerinin sürekli olarak gelişmesi ve antrenörlerin özellikle büyük turnuvalarda gol atma kalıplarındaki son trendlerden haberdar olmasının önemli olması nedeniyle futbolda gollerin nasıl ve ne zaman atıldığına analiz edilmesine ihtiyaç vardır. Ek olarak, bu tür bilgiler futbol antrenörlerinin antrenman programları tasarlama ve uygulama ve uygun gol atma taktiklerini seçme konusunda çok yararlı olabilir ve böylece takımın başarısı şansını artırabilir (Yiannakos ve Armatas, 2006). Her ne kadar futbol maçlarında gol atma biçimlerine yönelik birçok çalışma bulunsun da, farklı UEFA kulüp turnuvaları arasındaki karşılaştırmalı analizlere odaklanan çalışmalar sınırlıdır. Bu eksiklik, turnuvalar arası farklı taktiksel eğilimlerin ve hücum stratejilerinin anlaşılmasını güçleştirmektedir.

1955–1956 sezonundan bu yana düzenlenen UEFA Şampiyonlar Ligi (ŞL), daha sonra eklenen Avrupa Ligi (AL) ve Konferans Ligi (KL) ile birlikte, Avrupa kulüp futbolunun en üst düzey organizasyonlarını oluşturmaktadır. Bu turnuvalar, yalnızca rekabet düzeyleriyle değil, aynı zamanda gol atma kalıpları açısından da modern futbolun dinamiklerini yansıtmaktadır. Dolayısıyla UEFA kulüp turnuvaları, futbolda gollerle sonuçlanan sekansların yapısal özelliklerini incelemek adına değerli bir veri kaynağı sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2023–2024 sezonunda UEFA ŞL, AL ve KL turnuvalarının çeyrek final aşamasından itibaren atılan gollerini analiz ederek, bu turnuvalarda gözlemlenen gol atma biçimlerini ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, mevcut durumu betimlemeye yönelik bir yöntem olarak tarama modeli tercih edilmiştir. Tarama modeli, belirli bir olguya ilişkin geçmişteki ya da günümüzdeki koşulların, herhangi bir dış müdahaleye maruz bırakılmaksızın, doğal bağlamı içerisinde sistematik biçimde incelenmesini amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yöntemde ele alınan birey, nesne ya da olay, kendi özgün çevresel ve sosyal koşulları içinde gözlemlenerek, olabildiğince nesnel ve kapsamlı bir biçimde tanımlanmaya çalışılmaktadır (Karasar, 2013).

Araştırma Grubu

09 Nisan -01 Haziran 2024 tarihleri arasında UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi'nde çeyrek finallerden itibaren oynanan toplam 39 müsabaka ve atılan 106 gol (ŞL:43 gol; AL:30 gol; KL:33 gol) araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmaya atılan tüm goller dahil edilmiş olup; goller 11 farklı kategoride analiz edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1.

Araştırmada analiz edilen parametreler

Kategori	Parametre	Başlıklar
	Gollerin zamanı (Dakika)	0-15;16-30;31-45;45+;45-60;61-75;76-90;90+;90-105;105+;106-120;120+
	Gol bölgesi	Tanımlanan gol bölgeleri (Şekil 1)
	Gol öncesi topa temas sayısı	Direkt vuruş; 1 Dokunuş+Vuruş; 2 Dokunuş+Vuruş; 3 Dokunuş+Vuruş; Adam Eksilterek+2 dokunuş; Adam Eksilterek+3 dokunuş; Adam Eksilterek+4 dokunuş
Gol	Gol vuruşu	Sağ ayak içi; Sağ ayak üstü; Sağ ayak dışı; Sol ayak içi; Sol ayak üstü; Sol ayak dışı; Kafa vuruşu; Diğer
	Golün olduğu taraf	Kalecinin sağı havadan; Kalecinin sağı yerden; Kalecinin solu havadan; Kalecinin solu yerden; Kalecinin üstünden; Kalecinin bacak arasından
	Gol atan oyuncunun mevkisi	Kendi kalesine; Defans; Orta saha; Forvet; Sol kanat; Sağ kanat; Sol bek; Sağ bek
	Gol oluş şekli	Akan oyun; Korner; Frikik; Penaltı; Kaleciden dönen top; Kendi kalesine
	Asist bölgesi	Tanımlanan asist bölgeleri (Şekil 2)
Asist	Asist türü	Asist yok; Kenar ortası yerden; Kenar ortası havadan; Yerden pas; Havadan pas
	Asist yapan oyuncunun mevkisi	Asist yok; Stoper; Orta saha; Forvet; Sol kanat; Sağ kanat; Sol bek; Sağ bek
	İlk golün etkisi	İlk golü atan takım: Kazanmış; Kazanmamış

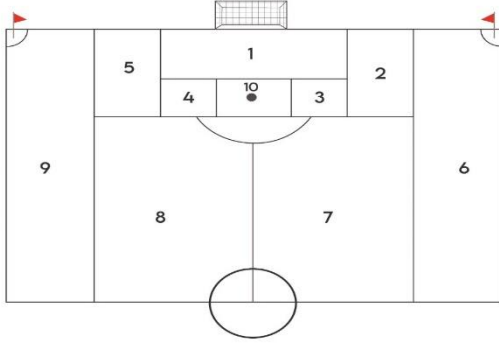
Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, UEFA tarafından düzenlenen kulüpler bazındaki 3 büyük turnuvada mücadele eden 24 takımın (Tablo 2) çeyrek finallerden itibaren oynadığı toplam 39 müsabakada kaydedilen gollerin analizi UEFA'nın açık erişime sahip internet sitesinden elde edilerek yapılmıştır (uefa.com, 2024). Tüm gollerin analizi futbol antrenörlük belgesine sahip (UEFA C) yazarlar tarafından 30 gün ara ile iki seferde yapılmıştır. Gol vuruşunun yapıldığı bölgeyi belirlemek için futbol sahası 10 bölüme, asist yapılan bölgeyi belirlemek için ise futbol sahası 5 bölgeye ayrılarak bölümlerin rakamlarla gösterildiği bir analiz formu kullanılmıştır (Şekil 1, Şekil 2). Müsabakalarda oyuncuların kendi kalelerine attıkları 3 gol belirlenmiş olup ilgili kategorilere dahil edilmiştir. Elde edilen veriler herhangi bir analiz programı kullanılmadan Microsoft Excel® programında kayıt altına alınmıştır. Golü atan ve asist yapan oyuncular o maçtaki görev yerlerine göre değerlendirmeye alınmıştır.

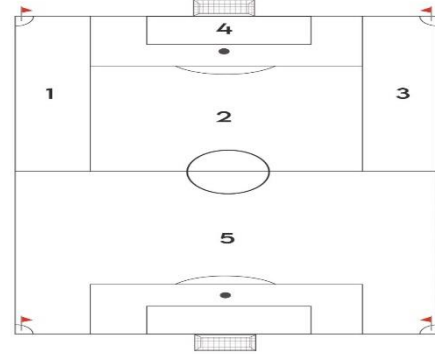
Tablo 2.

2023-2024 UEFA turnuvalarında çeyrek finalde yer alan takımlar

Turnuva	Takımlar
Şampiyonlar Ligi	Arsenal, Atlético Madrid, Barcelona, Bayern Münih, Borussia Dortmund, Manchester City, Paris Saint-Germain, Real Madrid
Avrupa Ligi	Atalanta, Bayer Leverkusen, Benfica, Liverpool, Marseille, Milan, Roma, West Ham United
Konferans Ligi	Aston Villa, Club Brugge, Fiorentina, Fenerbahçe, Lille, Olympiakos, PAOK, Viktoria Plzeň

Şekil 1. Gol bölgeleri

Şekil 2. Asist bölgeleri

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS 29 (IBM, USA) paket programı kullanılmıştır. Verilerin dağılım özelliklerini belirlemek amacıyla normallik analizleri yapılmıştır. Bu kapsamda, her bir parametre için Shapiro-Wilk testleri uygulanmış, ayrıca skewness-kurtosis değerleri incelenmiştir. Skewness ve kurtosis değerlerinin ± 1 aralığında olması normal dağılımın göstergesi olarak kabul edilmiştir. Histogram grafikleri de değerlendirilerek dağılım özellikleri desteklenmiştir. Parametrik test varsayımlarının sağlanamaması nedeniyle, üç farklı turnuvada atılan gollerin karşılaştırılmasına yönelik Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler kapsamında, her bir parametre için frekans (n) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde UEFA tarafından düzenlenen kulüpler bazındaki 3 büyük turnuvada mücadele eden 24 takımın çeyrek finallerden itibaren oynadığı toplam 39 müsabakada kaydedilen gollerin analizi incelenmiş olup veri analizleri sunulmuştur.

Tablo 3.

Liglere göre gol dakika aralıkları dağılımları

ŞL			AL			KL		
Dakika	n	%	Dakika	n	%	Dakika	n	%
0-15 dk	7	16.3	0-15 dk	5	16.7	0-15 dk	7	21.3
16-30 dk	1	2.3	16-30 dk	7	23.3	16-30 dk	4	12.1
31-45 dk	8	18.6	31-45 dk	2	6.7	31-45 dk	4	12.1
45+ dk	0	0	45+ dk	0	0	45+ dk	1	3
45-60 dk	6	14	45-60 dk	3	10	45-60 dk	4	12.1
61-75 dk	11	25.6	61-75 dk	4	13.3	61-75 dk	5	15.2
76-90 dk	9	20.9	76-90 dk	6	20	76-90 dk	4	12.1
90+ dk	1	2.3	90+ dk	3	10	90+ dk	1	3
90-105 dk	0	0	90-105 dk	0	0	90-105 dk	1	3
105+ dk	0	0	105+ dk	0	0	105+ dk	0	0
106-120 dk	0	0	106-120 dk	0	0	106-120 dk	2	6.1
120+ dk	0	0	120+ dk	0	0	120+ dk	0	0
Toplam	43	100	Toplam	30	100	Toplam	33	100

Tablo 3 incelendiğinde, üç ligde de gollerin zaman aralıklarına göre dağılımında belirgin farklılıklar olduğu görülmektedir. ŞL’de en yüksek gol oranı (%25.6) 61-75. dakikalar arasında kaydedilmiştir. Bu, ikinci yarının ortalarında takımların fiziksel ve taktiksel olarak yoğunlaştığını ve gol fırsatlarının arttığını göstermektedir. İlk 15 dakika (%16.3) ve 76-90. dakikalar (%20.9) da gol bakımından dikkat çeken periyotlar arasında yer almıştır. Uzatma dakikalarında ve 105+ dakikalar gibi ekstra sürelerde gol atılmadığı gözlemlenmiştir.

AL’de gollerin en yoğun olduğu periyot, 16-30. dakikalar arasıdır (%23.3). Bu durum, takımların erken dönemde üstünlük sağlama çabalarının etkili olduğunu düşündürmektedir. 76-90. dakikalar arasında da kayda değer bir gol oranı (%20) görülmüştür. AL’de gollerin ilk yarıya daha eşit dağıldığı, ancak 31-45. dakikalarda düşüş yaşandığı dikkat çekmiştir (%6.7).

KL’de ise gollerin ilk 15 dakikada (%21.3) en yüksek oranda atıldığı görülmektedir. Bu durum, takımların maç başlangıcında tempoyu yüksek tutarak gol bulma çabalarını yansıtmaktadır. Ayrıca 61-75. dakikalarda da (%15.2) gollerin yoğunlaştığı gözlenmiştir. İlginç bir şekilde, 106-120. dakikalar arasında gollerin görüldüğü tek lig KL olmuştur (%6.1).

Tablo 4.

Asist bölgeleri dağılımları

ŞL			AL			KL		
Bölge	n	%	Bölge	n	%	Bölge	n	%
Asist Yok	17	39.5	Asist Yok	10	33.3	Asist Yok	9	27.3
Sol (2. Bölge)	8	18.6	Sol (2. Bölge)	3	10.0	Sol (2. Bölge)	5	15.2
Orta (3. Bölge)	9	20.9	Orta (3. Bölge)	8	26.7	Orta (3. Bölge)	10	30.3
Sağ (4. Bölge)	2	4.7	Sağ (4. Bölge)	4	13.3	Sağ (4. Bölge)	3	9.1
Ceza Sahası İçi (1. Bölge)	4	9.3	Ceza Sahası İçi (1. Bölge)	4	13.3	Ceza Sahası İçi (1. Bölge)	4	12.1
Kendi Sahasından (5. Bölge)	3	7.0	Kendi Sahasından (5. Bölge)	1	3.3	Kendi Sahasından (5. Bölge)	2	6.1
Toplam	43	100	Toplam	30	100	Toplam	33	100

Tablo 4 incelendiğinde, üç farklı turnuvada asist bölgelerinin dağılımında belirgin farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir. ŞL’de, asist katkısı olmadan kaydedilen gollerin oranı %39.5 ile en yüksek seviyede yer almakta olup, bu durum bireysel beceriye dayalı gol girişimlerinin ve doğrudan hücum aksiyonlarının ön planda olduğunu düşündürmektedir. Asist yapılan bölgeler incelendiğinde, orta bölgeden gelen asistlerin %20.9 ile en yüksek oranda olduğu, sol kanattan yapılan asistlerin ise %18.6 oranında gerçekleştiği görülmektedir. Sağ kanattan gelen asistler oldukça düşük bir oranda kalırken (%4.7), ceza sahası içinden yapılan asistlerin oranı %9.3 ve kendi sahasından başlayan asistlerin oranı %7.0 olarak tespit edilmiştir.

AL’de, asist katkısı olmadan atılan gollerin oranı (%33.3), ŞL’ne kıyasla daha düşük olmasına rağmen kayda değer bir seviyede kalmıştır. Bu turnuvada asistlerin en fazla orta bölgeden geldiği (%26.7) belirlenmiş olup, bu durum merkezden organize edilen hücum aksiyonlarının etkili olduğunu göstermektedir. Sol kanattan yapılan asistlerin oranı %10 ile görece düşük kalırken, sağ kanattan ve ceza sahası içinden yapılan asistlerin oranı eşit seviyede (%13.3) gerçekleşmiştir. Kendi sahasından başlayan asistlerin ise %3.3 gibi düşük bir oranda olduğu tespit edilmiştir.

KL’de ise asist olmadan kaydedilen gollerin oranı %27.3 ile en düşük seviyede yer almakta olup, bu durum söz konusu ligde asist katkısının daha belirgin olduğunu göstermektedir. Orta bölgeden yapılan asistler %30,3 ile en yüksek orana sahip olup, bu bulgu KL’de merkezden gelişen hücum aksiyonlarının daha fazla tercih edildiğini göstermektedir. Sol (%15.2) ve sağ kanattan (%9.1) yapılan asistlerin oranları birbirine yakın seviyede olup, ceza sahası içinden yapılan asistlerin oranı %12.1 ile AL’den daha yüksek bir seviyede kaydedilmiştir. Kendi sahasından başlayan asistlerin oranı ise %6.1 olarak belirlenmiştir.

Tablo 5.

Asist yapan oyuncuların mevkilerine yönelik dağılımları

ŞL			AL			KL		
Mevki	n	%	Mevki	n	%	Mevki	n	%
Asist Yok	17	39.5	Asist Yok	10	33.3	Asist Yok	10	30.3
Stoper	3	7.0	Stoper	0	0	Stoper	1	3.0
Orta Saha	12	27.9	Orta Saha	7	23.3	Orta Saha	7	21.2
Forvet	5	11.6	Forvet	4	13.3	Forvet	3	9.1
Sol Kanat	2	4.7	Sol Kanat	4	13.3	Sol Kanat	5	15.2
Sağ Kanat	1	2.3	Sağ Kanat	3	10.0	Sağ Kanat	5	15.2
Sol Bek	1	2.3	Sol Bek	0	0	Sol Bek	1	3.0
Sağ Bek	2	4.7	Sağ Bek	2	6.8	Sağ Bek	1	3.0
Toplam	43	100	Toplam	30	100	Toplam	33	100

Tablo 5 incelendiğinde; asist yapan oyuncuların mevkilerine göre dağılımında ligler arasında bazı benzerlikler ve farklılıklar olduğu görülmektedir. ŞL’de, asist olmadan atılan gollerin oranı %39.5 (n=17) ile oldukça yüksek bir seviyededir. Asistlerin büyük bir kısmı orta saha oyuncuları (%27.9, n=12) tarafından yapılmıştır, bu durum orta sahanın hücum organizasyonlarında önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir. Forvet oyuncuları (%11.6, n=5) da asist katkısı sağlamıştır. Kanat oyuncularından gelen asistlerin toplam oranı düşüktür; sol kanat (%4.7, n=2) ve sağ kanat (%2.3, n=1) seviyesinde kalmıştır. Bek oyuncularından gelen asist katkısı da sınırlıdır; sol bek (%2.3, n=1) ve sağ bek (%4.7, n=2) oranında gerçekleşmiştir. Stoper oyuncularının asist oranı ise %7.0 (n=3) olarak tespit edilmiştir.

AL’de, asist katkısı olmadan kaydedilen gollerin oranı %33.3 (n=10) olup, bu oran ŞL’ne kıyasla daha düşük seviyededir. Orta saha oyuncularının asist katkısı %23.3 (n=7) olup, bu mevkinin asist üretiminde öne çıktığı görülmektedir. Forvetler %13.3 (n=4), sol kanat oyuncuları %13.3 (n=4) ve sağ kanat oyuncuları %10.0 (n=3) oranında asist yapmıştır. AL’de bek oyuncularının asist katkısı düşüktür; sağ beklerden %6.8 (n=2) oranında asist gelirken, sol beklerden asist kaydedilmemiştir (n=0). Stoper oyuncularından asist gelmemesi (n=0) de dikkat çeken bir bulgudur.

KL’de, asist olmadan atılan gollerin oranı %30.3 (n=10) olup, diğer iki lige kıyasla en düşük seviyede yer almaktadır. Orta saha oyuncularının asist katkısı %21.2 (n=7) ile en yüksek seviyede gerçekleşmiş, ancak Şampiyonlar ve AL’ne kıyasla daha düşük bir yüzdeye sahiptir. Forvet oyuncularından gelen asist oranı %9.1 (n=3) olup, bu oran diğer liglere kıyasla daha düşüktür. Sol kanat (%15.2, n=5) ve sağ kanat (%15.2, n=5) oyuncuları KL’de diğer liglere kıyasla daha yüksek asist oranlarına sahiptir. Bek oyuncularından (sol bek %3.0, n=1 ve sağ bek %3.0, n=1) gelen asist katkısı sınırlıdır. Stoperler ise %3.0 (n=1) oranında asist yaparak diğer liglerden farklı bir durum sergilemiştir.

Tablo 6.

Liglere göre gol bölgeleri dağılımları

ŞL			AL			KL		
Bölge	n	%	Bölge	n	%	Bölge	n	%
1	10	23.3	1	3	10.0	1	3	9.1
2	4	9.3	2	1	3.3	2	3	9.1
3	6	14.0	3	9	30.3	3	8	24.2
4	9	20.9	4	6	20.3	4	7	21.2
5	5	11.6	5	4	13.3	5	1	3.0
6	0	0	6	0	0	6	0	0
7	3	7.0	7	2	6.7	7	4	12.1
8	2	4.7	8	2	6.7	8	3	9.1
9	0	0	9	0	0	9	0	0
10	4	9.3	10	3	10.0	10	4	12.1
Toplam	43	100	Toplam	30	100	Toplam	33	100

Tablo 6 incelendiğinde; ŞL’de, gollerin en fazla kaydedildiği bölge %23.3 (n=10) oranıyla 1. bölge olmuştur. Bu bölgeyi %20.9 (n=9) ile 4. bölge takip etmektedir. 3. bölgeden gelen goller %14.0 (n=6), 5. bölgeden gelen goller %11.6 (n=5) oranında gerçekleşmiştir. 2. ve 10. bölgeler %9.3 (n=4) ile benzer bir dağılım gösterirken, 7. bölgeden atılan goller %7.0 (n=3), 8. bölgeden ise %4.7 (n=2) seviyesinde kalmıştır. 6. ve 9. bölgelerden gol kaydedilmemiştir (n=0). Bu bulgular, ŞL’de gollerin merkezi bölgelerden geldiğini ve belirli alanların daha etkin kullanıldığını göstermektedir.

AL’de, gollerin en yoğun olduğu bölge %30.3 (n=9) ile 3. bölge olurken, 4. bölge %20.3 (n=6)

oranında gol katkısı sağlamıştır. 5. bölgeden atılan goller %13.3 (n=4), 1. bölgeden gelen goller %10.0 (n=3) olarak hesaplanmıştır. 7. ve 8. bölgeler %6.7 (n=2) ile birbirine yakın bir dağılım göstermektedir. 2. bölgeden gelen goller %3.3 (n=1) ile sınırlı kalırken, 6. ve 9. bölgelerden gol kaydedilmemiştir (n=0). AL’de belirli bölgelerde gol yoğunlaşması olduğu ve özellikle 3. bölgenin diğer liglere kıyasla daha fazla kullanıldığı dikkat çekmektedir.

KL’de, gollerin en fazla kaydedildiği bölge %24.2 (n=8) ile 3. bölge olmuştur. 4. bölgeden gelen goller %21.2 (n=7) seviyesinde olup, bu durum AL ile benzerlik göstermektedir. 1. ve 2. bölgelerden atılan goller %9.1 (n=3), 8. bölgeden gelen goller %9.1 (n=3) oranında gerçekleşmiştir. 7. ve 10. bölgeler %12.1 (n=4) ile aynı düzeydedir. 6. ve 9. bölgelerden ise gol kaydedilmemiştir (n=0).

Tablo 7.

Gol öncesi dokunuş sayısı dağılımları

ŞL			AL			KL		
Dokunuş	n	%	Dokunuş	n	%	Dokunuş	n	%
0	2	4.7	0	1	3.3	0	0	0
Direkt Vuruş	24	55.8	Direkt Vuruş	16	53.3	Direkt Vuruş	21	63.6
1 Dokunuş +Vuruş	9	20.9	1 Dokunuş +Vuruş	6	20.0	1 Dokunuş +Vuruş	7	21.2
2 Dokunuş + Vuruş	4	9.3	2 Dokunuş + Vuruş	0	0	2 Dokunuş + Vuruş	4	12.1
3 Dokunuş + Vuruş	1	2.3	3 Dokunuş + Vuruş	1	3.3	3 Dokunuş + Vuruş	0	0
Adam Eksilterek	0	0	Adam Eksilterek	0	0	Adam Eksilterek	0	0
Adam Eksilterek +2	1	2.3	Adam Eksilterek +2	2	6.7	Adam Eksilterek +2	0	0
Adam Eksilterek +3	1	2.3	Adam Eksilterek +3	4	13.3	Adam Eksilterek +3	0	0
Adam Eksilterek +4	0	4.7	Adam Eksilterek +4	0	0	Adam Eksilterek +4	1	3.0
Toplam	43	100	Toplam	30	100	Toplam	33	100

Tablo 7’ye göre; ŞL’de, gollerin büyük bir kısmının %55.8 (n=24) oranıyla direkt vuruş ile kaydedildiği görülmektedir. Tek dokunuşla atılan goller %20.9 (n=9), iki dokunuşla atılan goller %9.3 (n=4), üç dokunuşla atılan goller %2.3 (n=1) oranında gerçekleşmiştir. Adam eksilterek atılan gollerin oranı düşüktür; +2 dokunuş %2.3 (n=1), +3 dokunuş %2.3 (n=1), +4 dokunuş ise %4.7 (n=2) oranında gerçekleşmiştir. Hiç dokunmadan atılan gollerin oranı %4.7 (n=2) seviyesindedir. Bu bulgular, ŞL’de hızlı ve doğrudan sonlandırmaların ön planda olduğunu göstermektedir.

AL’de, direkt vuruşla kaydedilen gollerin oranı %53.3 (n=16) olup, bu oran ŞL’ne kıyasla daha düşük seviyededir. Tek dokunuşla atılan goller %20.0 (n=6), iki dokunuşla atılan goller %3.3 (n=1), üç dokunuşla atılan goller %3.3 (n=1) olarak gerçekleşmiştir. Adam eksilterek kaydedilen goller ŞL’ne kıyasla daha yüksek bir orana sahiptir; +2 dokunuş %6.7 (n=2), +3 dokunuş %13.3 (n=4) olarak kaydedilmiştir. Hiç dokunmadan atılan goller ise %3.3 (n=1) oranında gerçekleşmiştir. AL’de direkt vuruşların ön planda olmasına rağmen, adam eksilterek atılan gollerin oranının görece yüksek olması dikkat çekmektedir.

KL’de, direkt vuruşlarla atılan gollerin oranı %63.6 (n=21) ile en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Tek dokunuşla atılan goller %21.2 (n=7), iki dokunuşla atılan goller %12.1 (n=4), üç dokunuşla atılan goller %3.0 (n=1) oranında gerçekleşmiştir. Adam eksilterek atılan goller KL’de en düşük seviyede kalmıştır; +4 dokunuş ile atılan goller %3.0 (n=1) olarak kaydedilmiştir. Hiç dokunmadan atılan goller ise kaydedilmemiştir (n=0). KL’de direkt vuruşların diğer liglere kıyasla daha fazla kullanıldığı, ancak adam eksilterek atılan gollerin oldukça düşük oranda gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 8.

Gol atan oyuncuların mevkilerine yönelik dağılımları

ŞL			AL			KL		
Mevki	n	%	Mevki	n	%	Mevki	n	%
Defans	1	2.3	Defans	5	16.7	Defans	1	3.0
Orta Saha	9	20.9	Orta Saha	6	20.0	Orta Saha	9	27.3
Forvet	15	34.9	Forvet	6	20.0	Forvet	14	42.4
Sol Kanat	6	14.0	Sol Kanat	7	23.3	Sol Kanat	3	9.1
Sağ Kanat	6	14.0	Sağ Kanat	5	16.7	Sağ Kanat	4	12.1
Kendi Kalesine	2	4.7	Kendi Kalesine	1	3.3	Kendi Kalesine	0	0
Sol Bek	2	4.7	Sol Bek	0	0	Sol Bek	1	3.0
Sağ Bek	2	4.7	Sağ Bek	0	0	Sağ Bek	1	3.0
Toplam	43	100	Toplam	30	100	Toplam	33	100

Tablo 8'e göre ŞL'de, en fazla gol %34.9 (n=15) ile forvet oyuncuları tarafından kaydedilmiştir. Orta saha oyuncuları %20.9 (n=9) oranında gol katkısı sağlarken, sol kanat %14.0 (n=6) ve sağ kanat %14.0 (n=6) oyuncuları dengeli bir dağılım göstermiştir. Defans oyuncuları %2.3 (n=1) oranında gol atarken, sol bek %4.7 (n=2) ve sağ bek %4.7 (n=2) oranında gol kaydetmiştir. Kendi kalesine olan gol oranı ise %4.7'dir (n=2). Bu bulgular, ŞL'de hücum oyuncularının gol katkısının belirgin olduğunu ve savunma oyuncularının gol katkısının sınırlı olduğunu göstermektedir.

AL'de, en fazla gol %23.3 (n=7) ile sol kanat oyuncuları tarafından kaydedilmiştir. Forvetler %20.0 (n=6), orta saha oyuncuları %20,0 (n=6) oranında gol katkısı sağlamıştır. Sağ kanat oyuncuları %16.7 (n=5), defans oyuncuları %16.7 (n=5) seviyesinde gol katkısı sunmuştur. Bek oyuncularından gol katkısı gelmemiştir (sol bek ve sağ bek %0, n=0). Kendi kalesine gol atan oyuncu oranı %3.3 (n=1) olarak kaydedilmiştir. AL'de kanat oyuncularının ve defans oyuncularının gol katkısının diğer liglere kıyasla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

KL'de, forvet oyuncularının gol katkısı diğer liglere kıyasla en yüksek seviyededir (%42.4, n=14). Orta saha oyuncuları %27.3 (n=9), sağ kanat oyuncuları %12.1 (n=4), sol kanat oyuncuları %9.1 (n=3) oranında gol katkısı sağlamıştır. Defans oyuncuları %3.0 (n=1), sol bek %3.0 (n=1) ve sağ bek %3.0 (n=1) oranında gol kaydetmiştir. Kendi kalesine gol atan oyuncu bulunmamaktadır (n=0). KL'de hücum oyuncularının daha belirleyici olduğu, özellikle forvetlerin gol üretiminde baskın bir rol oynadığı görülmektedir.

Tablo 9.

Gollerin atıldığı taraflara ilişkin dağılımlar

ŞL			AL			KL		
Gollerin atıldığı taraf	n	%	Gollerin atıldığı taraf	n	%	Gollerin atıldığı taraf	n	%
Kalecinin Sağı (havadan)	5	11.6	Kalecinin Sağı (havadan)	4	13.3	Kalecinin Sağı (havadan)	2	6.1
Kalecinin Sağı (yerden)	11	25.6	Kalecinin Sağı (yerden)	9	30.3	Kalecinin Sağı (yerden)	15	45.5
Kalecinin Solu (havadan)	5	11.6	Kalecinin Solu (havadan)	2	6.7	Kalecinin Solu (havadan)	5	15.20
Kalecinin Solu (yerden)	14	32.6	Kalecinin Solu (yerden)	8	26.7	Kalecinin Solu (yerden)	7	21.2
Kalecinin Üstünden	2	4.7	Kalecinin Üstünden	0	0	Kalecinin Üstünden	3	9.1
Kalecinin Bacak Arasından	1	2.3	Kalecinin Bacak Arasından	1	3.3	Kalecinin Bacak Arasından	0	0
Boş Kaleye	5	11.6	Boş Kaleye	6	20.0	Boş Kaleye	1	3.0
Toplam	43	100	Toplam	30	100	Toplam	33	100

Tablo 9'a göre ŞL'de, gollerin en fazla %32.6 (n=14) ile kalecinin sol tarafından yerden kaydedildiği görülmektedir. Kalecinin sağ tarafından yerden atılan gollerin oranı %25.6 (n=11) olup, bu iki bölgenin gol oluşumunda belirgin şekilde öne çıktığı gözlemlenmiştir. Kalecinin sağ ve sol tarafından havadan atılan goller ise %11.6 (n=5) oranında gerçekleşmiştir. Kalecinin üstünden atılan goller %4.7 (n=2), kalecinin bacak arasından atılan goller %2.3 (n=1) olarak hesaplanmıştır. Boş kaleye atılan goller %11.6 (n=5) seviyesinde olup, ŞL'de nispeten yüksek bir orana sahiptir. Bu bulgular, ŞL'de gollerin büyük ölçüde yerden ve özellikle kalecinin sağ veya sol tarafından atıldığını göstermektedir.

AL'de, gollerin en fazla %30.3 (n=9) ile kalecinin sağ tarafından yerden kaydedildiği görülmektedir. Kalecinin sol tarafından yerden atılan gollerin oranı %26.7 (n=8) olup, bu iki bölgenin toplamda gol oluşumunun büyük bir kısmını oluşturduğu gözlemlenmiştir. Kalecinin sağ tarafından havadan atılan goller %13.3 (n=4), sol tarafından havadan atılan goller %6.7 (n=2) oranında gerçekleşmiştir. Kalecinin üstünden gol atılmamış olması (n=0) dikkat çekmektedir. Kalecinin bacak arasından atılan goller %3.3 (n=1) ile sınırlı kalırken, boş kaleye atılan goller %20.0 (n=6) oranında kaydedilmiştir. AL'de boş kaleye atılan gollerin diğer liglere kıyasla daha yüksek oranda olması dikkat çekerken, kalecinin üstünden atılan gollerin olmaması oyun içi gol mekanizmalarının farklılaştığını göstermektedir.

KL'de, gollerin en fazla %45.5 (n=15) ile kalecinin sağ tarafından yerden kaydedildiği görülmektedir. Bu oran, diğer liglere kıyasla oldukça yüksektir. Kalecinin sol tarafından yerden atılan goller %21.2 (n=7) oranında gerçekleşmiş olup, yerden atılan gollerin bu ligde baskın olduğu gözlemlenmiştir. Kalecinin sağ tarafından havadan gelen goller %6.1 (n=2), sol tarafından havadan

gelen goller %15.2 (n=5) seviyesindedir. Kalecinin üstünden gelen goller %9.1 (n=3), kalecinin bacak arasından gelen goller kaydedilmemiştir (n=0). Boş kaleye atılan goller ise %3.0 (n=1) oranındadır. KL’de özellikle kalecinin sağ tarafından yerden atılan gollerin en yüksek seviyede olduğu ve diğer liglere kıyasla bu bölgenin daha fazla hedef alındığı görülmektedir.

Tablo 10.

Gollerin oluş şekillerine ilişkin dağılımları

ŞL			AL			KL		
Gollerin oluş şekli	n	%	Gollerin oluş şekli	n	%	Gollerin oluş şekli	n	%
Akan Oyun	29	67.4	Akan Oyun	21	70.0	Akan Oyun	25	75.8
Korner	3	7.0	Korner	4	13.3	Korner	5	15.2
Frikik	1	2.3	Frikik	0	0	Frikik	0	0
Penaltı	4	9.3	Penaltı	3	10.0	Penaltı	2	6.1
Kaleciden Dönen Top	4	9.3	Kaleciden Dönen Top	1	3.3	Kaleciden Dönen Top	1	3.0
Kendi Kalesine	2	4.7	Kendi Kalesine	1	3.3	Kendi Kalesine	0	0
Toplam	43	100	Toplam	30	100	Toplam	33	100

Tablo 10 incelendiğinde, ŞL’de, gollerin büyük bir kısmı %67.4 (n=29) ile akan oyundan kaydedilmiştir. Korner organizasyonlarından atılan goller %7.0 (n=3), frikikten atılan goller %2.3 (n=1), penaltıdan atılan goller %9.3 (n=4) oranında gerçekleşmiştir. Kaleciden dönen topların golle sonuçlanma oranı %9.3 (n=4) seviyesindedir. Kendi kalesine atılan goller %4.7 (n=2) oranında kaydedilmiştir. ŞL’de gollerin büyük oranda akan oyundan geldiği ve set oyunlarının (korner, frikik) daha düşük oranlarda etkili olduğu görülmektedir.

AL’de, gollerin en büyük kısmı %70.0 (n=21) oranıyla akan oyundan atılmıştır. Kornerden gelen goller %13.3 (n=4), penaltıdan gelen goller %10.0 (n=3), kaleciden dönen toplardan gelen goller %3.3 (n=1) seviyesinde gerçekleşmiştir. Frikikten gol atılmamıştır (n=0) ve kendi kalesine gol atılan pozisyonlar %3.3 (n=1) olarak kaydedilmiştir. AL’de akan oyun gollerinin oranı ŞL’ne göre biraz daha yüksektir, ayrıca kornerden gelen gollerin oranının da diğer liglere kıyasla daha belirgin olduğu gözlemlenmektedir.

KL’de, akan oyundan atılan gollerin oranı %75.8 (n=25) ile en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Korner organizasyonlarından gelen goller %15.2 (n=5), penaltıdan atılan goller %6.1 (n=2), kaleciden dönen toplardan atılan goller %3.0 (n=1) oranında kaydedilmiştir. Frikikten ve kendi kalesine atılan gol bulunmamaktadır (n=0). KL’de akan oyundan gelen gollerin oranının diğer liglere kıyasla en yüksek olduğu, ancak duran toplardan gelen gollerin görece düşük seviyede kaldığı görülmektedir.

Tablo 11.

İlk golün etkisine yönelik dağılımlar

ŞL			AL			KL		
İlk golün etkisi	n	%	İlk golün etkisi	n	%	İlk golün etkisi	n	%
Kazanmış	7	53.8	Kazanmış	10	76.9	Kazanmış	11	84.6
Kazanmamış	6	46.2	Kazanmamış	3	23.1	Kazanmamış	1	7.7
Gol atılmadan biten müsabaka	0	0	Gol atılmadan biten müsabaka	0	0	Gol atılmadan biten müsabaka	1	7.7
Toplam	43	100	Toplam	30	100	Toplam	33	100

Tablo 11’de yer alan bulgular, UEFA ŞL, AL ve KL’de çeyrek final aşamasından itibaren oynanan maçlarda ilk golün maç sonucuna etkisini ortaya koymaktadır. ŞL’de ilk golü atan takımların %53.8’i müsabakayı kazanırken, %46.2’si maçı kazanamamıştır. Bu durum, ŞL’de ilk golün her zaman belirleyici olmadığını, yüksek rekabet düzeyi ve takımlar arası denge nedeniyle skoru çevirebilme olasılığının daha fazla olduğunu göstermektedir. AL’de ise ilk golün galibiyete dönüşme oranı %76.9 olup, bu oran Şampiyonlar Ligi’ne kıyasla oldukça yüksektir. Bu durum, AL’de ilk golü atan takımın skor üstünlüğünü koruma ve maçı kazanma konusunda daha başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. KL’de ise ilk golü atan takımların %84.6’sı maçı kazanmıştır; sadece bir karşılaşmada ilk golü atan takım galibiyet elde edememiştir. Ayrıca bu ligde gol atılmadan sona eren bir müsabaka da yer almaktadır. Bu veriler, KL’de ilk golün maç sonucunu belirlemede en yüksek etkiye sahip olduğunu ve bu ligde gol avantajının korunmasının diğer turnuvalara göre daha belirgin olduğunu ortaya koymaktadır. Genel olarak, turnuva seviyesi

düştükçe ilk golün belirleyiciliği artmakta; bu da maç stratejilerinin ve oyun kalitesinin turnuva düzeyine göre farklılık gösterdiğini düşündürmektedir.

Tablo 12.

Liglere göre tüm parametrelerin karşılaştırması.

Parametre	Grup	N	Ortalama Sıra	H	Sd	p
Gol dakikaları	ŞL	43	55.53	.343	2	.843
	AL	30	52.65			
	KL	33	51.62			
Asist bölgesi	ŞL	43	49.33	1.471	2	.479
	AL	30	55.47			
	KL	33	57.15			
Asist türü	ŞL	43	52.65	.214	2	.899
	AL	30	52.57			
	KL	33	55.45			
Asist yapan oyuncu mevkisi	ŞL	43	47.36	3.146	2	.207
	AL	30	56.62			
	KL	33	58.67			
Gol bölgesi	ŞL	43	49.35	1.372	2	.504
	AL	30	55.80			
	KL	33	56.82			
Gol öncesi dokunuş	ŞL	43	52.56	.574	2	.751
	AL	30	56.68			
	KL	33	51.83			
Gol vuruşu	ŞL	43	53.71	.074	2	.964
	AL	30	54.40			
	KL	33	52.41			
Gol atan oyuncu mevkisi	ŞL	43	55.78	.421	2	.810
	AL	30	51.85			
	KL	33	52.03			
Golün olduğu taraf	ŞL	43	56.03	1.511	2	.470
	AL	30	55.68			
	KL	33	48.21			
Golün oluş şekli	ŞL	43	56.24	1.268	2	.530
	AL	30	53.62			
	KL	33	49.82			
İlk golün etkisi	ŞL	43	51.23	.784	2	.676
	AL	30	56.75			
	KL	33	53.50			

Tablo 12'deki Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, ŞL, AL ve KL arasında incelenen parametrelerin hiçbiri anlamlı farklılık göstermemiştir ($p > .05$). Başka bir deyişle, farklı liglerdeki tüm parametreler benzerlik göstermektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

ŞL'de kaydedilen gol dakikaları, maçın akışı ve takımların oyun stratejileri hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Analizlerimiz, gollerin en yoğun şekilde atıldığı zaman diliminin 61-75. dakikalar (%25.6; 11 gol) olduğunu göstermektedir. Bu durum, ikinci yarının ortalarında takımların taktiksel değişiklikler yaparak oyunun temposunu artırması ve oyuncu değişikliklerinin hücum etkinliği üzerindeki etkisiyle açıklanabilir. Ayrıca, veriler incelendiğinde, gollerin %62.8'inin (27 gol) ikinci yarıda kaydedildiği görülmektedir. Bu da ikinci yarının, özellikle takımların hücum etkinliklerini artırdığı ve savunmaların daha fazla açık verdiği bir süreç olduğunu göstermektedir. Eleme usulü oynanan maçlarda teknik direktörlerin ve oyuncuların skoru lehlerine çevirmek için daha fazla risk alma eğiliminde olduğu, bunun da maçın ilerleyen dakikalarında gol oranlarının artmasına neden olduğu söylenebilir. İlk yarıya (16 gol) kıyasla ikinci yarıda daha fazla gol atılması (26 gol), takımların fiziksel ve taktiksel adaptasyonlarının devreye girmesiyle bağlantılı olabilir. Bu bulgu, aynı zamanda oyuncuların fiziksel dayanıklılığı, maç içi stratejik hamleler ve oyun temposundaki değişimlerin gol olasılığı üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Alberti ve ark. (2013) tarafından yürütülen çalışmada da gollerin büyük çoğunluğunun ikinci yarıda atıldığı bulunmuştur. Bilgin ve Bozyılan (2024) tarafından üç Dünya Kupası kapsamında yapılan analizler de gollerin büyük bir kısmının ikinci

yarıda atıldığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, üst düzey turnuvalarda ikinci yarının belirleyici bir faktör olduğunu ve farklı ligler ve turnuvalar arasında bu eğilimin tutarlı bir şekilde devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca, daha önce yapılan başka çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Ağyol ve Tanyeri, 2022; Arı ve Apaydın, 2024; Çobanoğlu ve Terekli, 2018; Işıkdemir, 2020). Bununla birlikte, ŞL’de uzatma dakikalarında gol olmaması dikkat çekici bir veri olarak değerlendirilebilir. Eleme maçlarının doğası gereği, takımlar uzatma dakikalarında daha temkinli oynayarak savunmaya ağırlık vermekte ve riske girmekten kaçınmaktadır. Özellikle kritik maçlarda, takımların mevcut skoru koruma eğiliminde olmaları, uzatmalarda gol oranlarının düşük olmasını açıklayan önemli bir faktördür.

AL’de, takımların maçın başlangıç aşamasında daha temkinli bir oyun sergileyerek rakiplerini analiz etmeye yönelik bir strateji benimsedikleri gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, gollerin en fazla 16-30. dakikalar (%23.3; 7 gol) arasında atılması, takımların oyuna adapte olmasının ardından hücum etkinliklerini artırmalarıyla açıklanabilir. Bu süreçte, bireysel ve takım bazlı hücum aksiyonlarının daha fazla üretildiği ve takımların rakip savunmayı aşmak için daha etkili hücum varyasyonlarına yöneldiği düşünülebilir. Bunun yanında maçları, ilk ve ikinci devre olarak ayırdığımızda, en fazla golün ikinci devrede (16 gol) gerçekleştiği görülmektedir. Bu analizimiz, literatürde yapılan çalışmalarla da örtüşmektedir (Afyon vd., 2018; Ertetik ve Müniroğlu, 2021). Özellikle ikinci yarıda oyuncu değişikliklerinin artması, fiziksel yorgunluk nedeniyle defans hatalarının sıklaşması ve teknik ekiplerin taktiksel müdahalelerinin etkisiyle ikinci yarıda gol atma oranlarının yükseldiği söylenebilir.

KL’de ise, 0-15 dakikalık zaman diliminde atılan gollerin yüksek oranda gerçekleşmesi (%21.3; 7 gol), takımların erken gol bulma stratejisini benimsediğini göstermektedir. Bu durum, özellikle diğer iki organizasyona göre daha alt seviyedeki takımların mücadele ettiği bu turnuvada, erken golün psikolojik üstünlük sağladığını ve rakip takımın maç içindeki taktiksel kararlarını doğrudan etkilediği düşünülebilir. Bu ligde, gol zamanlamalarına ilişkin dikkat çekici bir diğer nokta ise, ilk ve ikinci yarı arasındaki gol oranlarının oldukça yakın olmasıdır. Verilere göre, ilk yarıda atılan goller %48.48 (16 gol), ikinci yarıda ise %51.52 (17 gol) oranında gerçekleşmiştir. Bu durum, takımların oyun stratejilerini maç boyunca dengeli bir şekilde sürdürdüğünü ve oyunda belirgin bir kırılma anının oluşmadığını göstermektedir.

Ligler arasındaki gol dakikalarının dağılımı, her bir turnuvanın kendine özgü oyun dinamiklerini, rekabet seviyesini ve stratejik yaklaşımlarını yansıtmaktadır. Aynı zamanda, oyuncu kalitesi ve lig seviyesinin farklılıkları da bu sonuçlar üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. AL’de 16-30. dakikalar arasında gollerin yoğunlaşması, takımların oyuna kademeli olarak uyum sağlama ve rakip savunmayı yıpratma stratejisini benimsediğini göstermektedir. ŞL’de 61-75. dakikalar arasında gollerin artması, takımların fiziksel ve taktiksel üstünlüklerini ikinci yarıda daha etkili kullandığını ortaya koymaktadır. KL’de 0-15. dakikalar arasında gollerin yoğunlaşması, takımların erken gol bulma ve maçın kontrolünü ele geçirme stratejisini izlediğini göstermektedir. Bu bulgular, her üç turnuvada da farklı oyun tarzlarının ve stratejik yaklaşımların baskın olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, antrenörler ve teknik ekiplerin gelecek maçlara yönelik taktik planlamalarında bu bulguları dikkate almaları kritik bir öneme sahiptir.

ŞL’de 2023-2024 sezonunda asist olmadan gerçekleşen gollerin yüksek oranda (%39.5;17) olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, bazı takımların daha doğrudan hücum etmeye yönelik bir oyun tarzını benimsemesiyle açıklanabilir. Özellikle üst düzey bireysel yeteneklere sahip oyuncular, savunma arkasına sızarak veya rakiplerini çalımlayarak doğrudan gol girişimlerinde bulunmuş olabilirler. Hızlı hücumlar, savunma hatalarının değerlendirilmesi ve bireysel becerilere dayalı bitiricilik, asist olmadan atılan gollerin yüksek oranda gerçekleşmesinde etkili faktörlerdir.

Asist bölgeleri incelendiğinde, orta bölgeden yapılan asistlerin (%20.9; 9 asist) ve sol kanattan yapılan asistlerin (%18.6; 8 asist) dikkat çekici bir şekilde yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu, ŞL’deki takımların hücum organizasyonlarının merkezinde orta saha oyuncularının kritik bir rol oynadığını ve sol kanadın daha sık kullanılan bir hücum hattı olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle orta sahadan yapılan asistlerin oranı, merkezi oyun yapısının ve pas kombinasyonlarına dayalı hücum organizasyonlarının önemini vurgulamaktadır.

Benzer şekilde, AL’de gollerin %33.3’ü (10) asist olmadan kaydedilmiştir. Bu oran ŞL ile benzer

şekilde, bireysel becerilerin ve doğrudan gol girişimlerinin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Özellikle serbest vuruşlar, penaltılar veya bireysel çabalarla atılan goller, asist olmadan atılan gollerin neden yüksek olduğunu açıklayan unsurlardır. AL’de asistlerin büyük ölçüde orta bölgeden (%26.7; 8 asist) ve ceza sahası içinden (%13.3; 4 asist) geldiği gözlemlenmiştir. Bu durum, takımların hücum organizasyonlarını merkezden şekillendirmeyi tercih ettiğini ve dar alan kombinasyonlarını sıkça kullandığını göstermektedir. AL’deki hücum stratejilerinin daha çok merkez odaklı ve teknik oyunculara dayalı olduğu söylenebilir.

KL’de orta bölgeden yapılan asistlerin oranı %30.3 (10 asist) ile en yüksek seviyededir. Bu bulgu, orta saha oyuncularının oyun kurma sürecinde kritik bir rol üstlendiğini ve hücum organizasyonlarının büyük oranda merkezden şekillendiğini göstermektedir. İkinci sırada ise asist olmadan atılan goller (%27.3; 9) yer almaktadır. Bu durum, diğer iki organizasyona göre daha alt seviyedeki takımların oyun tarzlarını ve hücum organizasyonlarını yansıtmaktadır. Özellikle bu ligde oynayan takımların, asist yaparak hücum tamamlamak yerine bireysel çabalarla sonuca gitmeye çalıştığı görülmektedir.

ŞL, AL’de asist verileri analiz edildiğinde, her üç turnuvada da asist olmadan atılan gollerin en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. ŞL’de asist olmadan atılan goller %39.5, AL’de asist olmadan atılan goller %33.3, KL’de asist olmadan atılan goller %27.5’tir. Benzer şekilde, 2024 Avrupa Şampiyonası’nda da asist olmadan atılan gollerin büyük bir çoğunluk oluşturduğu bildirilmiştir (Kaya ve Kılınc, 2024). Bu durum, modern futbolda hızlı hücumların, bireysel becerilerin ve savunma hatalarından faydalanarak gol atma eğiliminin ön planda olduğunu ortaya koymaktadır. Bu istatistikler, takımların üst düzey rekabet ortamında daha hızlı hücum etmeye çalıştığını ve organize hücum yerine bireysel yetenekleri kullanarak gol bulma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Özellikle ŞL’de bu oranın daha yüksek olması, bu turnuvada yer alan oyuncuların bireysel becerilerinin üst seviyede olmasıyla açıklanabilir. KL’de ise asist olmadan atılan gollerin oranının ikinci sırada kalması, takımların daha çok kolektif oyun planlarına yöneldiğini göstermektedir.

Asist bölgeleri açısından incelendiğinde, en fazla asist (asist olmadan atılan 36 gol hariç) orta bölgeden yapılmıştır. ŞL’de orta bölgeden yapılan asistler %20.9 (9 asist); AL’de orta bölgeden yapılan asistler %26.7 (8 asist); KL’de orta bölgeden yapılan asistler ise %30.3’tür (10 asist). Bu veriler, her üç turnuvada da orta saha oyuncularının oyun kurma ve hücum organizasyonlarında kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Özellikle AL ve KL’de orta saha oyuncularının asist katkısının daha fazla olması, bu liglerde daha dengeli ve pas odaklı bir oyun sisteminin benimsendiğini göstermektedir. Ağyol ve Tanyeri (2022) tarafından yapılan 2020 Avrupa Şampiyonası analizi, merkezden gelişen hücumların golle sonuçlanma oranlarının en yüksek yüzdelere sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, modern futbolda merkezden gelişen atakların ve orta saha oyuncularının hücum süreçlerindeki önemini vurgulamaktadır. Bu bulgular, ligler arasındaki oyun tarzları ve taktiksel yaklaşımlar konusunda önemli ipuçları sunmaktadır. ŞL’de asist olmadan atılan gollerin yüksek olması, üst düzey oyuncuların bireysel becerilerine daha fazla güvenildiğini ve hızlı hücum stratejilerinin ön planda olduğunu göstermektedir. Özellikle bu ligde mücadele eden takımlar, savunma geçişlerini hızlandırarak ve rakip savunmayı bireysel beceriyle aşarak sonuca gitmeye çalışmaktadır.

Öte yandan, AL’de ŞL’ye göre merkez bölgeden yapılan asistlerin oranının daha yüksek olması, bu turnuvada takımların hücum organizasyonlarını daha dengeli ve kolektif bir yapıda gerçekleştirdiğini göstermektedir. AL’de yer alan ekiplerin, set hücumlarıyla rakip savunmayı açmayı hedeflediği ve pas oyununa dayalı bir strateji benimsediği söylenebilir.

KL’de ise asist olmadan atılan (9 gol) gollerin diğer liglere göre daha düşük olması, takımların bireysel yetenekten ziyade kolektif oyun planları doğrultusunda gol aradığını göstermektedir. Diğer iki lige göre alt seviyedeki takımlardan oluşan bu turnuvada, orta saha oyuncularının hücumları yönlendirme ve oyunu kurma süreçlerindeki etkisi daha belirgin hale gelmektedir. Nitekim, orta bölgeden yapılan asistlerin en yüksek orana sahip olduğu lig KL olup, bu durum hücumların merkezden şekillendiğini ve kanatlardan çok merkezden delici paslarla gol yaratma eğiliminin baskın olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, ŞL’de bireysel yeteneklerin ön planda olduğu doğrudan hücum anlayışı, AL’de pas

oyununa dayalı dengeli hücum organizasyonları, KL'de ise merkezi oyun kurulumuna dayalı kolektif hücum stratejileri öne çıkmaktadır. Bu farklılıklar, turnuvaların teknik ve taktik düzeylerine ilişkin değerli bilgiler sunarken, antrenörlerin ve maç analistlerinin bu verileri dikkate alarak oyun planlarını şekillendirmeleri açısından da önemli bir kaynak niteliğindedir.

ŞL, asist türleri analiz edildiğinde (ŞL: %39.5) asist olmadan atılan gollerin en yüksek yüzdeye sahip olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, Ağyol ve Tanyeri (2022) tarafından yapılan çalışmada da bireysel becerilere dayalı gollerin, takım organizasyonlarıyla üretilen gollere kıyasla daha yüksek oranda gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu bulgu, lig müsabakalarında takım halinde yapılan savunmaları aşmanın etkili yöntemlerinden birinin bireysel yeteneklere dayalı hücumlar olduğunu göstermektedir.

Avrupa Ligi ve Konferans Ligi'nde yerden pas asist türü (% 43.3; % 39.4) ilk sırada yer almaktadır. Bu liglerde yer alan takımların oyun yapılarında daha kolektif ve organize hücumlara dayalı sistemlerin öne çıktığı görülmektedir. Bu liglerdeki takımlar, gol fırsatlarını daha çok takım oyunu ve kısa paslaşmalar üzerinden yaratmakta, bu da yerden pasla yapılan asistlerin oranını artırmaktadır. Ayrıca, savunma dirençlerinin Şampiyonlar Ligi'ne kıyasla daha düşük olması, yerden oynanan organize atakların daha kolay sonuca ulaşmasını sağlamaktadır.

Asist türleri açısından değerlendirildiğinde, yerden pasla yapılan asistler her üç ligde de önemli bir yer tutmaktadır. AL'de yerden pas oranı %43.3 ile en yüksek seviyededir, KL'de bu oran %39,4, ŞL'de ise %30.2 seviyesinde kalmıştır. AL'de yerden pasla yapılan asistlerin en yüksek orana sahip olması, bu turnuvada takımların hızlı kombinasyonlarla sonuca gitmeye çalıştığını ve özellikle ceza sahasına yapılan etkili paslarla hücum organizasyonlarını tamamladığını göstermektedir. Bu bulgu, ligde topa sahip olma oranlarının yüksek olduğu ve set hücumlarının daha fazla tercih edildiği bir oyun yapısının yaygın olduğunu ortaya koymaktadır.

Asist olmadan atılan goller dışarıda bırakıldığında, her üç UEFA turnuvasında da en yüksek oranla yerden pasla yapılan asistlerin golle sonuçlandığı görülmektedir. Özellikle Tiki-Taka ve Gegenpressing (topun kaybedildiği anda yapılan baskı) gibi oyun sistemlerinde de görüldüğü üzere, rakip savunmayı aşmanın en etkili yollarından biri, hızlı ve kısa paslarla ceza sahasına giriş yapmaktır. Takımların bu stratejiyi benimsemesi, hem defansif hatları aşma konusunda daha verimli olmalarını sağlamakta hem de hücum çeşitliliğini artırmaktadır. Bununla birlikte, hava toplarına dayalı hücumlar geçmişte daha yaygın kullanılan bir yöntem olmasına rağmen (Armatas ve Yiannakos, 2010; Wright vd., 2011; Yiannakos ve Armatas, 2006), günümüz futbolunda ise bu taktığın etkisinin azaldığı gözlemlenmektedir. Savunma oyuncularının fiziksel olarak daha güçlü olması, hava toplarına karşı daha iyi pozisyon alabilmeleri ve takımların yüksek tempolu pres stratejileri, hücum oyuncularını havadan pas yerine yerden pasları tercih etmeye yönlendirmiştir. Ayrıca, savunma oyuncularının hava toplarına karşı olan dayanıklılıklarının artması, hücum eden takımların alternatif çözüm yolları geliştirmesini zorunlu kılmıştır. Özellikle son yıllarda futbol analizlerinde önemli bir veri olarak öne çıkan gol beklentisi (xG) açısından değerlendirildiğinde, yerden pasların xG değerinin daha yüksek olduğu bilinmektedir (Kartal ve Yıldız, 2023). Bu durum, yerden pasların golle sonuçlanma ihtimalinin hava toplarına kıyasla daha fazla olduğunu ve takımların bu nedenle bu tür hücum organizasyonlarını daha sık tercih ettiklerini göstermektedir. Çalışmamızda ulaşılan veriler de bu eğilimle örtüşmektedir.

Asist yapan oyuncuların mevkileri incelendiğinde, her üç turnuvada da asist olmadan atılan gollerin en yüksek orana (toplam 36 gol) sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgu, bireysel becerilerin ve doğrudan hücum aksiyonlarının, organize hücumlara kıyasla daha fazla golle sonuçlandığını göstermektedir.

ŞL ve AL'de orta saha oyuncuları en fazla asist yapan mevki olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, orta saha oyuncularının oyun kurma ve hücum organizasyonlarını yönlendirme rollerinin doğrudan bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Modern futbolda topa sahip olma oyununa dayalı sistemlerde orta saha oyuncularının pas kalitesinin ve oyun görüşünün kritik bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Özellikle yaratıcı orta saha oyuncularının rakip savunmayı aşacak kilit pasları verme becerileri, bu mevkideki oyuncuların asist katkısını artırmaktadır.

KL'de ise orta saha oyuncularının en yüksek asist yüzdesine (%21.2) sahip olduğu görülmekle birlikte, kanat oyuncularının asist katkısı da (9 asist) oldukça dikkat çekicidir. Benzer şekilde,

ŞL’de kanat oyuncuları 3 asist yaparken, AL’de bu sayı 7 olarak kaydedilmiştir. Başkaya (2023) tarafından yapılan çalışma, özellikle kanat oyuncularının asist katkısının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, KL’deki takımların hücum aksiyonlarında kanat oyununu daha fazla tercih ettiğini göstermektedir. Özellikle bu ligde mücadele eden takımların kadrolarındaki teknik kapasitenin diğer iki organizasyona göre daha alt seviyede olması, hücum organizasyonlarını daha basit ve doğrudan bir yapı üzerine kurmalarına neden olmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, savunma hattı rakibin merkez bölgesini kapatmaya daha fazla odaklanırken, kanat oyuncularına daha fazla boş alan yaratılmakta ve bu da oyuncuların asist katkısı artmaktadır.

Genel olarak, her üç turnuvada da orta saha oyuncuları, en fazla asist yapan (toplam 26 asist) mevki olarak ön plana çıkmaktadır. Literatürde yapılan çalışmalar da bu bulgumuzu desteklemektedir (Ağyol ve Tanyeri, 2022; Ağyol vd., 2023; Alibeyoğulları, 2018; Çobanoğlu, 2019). Bu bulgular, ligler arasındaki oyun tarzları, taktiksel yaklaşımlar ve oyuncu profilleri arasındaki farklılıkları göstermektedir. ŞL de ve AL’de orta saha oyuncularının asist katkısının en yüksek seviyede olduğu ve takımların merkezi oyun sistemine daha fazla ağırlık verdiği görülmektedir. Öte yandan, KL’de kanat oyuncularının asist katkısının da belirgin olması, bu ligdeki hücum dinamiklerinin daha farklı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Gol bölgeleri analiz edildiğinde, ŞL’de 1. Bölgedeki (Altıpas içi) yüksek gol oranı (%23.3), takımların bireysel yeteneklerine ve ceza sahası içindeki etkinliklerine dayalı hücum anlayışını yansıtmaktadır. Altıpas içi, gol olasılığının en yüksek olduğu alanlardan biri olduğu için, hücum oyuncularının bitiriciliği burada belirleyici bir faktör olmaktadır. Ayrıca, bu bölgeden atılan gollerin fazlalığı, rakip savunmanın baskı altında olduğu anlarda oluşan fırsatlarla da ilişkilendirilebilir.

AL’de ve KL’de ise 3. (%30.3; %24.2) ve 4. Bölgelerde (ceza sahası içi) (%20.3; %21.2) atılan gollerin daha yüksek bir yüzdeye sahip olduğu görülmektedir. Bu bölgeler, ceza sahasının hemen önünde konumlandığı için, daha çok organize pas oyunları ve ceza sahasına yönlendirilen toplarla ilişkilendirilebilir. Bu alanlardan atılan goller, genellikle ikinci toplar, geri çevrilen toplar ya da ceza sahasına gönderilen ara paslarla oluşan pozisyonlarla şekillenmektedir. Turnuvadaki takımların oyun yapıları göz önüne alındığında, savunma hatlarının genellikle merkezde sıkı durduğu, ancak bu bölgelerin etkili şut pozisyonları için daha fazla kullanılabilirdiği anlaşılmaktadır.

Her üç turnuvada da ceza sahası içinden atılan gollerin yüzdesel olarak fazlalığı, daha önce bu konuda yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir (Ağyol ve Çinan, 2023; Ağyol vd., 2023; Başkaya, 2023; Bilgin ve Bozyılan, 2024; Yolgörmez ve Tütüncü, 2023). Bu bulgular, takımların hücum oyunlarında bireysel yetenekleri ve doğrudan sonuca gitme stratejilerini ön plana çıkardığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, 9 (sol kanat) ve 6 (sağ kanat) numaralı bölgelerden yapılan hücumların belirgin bir rol oynamadığı, hücum organizasyonlarının daha çok merkez bölgelerde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Bu durum, modern futbol anlayışında kanatlardan merkeze yönlendirilmiş hücumların daha etkili olduğunu ve genellikle kanat oyuncularının son pasları vermek yerine, ceza sahasına yönlendirilmiş ortalar ya da paslarla asist katkısı sunduklarını göstermektedir. Sonuç olarak, ŞL’de doğrudan bitiriciliğin ve bireysel becerinin ön planda olduğu hücumlar tercih edilirken, AL ve KL’de 3. ve 4. bölgelerden atılan gollerin fazlalığı, organize hücum ve pas oyunlarının daha yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Bu farklılık, turnuvalardaki oyun tarzlarının ve oyuncu profillerinin taktiksel farklılıklarını yansıtmaktadır.

ŞL, AL ve KL’deki gol öncesi dokunuş türlerine bakıldığında, hücum oyuncularının pozisyonlara girdiklerinde genellikle doğrudan vuruş yapmayı tercih ettikleri gözlemlenmektedir. Bu eğilim, özellikle ŞL’de belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. ŞL’de direkt vuruşlar, gol öncesi dokunuşların %55.8’ini oluşturmakta ve bu durum, oyuncuların hızlı ve anlık kararlarla sonuca gitme eğilimini yansıtmaktadır. Benzer şekilde, AL’de de direkt vuruşlar, gol öncesi dokunuşların %53.3’ünü oluşturarak en yaygın tercih olarak öne çıkmaktadır. KL’de ise bu oran daha da yükselerek %63.6’ya ulaşmaktadır. Bu veriler, KL’deki takımların daha doğrudan ve hızlı hücum stratejileri benimsediğini göstermektedir.

Her üç ligde de en yüksek oranın direkt vuruşlar kategorisinde olması, modern futbolun hücum anlayışında hızlı karar verme ve doğrudan sonuca gitme eğiliminin hakim olduğunu ortaya

koymaktadır. Bu bulgular, Mitrotasios ve Armatas (2014)'ın çalışmasıyla da örtüşmekte ve hücum oyuncularının pozisyonlarını hızlıca değerlendirerek kaleyi doğrudan hedef alma eğiliminde olduklarını desteklemektedir. Bu durum, modern futbol takımlarının hızlı hücumlar ve anlık kararlarla gol fırsatlarını değerlendirme stratejilerini benimsediğini göstermektedir. Ayrıca, adam eksilterek gol atma oranları ligler arasında farklılık göstermektedir. AL ve KL'de bu oran daha yüksekken, ŞL'de daha düşüktür. Bu fark, ŞL'deki takımların savunmalarının daha organize ve kolektif bir yapıya sahip olduğunu, bireysel yetenekle rakip geçmenin daha zor olduğunu göstermektedir. Diğer liglerde ise savunmaların daha az organize olması, bireysel becerilerin daha fazla öne çıkmasına olanak tanımaktadır.

Liglere göre gol vuruşları incelendiğinde ŞL'de ve AL'de en fazla gol, sağ ayak içi vuruşla kaydedilmiştir (ŞL:17 gol; AL: 12 gol). Bu durum, bu turnuvalarda mücadele eden oyuncuların sağ ayaklarını daha etkili kullandığını ve teknik becerilerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

KL'de ise en fazla gol sol ayak içi vuruşla (11 gol) atılmıştır. KL'de sol ayak içi vuruşlarının daha fazla tercih edilmesi, bu turnuvada yer alan oyuncuların profiliyle doğrudan bağlantılıdır. Bu farklılık, KL'de mücadele eden oyuncuların sol ayaklı olma oranının diğer turnuvalara kıyasla daha yüksek olabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte, her üç turnuvada da en çok tercih edilen vuruş türünün ayak içi vuruşlar olması, sadece dominant ayak tercihinin bağlı değil, aynı zamanda modern futbolun teknik oyun anlayışıyla da ilişkilidir. Ayak içi vuruşlar, topa daha fazla kontrol sağlama ve isabet oranını artırma avantajı sunduğundan, oyuncular tarafından en güvenilir ve etkili vuruş tekniği olarak tercih edilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, üç turnuvada da en fazla golün ayakla atıldığı görülmektedir. Bu durum, ayakla yapılan vuruşların kontrol edilebilir olması, şut isabet oranının yüksekliği ve oyuncuların doğal refleksleriyle açıklanabilir. Literatürde yapılan çeşitli çalışmalar da bu bulgularla örtüşmektedir (Akgül ve Pepe, 2017; Doğan vd., 2010; Durluk ve Bieniek, 2014; Gürkan vd., 2018; Njororai Simiyu, 2013). Özellikle sağ ayakla atılan gollerin yoğunlukta olması, oyuncuların büyük çoğunluğunun sağ ayaklı olmasıyla doğrudan ilişkilidir. Sonuç olarak, her üç turnuvada da en fazla tercih edilen vuruş tekniğinin ayak içi vuruşlar olması, futbolun teknik standartlarının ve top kontrolüne dayalı oyun anlayışının bir yansımasıdır. Bu teknik, oyunculara daha yüksek isabet oranı ve şut hassasiyeti sunduğu için, modern futbolda en güvenilir vuruş yöntemi olarak öne çıkmaktadır.

Gol atan oyuncuların mevkileri incelendiğinde, ŞL ve KL'de forvet oyuncularını en fazla gol atan mevki olarak öne çıkmaktadır. ŞL'de forvetler 15 golle (%34.9) en fazla gol atan grup olurken, bu durum takımların forvet oyuncularına dayalı hücum organizasyonlarını daha fazla tercih ettiğini göstermektedir. KL'de ise forvetler 14 golle (%42.4) en fazla gol atan oyuncu grubu olmuş, bu oran forvetlerin gol üretimindeki belirgin rolünü ortaya koymaktadır. Literatürde yapılan çalışmalar da bu bulguları desteklemekte olup, forvetlerin en çok golü attığı yönünde çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Alibeyoğulları, 2018; Arikian, 2009; Güneri, 2014; Imamoglu vd., 2007; Michailidis vd., 2013)

AL'de ise kanat oyuncularının gol yollarındaki katkısı dikkat çekici seviyededir. Kanat oyuncularını, 7 golle (%23.3) en fazla gol atan oyuncular olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgu, kanat oyuncularının yalnızca asist yapmada değil, doğrudan gol atma konusunda da kritik bir rol oynadıklarını göstermektedir. Ancak, bu konuya ilişkin akademik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Başkaya (2023) yaptığı çalışmada, forvet ve kanat oyuncularının gol yüzdelerinin birbirine yakın olduğunu tespit etmiş, Ağyol ve Tanyeri (2022) ise kanat oyuncularını özel olarak raporlamasa da, orta saha oyuncularının en yüksek yüzdeyle gol atan mevki olduğunu bulmuştur. Bu durum, AL'de skor yükünün yalnızca forvetlerde değil, kanat ve orta saha oyuncularında da paylaşıldığını göstermektedir.

ŞL'de mücadele eden takımlar, üst düzey oyuncu kalitesine sahip olmaları nedeniyle daha organize hücumlar geliştirmekte, rakip sahada yerleşerek pas oyunuyla forvetleri golle buluşturmayı hedefleyen bir oyun anlayışını benimsemektedir. Bu bağlamda, orta saha oyuncularının en çok asist yapan mevki olması ve forvetlerin en fazla gol atan oyuncular olması, takımların sistematik hücum organizasyonlarıyla doğrudan uyumludur.

KL'de ise forvetlerin en fazla gol atan mevki olması, bu ligde mücadele eden takımların genellikle

daha doğrudan ve hızlı hücum stratejilerini benimsemesi forvet oyuncularına daha fazla gol fırsatı yaratmaktadır. Bunun temel nedenleri arasında, savunma organizasyonlarının diğer liglere kıyasla daha zayıf olması ve geçiş hücumlarının daha sık kullanılması yer almaktadır. Bu durum, ligler arasındaki oyun tarzları ve taktiksel yaklaşımların belirgin farklılıklarını ortaya koymaktadır.

AL'de ise kanat oyuncularının en fazla gol atan mevki olması, bu ligdeki oyuncu profili ve taktiksel anlayışlarla doğrudan ilişkilidir. AL'de kanat oyuncuları, genellikle hızlı, atletik ve teknik becerileri yüksek oyuncuların oluşmaktadır. Bu özellikler, kanat oyuncularının yalnızca asist yapmada değil, aynı zamanda doğrudan gol atma konusunda da etkili olmalarını sağlamaktadır. AL, ŞL'ne kıyasla daha düşük bir kalite seviyesine sahip olmasına rağmen, KL'den daha üst düzeydedir. Bu "orta seviye" kalite farkı, takımların daha dengeli bir oyun tarzı benimsemesine ve hücum organizasyonlarında forvetlerden ziyade farklı mevkilerden skor üretmeye yönelmelerine neden olmaktadır.

Bu noktada, ŞL'de forvetlerin büyük ölçüde klasik "9 numara" (striker) profiline sahip olduğu gözlemlenmektedir. Erling Haaland, Kylian Mbappé, Robert Lewandowski ve Niclas Füllkrug gibi oyuncular, bitiriciliği ön planda olan santrforlar olarak bu durumu desteklemektedir. Öte yandan, AL'de Victor Boniface ve Gianluca Scamacca gibi bağlantı oyununa katkı sağlayan santrforların tercih edilmesi, kanat oyuncularına daha fazla gol şansı tanımaktadır. Bu durum, AL'de forvetlerin yalnızca bitirici değil, aynı zamanda hücumun yönlendirici bir parçası olduğu bir oyun anlayışının benimsendiğini göstermektedir. Son olarak, asist yapan mevkilerin yüzdesel karşılaştırması da bu bulguları desteklemektedir. Forvetlerin asist katkısının en yüksek olduğu turnuva AL olup, bu durum bağlantı santrforlarının etkin rolünü doğrulamaktadır (ŞL; %11.6, AL; %13.3, KL; %9.1). AL'de forvetlerin yalnızca skor kimlikleriyle değil, aynı zamanda hücum organizasyonlarını yönlendiren bir unsur olarak da öne çıkmaları, ligin taktiksel çeşitliliğini ve oyun yapısındaki farklılaşmayı gözler önüne sermektedir.

Gollerin olduğu taraf incelendiğinde ŞL'de atılan gollerin büyük çoğunluğunun kalecinin solundan yerden (%32.6) ve sağından yerden (%25.6) gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Bu dağılım, turnuvada oynayan forvet ve hücum oyuncularının genellikle daha kontrollü ve düşük riskli bitiricilik tercih ettiğini göstermektedir. Üst düzey teknik yeteneklere sahip oyuncuların yer aldığı ŞL'de, gollerin büyük ölçüde kalecilerin zayıf noktaları olan köşelere, özellikle de yerden gönderilmesi stratejik bir tercih olarak değerlendirilebilir. Daha düşük açılı şutlarda dahi yerden yapılan vuruşların, kalecilerin refleks sürelerini kısıtladığı ve kurtarma şanslarını azalttığı bilinmektedir.

AL'de de benzer bir eğilim gözlemlenmiş olup, kalecinin sağından yerden atılan goller (%30.3) ve solundan yerden atılan goller (%26.7) en yüksek oranlara sahiptir. Bu dağılım, ŞL'deki verilerle büyük ölçüde örtüşmekte ve teknik seviyenin görece yüksek olduğu liglerde oyuncuların genellikle şutlarını yere yakın tutarak isabet oranını artırmayı hedeflediğini göstermektedir. Kalecinin üstünden atılan gol bulunmaması, oyuncuların genellikle yerden yapılan bitiriciliğin kaleciler için daha zorlayıcı bir vuruş türü olması sebebiyle bu yöntemi daha fazla tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Yerden şutlar, kalecilerin kurtarma ihtimalini azaltırken, özellikle uzanma mesafesi kısıtlı olan kalecilere karşı daha etkili bir hücum stratejisi sunmaktadır.

KL'de ise gol vuruşlarının yapıldığı taraf açısından belirgin bir farklılık gözlemlenmektedir. Kalecinin sağından yerden atılan gollerin oranı %45.5 ile açık ara en yüksek seviyede yer alırken, solundan yerden atılan gollerin oranı %21.2 seviyesinde kalmaktadır. Bu dağılım, KL'deki takımların genellikle doğrudan ve hızlı hücumlarla sonuca gitmeyi tercih ettiğini göstermektedir. ŞL'de takımlar, rakip savunmayı açmak için daha organize pas oyunlarına yönelirken, KL'de ise hücumlar genellikle rakip savunmanın dengesiz yakalandığı anlarda sonuçlandırılmaktadır. Bu hızlı hücumlar sırasında oyuncular, açığı düşünmek yerine en hızlı ve güvenli gördükleri şutu tercih etmektedir.

Havadan atılan gollerin oranı KL'de ŞL ve AL'ne kıyasla daha yüksektir (sağ havadan %6.1, sol havadan %15.2). Benzer şekilde, kalecinin üstünden atılan gollerin oranı %9.1 ile diğer liglere kıyasla daha yüksektir. Bu durum, KL'deki kaleci kalitesinin görece daha düşük olabileceğini ve kalecilerin pozisyon alma ile yan toplara çıkma konusunda daha fazla hata yaptığını göstermektedir. Rakipler, bu zaafı değerlendirmek için daha sık olarak kalecinin üzerinden

vuruşları tercih etmektedir.

Her üç turnuvada da gollerin büyük kısmının yerden atılması, modern futbolun bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Oyuncular, daha yüksek isabet oranı sağlamak ve kalecilerin kurtarma şansını azaltmak için genellikle yerden vuruşları tercih etmektedir. Öte yandan, KL’de kalecinin üstünden atılan gollerin oranının (%9.1) diğer liglere göre daha yüksek olması, bu turnuvadaki kalecilerin pozisyon alma konusunda daha fazla hata yaptığını ve ileri çıkışlarının rakipler tarafından daha sık cezalandırıldığını göstermektedir.

Turnuvalarda gollerin oluş şekli gözlemlendiğinde ŞL’de gollerin büyük çoğunluğu akan oyun (%67.4; 29 gol) sırasında kaydedilmiştir. Bu durum, bu turnuvada mücadele eden takımların hücum organizasyonlarında ne kadar etkili olduklarını ve set hücumlarını başarıyla sonuçlandırabildiklerini göstermektedir. Takımlar, hızlı ve isabetli paslarla rakip savunmayı zorlamakta ve organize ataklar sonucunda gol bulmaktadır. Penaltıdan atılan gollerin oranı %9.3 (4 Gol) olup, bu oran diğer liglere kıyasla daha yüksektir. Bu durum, ŞL’deki hücum oyuncularının bire bir mücadelelerde daha etkili olduğunu ve ceza sahasında rakiplerinden daha fazla faul aldıklarını göstermektedir. Teknik kapasitenin ve bireysel becerinin yüksek olduğu bu turnuvada, hücum oyuncularını daha fazla penaltı kazanarak takımlarına avantaj sağlamaktadır.

AL’de de gollerin büyük çoğunluğu akan oyun sırasında (%70.0; 21 gol) kaydedilmiş olup, bu durum ligdeki takımların hücum organizasyonlarındaki etkinliğini göstermektedir. Penaltıdan atılan gollerin oranı %10.0 (3 Gol) ile ŞL ile büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Bu durum, rakip ceza sahasında benzer bir penaltı yaptırma eğilimi olduğunu düşündürmektedir.

KL’de ise akan oyun sırasında atılan goller daha yüksek bir oranla (%75.8; 25 Gol) gerçekleşmiştir. Bu bulgu, KL’de mücadele eden takımların daha hızlı ve doğrudan hücum stratejileri benimsediğini ortaya koymaktadır. Bu ligdeki takımlar, daha çok geçiş hücumlarıyla gol bulmaya çalıştıkları için rakip savunma dengesiz yakalandığında sonuç alabilmektedirler.

AL ve KL’de frikikten gol atılmaması, bu turnuvalardaki oyuncuların frikik kullanma yeteneklerine ŞL’de mücadele eden futbolcular kadar sahip olmadıklarını ya da duran top organizasyonlarının daha az etkili kullanıldığını düşündürmektedir. ŞL’de ise bireysel olarak frikik yeteneği yüksek oyuncuların bulunması, bu tür gollerin daha fazla görülmesini sağlamaktadır. Her üç ligde de gollerin büyük bir kısmı akan oyunda atılmıştır, ancak oranlar ŞL (%67.4; 29 gol), AL (%70.0; 21 gol) ve KL (%75.8; 25 gol) şeklinde artış göstermektedir. Bu eğilim, lig seviyesi düştükçe takımların set hücumları yerine daha hızlı, doğrudan ataklarla veya duran toplarla gol bulmaya yöneldiğini göstermektedir. Penaltıdan atılan goller açısından ŞL (%9.3) ve AL (%10,0) benzer oranlara sahipken, KL’de bu oran daha düşük olup %6,1 seviyesindedir. Bu fark, ŞL’de hücum oyuncularının bire bir mücadelelerde daha etkili olduğunu ve ceza sahasında rakiplerinden daha fazla faul aldıklarını göstermektedir. KL’de ise oyuncuların bireysel yeteneklerinin ve çalım becerilerinin daha sınırlı olması, rakiplerini eksik yakalama konusunda daha az etkili olmalarına ve dolayısıyla penaltı kazanma oranlarının düşük kalmasına yol açmaktadır.

Kaleciden dönen toplardan atılan gollerin oranı diğer iki lige göre ŞL’de %9.3 (4 gol) ile en yüksek seviyededir. Bu durum, hücum oyuncularının topu takip etme becerileri, reaksiyon zamanlarının ve pozisyon alma becerilerinin daha gelişmiş olduğunu ve ikinci topları daha iyi değerlendirdiklerini göstermektedir. ŞL’de oynayan forvetler, genellikle şut sonrası kaleciden dönen topları hızlıca tamamlayarak gol yapabilen oyuncular oldukları için bu oran daha yüksek çıkmaktadır.

AL ve KL’de ise kaleciden dönen toplardan atılan gol oranları sırasıyla %3.3 (1 gol) ve %3.0 (1 gol) olarak gözlemlenmiştir. Bu durum, hücum oyuncularının ŞL seviyesinde olduğu kadar hızlı karar veremediklerini ve kaleciden dönen topları değerlendirme konusunda aynı etkinliği gösteremediklerini düşündürmektedir. Ayrıca, bu iki ligde kalecilerin genellikle daha fazla hata yapabilme potansiyeli olduğu için, şutlar daha sık doğrudan golle sonuçlanmakta ve ikinci topların golle sonuçlanma ihtimali azalmaktadır. Bu konuyla ilgili yapılan literatür çalışmalarına bakıldığında benzer sonuçlara ulaşan birçok çalışma bulunmaktadır (Ağyol ve Çınan, 2023; Ağyol ve Tanyeri, 2022; Armatas ve Yiannakos, 2010; Eniseler ve Egesoy, 1995; Güneri, 2014; Njororai Simiyu, 2013; Tokul, 2017). Bu çalışmalar, futbolun farklı seviyelerinde akan oyun sırasında atılan

gollerin en yaygın gol türü olduğunu, ayrıca hücum oyuncularının bireysel yeteneklerine bağlı olarak penaltı kazanma oranlarının farklılık gösterebildiğini ortaya koymaktadır. Genel olarak, ŞL’de hücum organizasyonlarının daha planlı ve pas odaklı olduğu, AL’de ise daha dengeli bir hücum anlayışının hakim olduğu, KL’de ise doğrudan hücum stratejilerinin ön plana çıktığı gözlemlenmektedir. Bu farklılıklar, lig seviyelerine göre takımların taktiksel yaklaşımlarındaki değişiklikleri yansıtmaktadır.

Araştırmada incelenen üç UEFA turnuvasında da, ilk golü atan takımların karşılaşmaları kazanma oranının yüksek olduğu görülmüştür. Konferans Ligi’nde oynanan 13 karşılaşmanın 11’inde (%84.6), Avrupa Ligi’nde 13 maçın 10’unda (%76.9) ve Şampiyonlar Ligi’nde 13 maçın yalnızca 7’sinde (%53.8) ilk golü atan takım galip gelmiştir. Bu bulgular, ilk golün futbol müsabakalarının kaderini önemli ölçüde etkileyebileceğini göstermektedir (Hadi ve Göral, 2022; Kaya ve Kılınç, 2024; Leite, 2013; Liu vd., 2021; Martínez Martínez ve González-García, 2019).

Turnuvalar arasında yapılan karşılaştırma, ilk gol avantajının turnuvanın seviyesi arttıkça etkisini kaybettiğini ortaya koymaktadır. Özellikle UEFA Şampiyonlar Ligi’nde ilk golü atan takımın kazanma oranının diğer iki turnuvaya kıyasla oldukça düşük olması dikkat çekicidir. Bu durum, Şampiyonlar Ligi’nde mücadele eden takımların taktiksel esnekliklerinin daha yüksek olması, psikolojik dirençlerinin güçlü olması ve maç içerisinde geri dönüş yapabilme yeteneklerinin daha gelişmiş olmasıyla açıklanabilir. Nitekim bu ligde yer alan takımlar, skor dezavantajına rağmen oyun disiplini sürdürülebilmekte ve yüksek seviyedeki oyuncu kalitesiyle sonuca etki edecek hamleleri uygulayabilmektedir.

Öte yandan, Avrupa Ligi ve özellikle Konferans Ligi’nde ilk gol, maçın gidişatını belirleyen daha güçlü bir değişken olarak öne çıkmaktadır. Bu seviyelerde mücadele eden takımların taktiksel olarak daha az esnek oluşu, geri dönüş ihtimalini azaltmakta ve ilk golü atan takıma skor avantajını koruma konusunda daha elverişli bir zemin sunmaktadır. Ayrıca maçın psikolojik boyutunda da ilk gol, öne geçen takımın motivasyonunu artırırken, geriye düşen takım üzerinde baskı yaratmakta ve bu durum oyun kalitesini etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, ilk golün hem taktiksel hem de psikolojik üstünlük sağlama açısından önemli bir unsur olduğu ve turnuva düzeyine göre bu etkinin farklılık gösterebildiği sonucuna ulaşılabilir.

Sonuç olarak; ŞL’de gollerin en fazla 61-75. dakikalar arasında atıldığı görülmektedir. Bu durum, takımların ikinci yarıda oyun temposunu artırması, oyuncu değişikliklerinin hücum etkinliğine katkı sağlaması ve maçın son bölümlerinde skoru lehine çevirme çabasıyla açıklanabilir. Buna karşılık, AL ve KL’de ilk 30 dakikalık periyotta daha fazla gol atıldığı tespit edilmiştir. Bu eğilim, bu turnuvalarda oynayan takımların rakip savunmalar oturmadan erken dakikalarda gol bulma stratejisini benimsediğini ve hızlı başlangıç yapma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Üç turnuvada da asist olmadan atılan goller önemli bir orana sahip olmakla birlikte, orta bölgeden yapılan asistlerin ikinci sırada yer alması, hücum organizasyonlarının büyük ölçüde merkezden şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bireysel becerilerle atılan goller dikkat çekse de, yerden pasla yapılan asistlerin tüm turnuvalarda ikinci sırada yer alması, pas oyununa dayalı hücum anlayışının modern futbolun temel yapı taşlarından biri olduğunu vurgulamaktadır. Orta saha oyuncuları, her üç turnuvada da en fazla asist yapan mevki olarak öne çıkarken, KL’de kanat oyuncularının asist katkısının daha yüksek olması, bu ligdeki takımların kenar ataklarını daha fazla kullandığını göstermektedir. Tüm turnuvalarda en fazla golün ceza sahası içinden atılması, modern futbolda ceza sahası içi etkinliğin ve gol beklentisinin (xG) önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Ayrıca, direkt vuruşların en yaygın gol türü olması, hücum oyuncularının hızlı karar alma, bitiricilik ve pozisyon bilgisi gibi becerilerinin ön plana çıktığını göstermektedir. Sağ ayak içi vuruşlarının en fazla tercih edilen gol vuruşu olması, futbolcuların vuruş tekniklerinde hassasiyetin önemini vurgulamaktadır. Kalecilerin en fazla yerden gelen gollerle mağlup olduğu görülmüş olup, özellikle alt köşelere yapılan vuruşların kaleciler için en zor müdahale edilen şutlar olduğu bilinmektedir. Gol yükünü en fazla forvet oyuncuları üstlenirken, AL’de kanat oyuncularının diğer turnuvalara kıyasla daha fazla gol atması, liglerdeki forvet oyuncu tercihlerinin (False 9, Striker) farklılıklarını yansıtmaktadır. Son olarak, akan oyundan atılan gollerin üç turnuvada da en yaygın gol türü olması, takımların hızlı hücum ve pas organizasyonlarını etkin bir şekilde kullanarak gol bulmaya çalıştığını ve set hücumlarına kıyasla

açık oyun içinde daha fazla gol üretildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, ŞL, AL ve KL’de gol atma biçimleri ligin seviyesine, oyuncu profillerine ve taktiksel tercihlere bağlı olarak belirgin farklılıklar göstermektedir. ŞL’de bireysel becerilere dayalı doğrudan hücumların ön planda olduğu; AL’de dengeli ve pas odaklı hücum organizasyonlarının öne çıktığı; KL’de ise daha hızlı, doğrudan ve kolektif oyun anlayışına dayalı hücumların baskın olduğu görülmüştür. Bu farklılıklar, yalnızca takımların teknik ve taktik kapasitelerini değil, aynı zamanda turnuva düzeyleri arasındaki rekabet seviyelerini de yansıtmaktadır. Elde edilen bulgular, antrenörler ve spor bilimciler açısından maç stratejilerinin hazırlanmasında dikkate alınabilecek önemli ipuçları sunmaktadır.

Uygulama açısından değerlendirildiğinde, antrenörlerin ceza sahası merkezi bitiriciliğine yönelik antrenmanlara daha fazla önem vermeleri gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, direkt şut bitiriciliği ve hızlı hücum varyasyonlarının sistematik biçimde çalışılması, müsabakalarda başarıyı arttıracak kritik unsurlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, merkez bölgeden pas kombinasyonlarının önceliklendirilmesi, hücum çeşitliliğini zenginleştirmekte ve farklı savunma yapıları karşısında gol olasılığını yükseltmektedir. Bu doğrultuda, antrenörler ve uygulayıcılar, liglerin farklı taleplerini göz önünde bulundurarak antrenman içeriklerini bu bulgular ışığında şekillendirebilirler.

Conflict of Interest

The authors declared that there is no conflict of interest.

Ethical Statement

This study does not present any ethical concerns.

Financial Support

This study has not received any contribution and/or support from any organisation or person.

Kaynaklar

- Afyon, Y. A., Boyacı, A., & Mülazımoğlu, O. (2018). Farklı kategorideki amatör futbol maçlarında atılan gollerin taktik analizi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 376-387.
- Ağyol, M. A. A., & Çinan, İ. (2023). Türkiye A Milli Futbol Takımının 2022-2023 UEFA Uluslar C Ligi 1. grupta attığı gollerin farklı parametreler açısından incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 11-27.
- Ağyol, M. A. A., & Tanyeri, L. (2022). Euro 2020 Avrupa Futbol Şampiyonasında atılan gollerin teknik analizi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 23-42.
- Ağyol, M. A. A., Tanyeri, L., Çinan, İ., & Senger, K. (2023). 2022 Kadınlar Avrupa Futbol Şampiyonasında atılan gollerin teknik ve taktik parametreler açısından incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 52-65.
- Akgül, F., & Pepe, H. (2017). Spor toto süper lig Süleyman Seba sezonunda atılan gollerin analizi. *Arı R, Uslu M, Pepe H, editörler. Sağlık ve Spor Bilimleri Araştırmaları*, 1, 98-110.
- Alberti, G., Iaia, F. M., Arcelli, E., Cavaggioni, L., & Rampinini, E. (2013). Goal scoring patterns in major European soccer leagues. *Sport Sciences for Health*, 9, 151-153.
- Alibeyoğulları, C. (2018). *EURO 2016 Avrupa Futbol Şampiyonasında atılan gollerin teknik analizi*, (Yüksek Lisans tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Arı, E., & Apaydın, N. (2024). UEFA Şampiyonlar Ligi’nde gol zamanının müsabaka sonuçları üzerindeki belirleyici rolü. *Spor Eğitim Dergisi*, 8(3), 218-228.
- Arikan, İ. N. (2009). *FIFA 2006 dünya kupasında çeyrek final, yarı final ve final oynayan futbol takımlarının hücum organizasyonlarının incelenmesi ve maç sonuçlarına etkileri* (Yüksek Lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Armatas, V., & Yiannakos, A. (2010). Analysis and evaluation of goals scored in 2006 World Cup. *Journal of Sport and Health Research*, 2(2), 119-128.
- Başkaya, G. (2023). 2022 Kadınlar Avrupa Futbol Şampiyonası: Gol analizi: Betimsel araştırma. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 15(1).
- Bilgin, S., & Bozyılan, E. (2024). Dünya Kupası maçlarında atılan gollerin analizi: 2014, 2018 ve 2022 şampiyonaları. *Journal of ROL Sport Sciences*, 5(4), 594-609.
- Carling, C., Williams, A. M., & Reilly, T. (2007). *Handbook of soccer match analysis: A systematic approach to*

improving performance. Routledge.

- Castellano, J., & Pic, M. (2019). Identification and preference of game styles in LaLiga associated with match outcomes. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(24), 5090.
- Çobanoğlu, H. O. (2019). Analysis of goal scored on Russia World Cup 2018. *Journal of Education and Training Studies*, 7(2), 184-191.
- Çobanoğlu, H. O., & Terekli, M. S. (2018). 2016 Avrupa Futbol Şampiyonası: Gol analizi. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 10(3), 123-129.
- Doğan, M., Doğan, A., & Alkan, A. (2010). 2001-2002 Futbol sezonunda Türkiye 1. süper liginde atılan gollerin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1-10.
- Durlik, K., & Bieniek, P. (2014). Analysis of goals and assists diversity in English Premier League. *Journal of Health Sciences*, 4(05), 047-056.
- Eniseler, N., & Egesoy, H. (1995). *Analysis of goals scored by the teams in the turkish professional soccer leagues and comparing them according to league levels.* Celal Bayar University, Department of Physical Education, Turkey.
- Ertetik, G., & Müniroğlu, R. S. (2021). Avrupa kupalarına katılan türk futbol takımlarının maçlarının teknik ve taktik analizi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(1), 156-163.
- Flôres, F. S., dos Santos, D. L., Carlson, G. R., & Gelain, E. Z. (2019). What can coaches do? The relationship between substitution and results of professional soccer matches. *RBFF-Revista Brasileira de Futsal e Futebol*, 11(43), 215-222.
- Glazier, P. S. (2010). Game, set and match? Substantive issues and future directions in performance analysis. *Sports medicine*, 40, 625-634.
- Güneri, Ş. (2014). *2012 Avrupa Futbol Şampiyonası'nda atılan gollerin taktik-teknik analizi*, (Yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Gürkan, O., Ertetik, G., & Müniroğlu, S. (2018). An examination of goals in the Turkish Super League according to time periods and scoring types Türkiye Süper Liginde atılan gollerin zaman dilimlerine ve türlerine göre incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 499-508.
- Gürkan, O., & Karabıyık, H. (2023). UEFA turnuvalarında topa daha fazla oranda sahip olmak bir başarı göstergesi midir?(UEFA Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi ve Konferans Ligi Örneği). *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 52-64.
- Hadi, G., & Göral, K. (2022). UEFA EURO 2020: An analysis on the first goal and the first half lead in football matches. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 24(3), 227-232.
- Hughes, M. (2004). Performance analysis—a 2004 perspective. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 4(1), 103-109.
- Imamoglu, O., Cebi, M., & Kilcigil, E. (2007). 2006 FIFA Dünya Futbol kupasındaki gollerin teknik ve taktik kriterlere göre analizi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 157-165.
- Işıkdemir, E. (2020). Futbolda puan ve elem usulüne göre oynanan karşılaşmalarda ev sahibi olmak bir avantaj mıdır?: 2018-2019 Şampiyonlar Ligi analizi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(2), 157-165.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel Yayıncılık
- Kartal, A., & Yıldız, Y. (2023). *Futbolda gol beklentisi (Xg) nedir: Şut ve gol.* Spor Bilimleri Alanında Güncel Yaklaşımlar-II, 41, Gaziantep: Özgür yayınları
- Kaya, S., & Kılınc, H. E. 2024 European Football Championship: An Analysis of goal-scoring patterns. *International Journal of Sport Culture and Science*, 12(4), 444-460.
- Kubayi, A., & Toriola, A. (2019). Trends of goal scoring patterns in soccer: A Retrospective analysis of five successive FIFA World Cup Tournaments. *J Hum Kinet*, 69, 231-238. <https://doi.org/10.2478/hukin-2019-0015>
- Leite, W. S. (2013). Euro 2012: analysis and evaluation of goals scored. *International Journal of Sports Science*, 3(4), 102-106.
- Liu, T., García-de-Alcaraz, A., Wang, H., Hu, P., & Chen, Q. (2021). Impact of scoring first on match outcome in the Chinese Football Super League. *Frontiers in Psychology*, 12, 662708.
- López-Araya, S., Sánchez-Ureña, B., Gómez-Ruano, M. Á., & Ibáñez, S. J. (2025). Analysis of the differences in the 2023 FIFA Women's World Cup according to match outcome and confederation of origin. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/24748668.2025.2505308>
- Martínez Martínez, F. D., & González-García, H. (2019). Effect of scoring first and match period in football world cup and UEFA EURO. *European Journal of Human Movement*, 42, 123-137.
- Michailidis, Y., Michailidis, C., & Primpa, E. (2013). Analysis of goals scored in European Championship 2012. *Journal of Human Sport and Exercise*, 8(2), 367-375.
- Mitrotasios, M., & Armatas, V. (2014). Analysis of goal scoring patterns in the 2012 European Football

- Championship. *The sport journal*, 19(1), 11.
- Njororai Simiyu, W. (2013). Analysis of goals scored in the 2010 world cup soccer tournament held in South Africa. *Journal of Physical Education and Sport*, 13, 6-13. <https://doi.org/10.7752/jpes.2013.01002>
- Palomino, F., Rigotti, L., & Rustichini, A. (1998). *Skill, strategy and passion: An Empirical analysis of soccer*. In Econometric Society World Congress 2000 Contributed Papers (No. 1822). Econometric Society.
- Sarmento, H., Clemente, F. M., Afonso, J., Araújo, D., Fachada, M., Nobre, P., & Davids, K. (2022). Match analysis in team ball sports: an umbrella review of systematic reviews and meta-analyses. *Sports Medicine-Open*, 8(1), 66.
- Tokul, E. (2017). 2016 Avrupa Futbol Şampiyonası'nda atılan gollerin ve şutların teknik ve taktik kriterler açısından incelenmesi, (Yüksek Lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Travassos, B., Davids, K., Araújo, D., & Esteves, T. P. (2013). Performance analysis in team sports: Advances from an Ecological Dynamics approach. *International journal of performance analysis in sport*, 13(1), 83-95.
- UEFA.com. (2024). Uefa Tournaments. <https://www.uefa.com/running-competitions/our-competitions/>
- Wright, C., Atkins, S., Polman, R., Jones, B., & Sargeson, L. (2011). Factors associated with goals and goal scoring opportunities in professional soccer. *International journal of performance analysis in sport*, 11(3), 438-449.
- Yiannakos, A., & Armatas, V. (2006). Evaluation of the goal scoring patterns in European Championship in Portugal 2004. *International Journal of Performance Analysis in sport*, 6(1), 178-188.
- Yolgörmez, A. C., & Tütüncü, O. (2023). 2022 FIFA Katar Dünya Kupası'nda gerçekleşen gollerin analizi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 34(3).

EXTENDED ENGLISH SUMMARY

Introduction: This study presents an in-depth analysis of goal-scoring patterns across UEFA's three main club tournaments the Champions League, Europa League, and Conference League during the 2023–2024 season, specifically focusing on the quarterfinal stages and beyond. **Methods:** A total of 106 goals scored in 39 matches were analyzed using 11 distinct categories, including goal timing, goal zones, shot types, pre-shot actions, goal scorers positions, and assist characteristics. The data were analyzed by UEFA C licensed coaches to ensure reliability. The field was divided into 10 zones to classify goal locations and 5 zones to identify the assist origin. Data collection included meticulous recording of the number of touches before each goal attempt, the method of finishing, and the target zone within the goal. All statistical analyses were performed using SPSS version 29. Normality was assessed using the Shapiro-Wilk test, complemented by skewness, kurtosis, and histogram evaluations. Since the data failed to meet parametric assumptions, non-parametric Kruskal-Wallis tests were used for inter-league comparisons, with the significance level set at $p < .05$. The analysis revealed no statistically significant differences between the three competitions in any of the measured variables ($p > .05$). **Findings:** In the Champions League, most goals were scored between the 61st and 75th minutes, reflecting the influence of tactical changes and player substitutions in the second half. In the Europa League, the highest concentration of goals occurred between the 16th and 30th minutes, suggesting teams prioritize establishing early dominance. In the Conference League, the majority of goals were scored in the first 15 minutes, indicating a strategy of applying high initial pressure to seize early control of the match. Unassisted goals were most prevalent in the Champions League, where 39.5% of goals were scored without an assist. This highlights the emphasis on individual skills, counter-attacks, and one-on-one situations in elite-level competitions. In contrast, the Europa and Conference Leagues featured more goals assisted from central areas, indicating a focus on structured team plays and collective offensive strategies. Across all three tournaments, the central regions of the penalty area were the primary zones for scoring. In the Champions League, 23.3% of goals were scored from the six-yard box, whereas the Europa and Conference Leagues showed higher frequencies of goals scored from just outside the six-yard box, reflecting more build-up plays and coordinated attacks. Direct finishes dominated across all competitions, with the Conference League showing the highest rate at 63.6%. However, the Europa League had a relatively higher number of goals involving dribbling past defenders, indicating that individual effort remains a critical factor in decisive moments, especially in transition phases. In terms of positional analysis, forwards were the primary goal scorers in all leagues, particularly in the Conference League. Midfield players in the Champions League contributed significantly to both goal scoring and assists, underlining their dual role in playmaking and finishing. The Europa League demonstrated a more balanced contribution from forwards, wingers, and even defenders, reflecting a varied offensive structure. In all three leagues, goals were predominantly scored by targeting the goalkeeper's sides at ground level, especially the right side in the Conference League. Shots placed over the goalkeeper or between the legs were rare, while "empty-net" goals resulting from defensive errors or goalkeeper displacement were more common in the Europa League. Open-play goals accounted for the majority of the scoring in each competition: 67.4% in the Champions League, 70% in the Europa League, and 75.8% in the Conference League. While set-piece goals, such as those resulting from corners or free-kicks, contributed to the total goal tally, they were less prominent in the higher-tier tournaments. A particularly noteworthy finding was the influence of scoring the first goal on match outcomes. In the Champions League, teams that scored first won the match in 53.8% of cases, suggesting a higher potential for comebacks and tactical shifts at the elite level. In the Europa League, this figure rose to 76.9%, while in the Conference League, it reached 84.6%. This trend

indicates that the lower the competitive level, the more decisive the first goal becomes in determining the match outcome. **Conclusion:** These findings offer valuable insights for coaches, analysts, and performance staff involved in game preparation and tactical design. In top-tier competitions like the Champions League, success often depends on individual brilliance and rapid transitions, whereas in the Europa and Conference Leagues, collective strategies, structured build-up play, and organized defensive breakdowns are more frequently observed. Understanding these tendencies allows practitioners to develop context-specific training regimens, optimize tactical approaches, and make informed in-game decisions, contributing to competitive success at various tournament levels.

Analysing social media addiction among referees in Izmir: A Quantitative study by demographics*

Bilal Yıldırım¹ Pero Duygu Dumangöz²

¹Adnan Menderes University, Institute of Social Sciences, Aydın, Türkiye, E-mail: blyildirim@icloud.com

²Adnan Menderes University, Sport Science Faculty, Aydın, Türkiye, E-mail: perophd@gmail.com

Abstract

This study aimed to determine the levels of social media addiction among referees working in the province of İzmir. The research was conducted within the scope of quantitative research, using a survey model and a descriptive research design. The research population consisted of referees actively working in the province of İzmir, while the sample group consisted of 300 referees working in the provinces of İzmir in the branches of basketball, volleyball, archery and taekwondo, determined using the convenience sampling method. A demographic information form and the Social Media Addiction Scale were used as data collection tools in the research. IBM SPSS 22.0 software was used for data analysis. The findings revealed that there was no significant difference in the total scores for social media addiction, virtual communication, and virtual tolerance sub-dimensions based on the referees' gender, length of service as a referee, or level of education. However, a significant difference was observed in referees' perceptions of social media addiction, the sub-dimensions of virtual communication and virtual tolerance, and the total social media addiction score according to their age. In light of this study, comparisons with referees in other disciplines and different groups on the same subject could be considered.

Received : 11.06.2025

Accepted: 03.09.2025

Published: 15.10.2025

Keywords

Addiction, communication, referee, social media, sport.

İzmir'deki hakemler arasında sosyal medya bağımlılığının analizi: Demografiye göre nicel bir çalışma

Corresponding author

Pero Duygu Dumangöz
(perophd@gmail.com)

Anahtar Kelimeler

Bağımlılık, iletişim, hakem, sosyal medya, spor.

Özet

Bu çalışmada İzmir ilinde görev yapan hakemlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel araştırmalar kapsamında, tarama modelinde olup, betimleyici araştırma deseninde incelenmiştir. Araştırma evreni, İzmir ilinde aktif olarak görev yapan hakemleri kapsarken, örneklem grubunu ise kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiş yine İzmir ilinde basketbol, voleybol, okçuluk ve tekvando branşlarında görev yapan 300 hakem oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak demografik bilgi formu ve Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS 22.0 paket programından yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda hakemlerin cinsiyetine, hakemlik süresine ve eğitim düzeyine göre sosyal medya bağımlılığı, sanal iletişim ve sanal tolerans alt boyutlarının toplam puanında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Yaşlarına göre ise hakemlerin sosyal medya bağımlılığı algıları, sanal iletişim ve sanal tolerans alt boyutları ile sosyal medya bağımlılığı toplam puanında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu çalışma ışığında diğer branşlardaki hakemlerle ve aynı konuda farklı gruplarla karşılaştırma yapılması düşünülebilir.

How to cite: Dumangöz, P. D. & Yıldırım, B. (2025). Analysing social media addiction among referees in Izmir: A Quantitative study by demographics. *Education, Science and Sport*, 7 (2), 38-48.

* This article is derived from Bilal Yıldırım's master's thesis entitled 'An Investigation of Social Media Addiction Levels Among Referees Working in the Province of İzmir According to Certain Demographic Characteristics'.

INTRODUCTION

Addiction means an excessive and irresistible desire for a person, an object or an entity. Psychological addiction, which is one of the types of addiction, is the constant repetition of a certain behaviour in order to achieve satisfaction. Another type of psychological addiction is expressed as “Technology Addiction”. One of the subheadings of technology addiction is “Social Media Addiction” (Gündüzalp et al., 2020). People now spend a significant portion of their day on social media and interact with these platforms. While smartphone use and social media interactions are among the five most frequent activities, experts state that individuals are increasingly spending their time in virtual environments and their consumption habits are changing accordingly (Munusturlar & Munusturlar, 2023). Although the purpose of social networking sites seems to be to make friends, there may be very different underlying reasons, and the behaviours that develop depending on these reasons can affect every area of our lives with continuity (Yılmaz & Karahüseyinoğlu, 2017). The increasing use of social media networks mentioned here makes it necessary to analyse the duration of time people spend on social media platforms and to examine their addiction levels. In this context, this study aims to conduct a detailed evaluation of the relationship between individual demographic variables and social media addiction using a sample of referees, using social networks, which offer virtual interaction environments with the largest user base.

This study aims to determine whether the social media addiction levels of referees working in Izmir differ according to some demographic variables. The secondary purpose is to provide information about the concepts related to the research topic. This study makes a significant contribution to the literature on social media addiction. In particular, the findings regarding referees' social media usage habits and how these habits relate to factors such as age, gender, education level, and length of refereeing will serve as an important reference point for future research. Furthermore, by examining the impact of social media addiction on the world of sports, this study could fill a significant gap in the fields of sports management and sports psychology.

LITERATURE REVIEW

Addiction

Addiction can be considered as a state of uncontrolled and continuous use of a substance or behaviour. While this state continues, the person's control power is usually disabled and life becomes unsustainable without the substance or behaviour (Eyibilen et al., 2021). Addiction is basically addressed in two categories. These are called substance addiction and behavioural addiction. Behavioural addiction includes types such as eating, exercise, gambling money and shopping amount; internet use is also included in this group (Kurtoğlu & Süslü, 2022). With the increase in computer support and internet access, it is seen that technological tools and equipment have increased. This increase negatively affects social relationships in individuals and causes various behavioural disorders. Internet addiction, in particular, draws attention as a prominent example of negatively affecting social relationships (Arslan, 2020; Yang & Tung, 2007). Digital addiction is felt particularly among the younger generations in our age, where communication technologies and the internet environment are constantly being renewed. With the advancement of technology, the internet has become a tool that not only provides access to power, but also establishes relationships between individuals and enables a range of digital components. Social media sites, which are an important member of social media platforms, allow users to create personal profiles, interact with other users, and share information about social and political policies (Eyibilen et al., 2021).

Social Media Addiction

Social media can be described as virtual environments where various users can share content for a specific purpose, retrieve it and manage it. It enables these platforms to reach their target audiences, advertise, disseminate information and receive feedback quickly. Social media acts as a communication channel between individuals and organizations, encouraging mutual interaction and ensuring the growth of the target audience. At the same time, it allows the options to be rearranged and changed according to the situation of the target audience. In addition, social media

contributes to advertising processes by enabling target audiences to learn and companies to improve themselves during feedback periods (Bat & Vural, 2015; Kalfa&Kocaman-Adaş, 2019; Reitz, 2012; Şengöz & Eroğlu, 2017). Studies conducted on young people examine the social media use of different institutions, its reasons, the purposes of using social networks, social media addiction and its effects on daily life. Studies addressing the problems caused by social media also reveal health risks such as inappropriate usage conditions and performance, sedentary lifestyle, problems arising from various posture disorders, musculoskeletal disorders, obesity and poor quality sleep system, and social risks such as difficulty focusing and relationship problems (Eyibilen et al., 2021).

One of the basic elements of social media is the opportunity to chat between users. Social media networks provide a strong communication channel by presenting these chats in the form of group chats or individual chats. According to Naslund et al. (2020) research, people with psychological problems make their situation worse when they join social media chat rooms. This also applies to individual chats. On the other hand, Twenge and Campbell (2018) state in their research that constant presence on chat sites without physical contact can lead to an increase in mental health problems among social media users. It has been determined that this situation is associated with psychological disorders such as loneliness. Although chatting does not directly cause mental health problems, it has been observed that prolonged conversations can lead to violent incidents. In addition, research argues that young people should be careful when chatting with their peers on social media. Social media dissemination often highlights positive characteristics while allowing negative ones to be lost and may portray this situation in a false way. Young people may not realize that such posts do not reflect reality and may not understand that their friends' posts are fake and may think that there is something wrong with them in order to appear attractive or successful. For example, a commercial featuring a muscular man may negatively affect social media users who do not have similar physical characteristics psychologically. Similarly, the social reflection seen in advertisements featuring tall women may have negative psychological effects on young girls (Beyari, 2023). Among the common characteristics seen in many types of connections, factors such as mood swings, the need to attract attention and deprivation situations may also occur in social media consumption in a similar way. This platform is used more by those who struggle with social interaction in real life due to the satisfaction of social media (Ünal, 2019).

Referee

The referee is the person who applies the rules in sports competitions and applies penal sanctions in the event of a rule violation. The persons assigned by the relevant federation to manage a competition, who are responsible for the correct playing of the two teams by protecting their rights and adhering to their principles, are called referees. The definition of the job that the referee carries out with the performance he shows on the sports field and the procedure he is obliged to implement is called refereeing (Akdağcık & Polat, 2022). Referees have the following duties: evaluating the events that occur during the competition, making decisions, managing the competition, resolving disputes and maintaining order. Although certain duties are common, they vary from branch to branch. In general, the duties of referees are as follows:

- Protecting the rules of the competition and acting to comply with the rules in the competition,
- Verifying the license information of the athletes who will play in the competition,
- Ensuring that the competition to be played is suitable for the environment,
- Determining which team will start the competition first,
- Starting the competition,
- Detecting, warning and penalizing players who do not comply with the rules,
- Checking the equipment of the athletes and teams and eliminating any situations that may disrupt safety,
- Starting or stopping the game by following the duration of the competition,
- Following the score of the competition and following a series of other rules and keeping records,
- Declaring the winner of the competition (Eren, 2023).

In addition to physical capacity, a referee must also have sufficient competence in terms of mental state and self-confidence. Referees who have these can exhibit positive behaviour against internal and external pressures during the competition and make healthy decisions. Referees can increase their competition performance by being clear in their decisions and being fair to both teams thanks to their knowledge of the rules and self-confidence (Çar et al., 2023).

In order to impose his authority on today's athletes, the referee must have general sports knowledge and sufficient wisdom and experience in the sport he is involved in. For this reason, being an athlete in the branch he is refereeing increases his prestige. In addition, it is seen in studies that referees who have gained experience in their job rarely have problems, are less likely to encounter bad language, and receive higher scores from the team that scores them in the competitions they manage (Başkan, 2003; Başer, 1998).

METHOD

In the study, the survey method, which is among the descriptive studies, was used. This method is a method used to define, analyze and interpret a situation, event or problem in detail. In this method, the relationships between the events and variables examined are questioned within the framework of criteria (Aydoğdu, et al., 2017). In addition, the survey method is descriptive and makes it possible to make inferences about the universe with survey data on the sample (Çepni, 2010). From this point of view, the current study tried to determine the social media addiction levels of referees. In the study, a two-section form was used, which included demographic information about gender, education level, age and refereeing period, and also questioned the social media addiction levels of referees. In the first section, there is a personal information form to determine the demographic characteristics of the participants, and in the second section, there is the Social Media Addiction-Adult Form Scale. Data in the study was collected by the researcher through Google forms. This study was approved by the Aydın Adnan Menderes University Social and Human Sciences Research Ethics Committee on 09.02.2024 with the decision number 11/12. In addition, the necessary written permission for the scale used in the research was obtained from the scientists who developed the scale. The hypotheses to be tested in line with these questions are as follows;

- H1. There is a significant difference in the social media addiction levels of referees according to their gender.
- H2. There is a significant difference in the social media addiction levels of referees according to their age.
- H3. There is a significant difference in the social media addiction levels of referees according to their refereeing period.
- H4. There is a significant difference in the social media addiction levels of referees according to their education level.
- H5. The social media addiction levels of referees are high.
- H6. There is a significant negative relationship between referees' social media addiction levels and their age and refereeing duration.

Sampling Method

The universe of the research consists of referees who are actively working in Izmir province; the sample consists of referees who are basketball, volleyball, archery and taekwondo referees who are working in Izmir province. The sample in the research was selected by convenience sampling. Convenience sampling is a non-random sampling method in which the sample to be selected from the main population is determined by the judgment of the researcher. In convenience sampling, data is collected from the main population in the easiest, fastest and most economical way (Malhotra, 2004; Haşiloğlu et al., 2015). Similarly, Kurtuluş et al. (2004) stated that the convenience sampling method was used in approximately 90% of the studies conducted in Türkiye. The research data were obtained by means of an online form. 300 referees were included in the research based on voluntary participation (Table 1).

Table 1.
Statistical distributions of demographic characteristics of referees

Gender	N	%	Age*	N	%	Education level	N	%	Refereeing period	N	%
Female	130	43.3	Young adulthood	112	37.3	Secondary school	27	9.0	5 years or less	151	50.3
Male	170	56.7	Middle adulthood	188	62.7	Associate degree	47	15.7	6-10 years	65	21.7
Total	300	100.0	Total	300	100.0	Bachelor' degree	192	64.0	11 years or more	84	28.0
						Postgraduate	34	11.3	Total	300	100.0
						Total	300	100.0			

*Young adulthood (ages 18-30), Middle adulthood (ages 31-60)

It was determined that 43.3% of the referees participating in the study were female, 56.7% were male, 37.3% of the referees were in young adulthood, and 62.7% were in middle adulthood. The proportion of referees who graduated from secondary school was 9.0%, while 15.7% of the referees had an associate degree, 64.0% had a bachelor's degree, and 11.3% had a postgraduate degree. 50.3% of the referees had been practicing refereeing for 5 years or less, 21.7% for 6-10 years, and 28.0% for 11 years or more.

Data Collection Tools

Social media addiction scale-adult form: The scale developed by Cengiz Şahin & Mustafa Yağcı (2017) has a 20-item structure consisting of two sub-dimensions (virtual communication and virtual tolerance). Virtual tolerance has sub-dimensions consisting of items 1 to 11, while virtual communication covers items 12 to 20. Items 5 and 11 in the scale were scored with a reverse scoring system. The highest score (100 points) obtained from the scale indicates that the individual is addicted to social media, while the lowest score (20 points) indicates that the individual is not addicted to social media. The reliability coefficients of the scale were calculated as Cronbach's Alpha value .94 in total, .91 in the virtual communication sub-dimension and .92 in the virtual tolerance sub-dimension (Şahin & Yağcı, 2017).

Data Analysis

In the study, firstly the data were examined and the missing data were checked. In the second section, descriptive statistics such as mean, standard deviation, frequency/percentage were performed. Before testing the hypotheses of the study, the normal distribution test (Kolmogorov-Smirno test) was applied. It was determined that the data were normally distributed according to the independent variable of gender, but the independent variables of age, education status and refereeing period were not normally distributed. Therefore, in the analyses, independent simple t-test was adopted for pairwise comparisons made according to gender, Mann-Whitney U Test for age variable, Kruskal Wallis H Test and Spearman Correlation Test were adopted for the variables of education status and refereeing period. IBM SPSS 22.0 package program was used in the analysis of the data.

FINDINGS

Table 2.
Meaning scale of social media addiction scale

Degree of Participation	Participation Range	SMBÖ
1	1.00-1.80	Doesn't suit me at all
2	1.81-2.60	Not suitable for me
3	2.61-3.40	I'm undecided
4	3.41-4.20	Suitable for me
5	4.21-5.00	It suits me very well

The participation ranges of the scale were calculated using the formula $(n-1)/n$ (Atalan, 2017). Therefore, the interval unit of the social media addiction scale with a 5-point participation degree was determined as $4/5 = .80$.

Table 3.
Results regarding social media addiction levels of referees

Variables	$\bar{x}$	ss	Minimum	Maximum	Level of participation
Virtual Tolerance	2.39	.57	1	3.91	Not suitable for me
Virtual Communication	2.32	.71	1	4.78	Not suitable for me
SMB Total Points	2.36	.58	1	4.20	Not suitable for me

N (300) ; SMB (Social Media Addiction)

According to Table 3, the reference ranges for the referees' social media addiction levels show that the averages are at the "not suitable for me" level in the sub-dimensions of virtual tolerance ($\bar{x}$ = 2.39), virtual communication ($\bar{x}$ = 2.32) and social media addiction total score ($\bar{x}$ = 2.36).

Table 4.
Distribution of social media addiction Scale subscale scores according to referees' gender

Dependent Variables	Gender	N	$\bar{x}$	ss	t	sd	p
Virtual Tolerance	Female	130	2.41	.59	.407	298	.685
	Male	170	2.38	.55			
Virtual Communication	Female	130	2.36	.68	1.003	298	.317
	Male	170	2.28	.72			
SMB Total Points	Female	130	2.39	.59	.762	298	.447
	Male	170	2.34	.58			

*p<.05; N (300) (Social Media Addiction)

According to Table 4, the social media addiction levels of referees according to gender, no statistically significant difference was found between male and female referees in the sub-dimensions of virtual tolerance (t298= .407; p>0.05), virtual communication (t298= 1.003; p>0.05) and the total score of social media addiction (t295= .762; p>0.05).

Table 5.
Distribution of referees' scores on the social media addiction scale sub-dimensions in terms of age

Dependent Variables	Age	N	Rank Mean	Rank top.	U	p
Virtual Tolerance	Young adulthood	112	166.75	18675.50	8708.500	.012
	Middle adulthood	188	140.82	26474.50		
Virtual Communication	Young adulthood	112	166.13	18606.50	8777.500	.016
	Middle adulthood	188	141.19	26543.50		
SMB Total Points	Young adulthood	112	169.02	18930.00	8454.000	.004
	Middle adulthood	188	139.47	26220.00		

*p<0,05; N (300) Young adulthood (ages 18-30), Middle adulthood (ages 31-60); SMB (Social Media Addiction)

When Table 5 is examined, the social media addiction levels of the referees according to their ages, a statistically significant difference was found between the age categories in the sub-dimensions of virtual tolerance (U=8708.500, p<0.05), virtual communication (U=8777.500, p<0.05) and the total score of social media addiction (U=8454.000, p<0.05).

Table 6.
Distribution of subscale scores on the social media addiction scale according to referees' refereeing periods

Dependent Variables	Referee period	N	Rank Mean	sd	χ^2	p	(I-J)
Virtual Tolerance	5 years or less	151	155.89	2	1.357	.507	
	6-10 years	65	148.45				
	11 years or more	84	142.39				
Virtual Communication	5 years or less	151	155.50	2	1.474	.479	
	6-10 years	65	150.91				
	11 years or more	84	141.20				
SMB Total Points	5 years or less	151	156.34	2	1.845	.398	
	6-10 years	65	150.08				
	11 years or more	84	140.32				

*p<.05; N (300) SMB (Social Media Addiction)

According to Table 6, the social media addiction levels of the referees according to the length of time they have been a referee, it was determined that there was no statistically significant difference in the sub-dimensions of virtual tolerance $\chi^2(sd=2,n=300)=1.357$; $p>0.05$), virtual communication $\chi^2(sd=2,n=300)=1.474$; $p>0.05$ and the total score of social media addiction $\chi^2(sd=2,n=300)=1.845$; $p>0.05$) according to the length of time they have been a referee.

Table 7.

Distribution of Social Media Addiction Scale subscale scores according to referees' educational status

Dependent Variables	Education level	N	Rank Mean	sd	χ^2	p	(I-I)
Virtual Tolerance	Secondary school	27	133.98	3	4.724	.193	
	Associate degree	47	136.23				
	Bachelor' degree	192	152.25				
	Postgraduate	34	173.47				
Virtual Communication	Secondary school	27	135.02	3	5.774	.123	
	Associate degree	47	142.78				
	Bachelor' degree	192	149.00				
	Postgraduate	34	181.94				
SMB Total Points	Secondary school	27	135.61	3	5.601	.133	
	Associate degree	47	137.37				
	Bachelor' degree	192	150.72				
	Postgraduate	34	179.21				

* $p<0,05$; N (300) SMB (Social Media Addiction)

The social media addiction levels of the referees in terms of their educational background according to Table 7, it was determined that there was no statistically significant difference in the sub-dimensions of virtual tolerance $\chi^2(sd=3,n=300)=4.724$; $p>0.05$), virtual communication $\chi^2(sd=3,n=300)=5.774$; $p>0.05$ and the total score of social media addiction $\chi^2(sd=3,n=300)=5.601$, $p>0.05$.

Table 8.

Distribution of scores regarding the relationship between referees' levels of social media dependency and their age and length of refereeing experience

Dependent Variables	Virtual Tolerance	Virtual Communication	SMB Total Points
Age	-.212**	-.192**	-.233**
Refereeing Period	-.064	-.067	-.074

* $p<.05$; ** $P<0,01$; N (300)

When Table 8 is examined, the relationship between the referees' social media addiction levels and age and refereeing period, a statistically low level negative significant relationship was found between the referees' age and virtual communication ($r= -.192$; $p<0.01$), virtual tolerance ($r= -.212$; $p<0.01$) sub-dimensions and social media addiction total score ($r= -.233$; $p<0.01$), while no statistically significant relationship was found between the refereeing period and virtual communication ($r= -.067$; $p>0.05$), virtual tolerance ($r= -.064$; $p>0.05$) sub-dimensions and social media addiction total score ($r= -.074$; $p>0.05$).

DISCUSSION and CONCLUSION

The referees' social media addiction levels are averaged in the sub-dimensions of virtual tolerance ($\bar{x}= 2.39$), virtual communication ($\bar{x}= 2.32$) and social media addiction total score ($\bar{x}= 2.36$), so it can be said that the referees' social media addiction levels are not very high.

When Table 4 is examined, it is seen that there is no significant difference in the scores of virtual communication and virtual tolerance sub-dimensions and the total score of social media addiction according to the gender of the referees. Although no significant difference was found between the sub-dimensions according to gender, the averages show that the total scores of female referees, virtual communication, virtual tolerance and social media addiction are higher than the averages of male referees. In parallel with these results, when the results of the research conducted by Gül & Diken (2018) on social media addiction are examined, although there is no significant difference in terms of gender ($p>0.05$); They found that women ($\bar{x}=2.72$) had higher mean scores than men ($\bar{x}=2.55$). Therefore, it can be said that women are at greater risk than men in terms of social media addiction. Becan (2018) found that there was no difference between male and female students

when he examined the motivation factors for following the news in his study ($p > .05$). There are many studies in the literature that show that women use the Internet more than men and are addicted to social media (Kraut et al., 1998; Okumuş, 2018; Taşçı&Ekiz, 2018). The reason why women use social media more is because they have developed a tendency to maintain social ties regardless of distance and obstacles (Shaw&Black, 2008). In addition, some studies have found that genetic predisposition also increases women's addiction tendencies (Nakaya, 2015). However, there are also studies in the literature that provide evidence that there is no significant difference between the genders (Aktan, 2018; Baz, 2018; Sağar, 2018; Yılmazsoy&Kahraman, 2017).

Contrary to the findings of our study, Çiftçi (2018) found that the conflict and repetition sub-dimensions of men were higher than women. Similar to this study, Karaman & Kurtoğlu (2009) found that female teacher candidates spent less time than male teacher candidates and that the frequency of their internet use differed according to gender. Esen (2010) found that male adolescents had higher internet addiction compared to women ($p < .01$). According to the t-test results in Çam's study on Educational and General Purpose Facebook Use and Facebook Addiction of Teacher Candidates at Sakarya University Faculty of Education, it was determined that boys used Facebook more than girls (2012). Seferoğlu & Yıldız [(2013) compared internet addiction scores according to gender, but they did not find a significant difference in the result ($p \leq .05$). In the study conducted by Balta & Horzum (2008), when the internet addiction levels of the students in the sample group were examined, it was seen that there was a statistically significant difference before the lessons ($U = 4353.50$, $p < .05$) and after the lessons ($U = 4230.50$, $p < .05$) according to the gender variable. According to the study conducted by Uslu (2021), social media addiction scale scores differ significantly in men and women. The findings reveal that the average social media addiction scores of men are statistically significantly higher than the average scores of women. The underlying reasons why women, in particular, use social media networks more intensively and actively than men; the emergence of alternatives such as online shopping, sharing recipes, promoting and selling products, etc. have made the examination of addiction levels an element of curiosity (Munusturlar & Munusturlar, 2023).

When Table 5 is examined, it is seen that there is a significant difference in the scores of virtual communication and virtual tolerance sub-dimensions and the total score of social media addiction in terms of age in the referees' social media addiction levels. When the mean ranks of virtual communication, virtual tolerance and social media addiction total scores are examined, it is found that the referees in the young adulthood period are higher than those in the middle-aged period. In other words, it can be said that the referees in the young adulthood period spend more time on social media, prefer to communicate more through social media, and therefore have a greater tendency towards social media than the referees in the middle-aged period. Çiftçi (2018) found in his study that there is no significant difference between the social media and its sub-dimensions and age groups ($p > .05$). According to Hazar (2011), the rankings change when the grades of the students are taken into consideration. Although the 1st grades spend less time on social media, they are more addicted than the other grades. According to research conducted in 2023, it was determined that the most frequent users of social media applications are the 20-29 age group and university students (We Are Social, 2023). The intense competition environment of university students, the responsibilities of daily life, the rapid change in technology and the effort to adapt to this change, the desire to follow global and local developments, and economic and psychological problems, such factors, distance them from the real world and direct them to the virtual world. This situation leads to deterioration in their relationships and leads to the emergence of individuals addicted to social media (Malikova & Şahin, 2023).

It was determined that there was no significant difference in the scores of virtual communication and virtual tolerance sub-dimensions of referees' social media addiction levels and the total score of social media addiction according to the period of refereeing (Table 6). Therefore, it can be said that the referees' attitudes towards social media are similar. However, even though there is no significant difference, it can be stated that referees who have served for 5 years or less feel more free on social media and spend more time on social media than those who have served for 6-10 years and more than 11 years, based on the mean ranks. When we look at the previous studies that

have addressed the variable of refereeing period, no study has been found and it is possible to state that the current study represents a first in the literature in this respect. Therefore, the results of the study, especially regarding refereeing period, will serve as an example for future studies.

It is seen that the level of education, referees' perceptions of social media addiction, virtual communication and virtual tolerance sub-dimensions and social media addiction total score do not differ (Table 7). It can be said that the level of education graduated does not affect the referees' social media addiction. When the mean ranks are examined, it is seen that referees who graduated from postgraduate programs are more active on social media.

The results in Table 8, which are aimed at determining the relationship between the referees' age, refereeing period and social media addiction levels, show the existence of a low-level negative significant relationship between the referees' age and the virtual tolerance and virtual communication sub-dimensions and the social media addiction total score (Table 8).

The findings of the study are limited to the qualities that can be measured by the Social Media Addiction Scale-Adult Form and the personal information form created by the researcher; the answers given by the 300 referees who constitute the sample; referees with at least 1 year of refereeing experience and 300 referees working in the province of Izmir. In the light of this study, it may be considered to compare the same topic with referees in other branches and with different groups. Federations may recommend that referees create policies that regulate and limit social media use. These policies may include issues such as what content can be shared and when it can be shared. It may be recommended that federations organize alternative activities for their referees that can replace social media. These may be sports events, seminars or workshops.

Conflict of Interest

The authors declared that there is no conflict of interest.

Ethical Statement

This study was approved by the Aydın Adnan Menderes University Social and Human Sciences Research Ethics Committee on 09.02.2024 with the decision number 11/12. In addition, the necessary written permission for the scale used in the research was obtained from the scientists who developed the scale

Financial support

This study has not received any contribution and/or support from any organisation or person.

References

- Akdağcık, İ. U. & Polat, B. (2022). The mediating effect of gender, age, seniority and referee classification on the relationship between the job stress levels of volleyball referees and their decision-making styles. *Mediterranean Journal of Sport Science*, 5(4), 1048-1063. Doi: 10.38021/asbid.1182572
- Aktan, E. (2018). Assessment of social media addiction levels of university students by numerous variables. *Journal of Erciyes Communication*, 5(4), 405-421. Doi: 10.17680/erciyesiletisim.379886
- Arslan, A. (2020). Determination of the digital addiction levels of students university according to various variables. *International e-Journal of Educational Studies*, 4(7), 27-41. Doi: 10.31458/iejjes.600483
- Atalan, B. D. (2017). *The relation between mobbing exposure levels of instructors and job satisfaction*. [Unpublished Master's Thesis, Fırat University] Retrieved from <https://openaccess.firat.edu.tr/xmlui/handle/11508/12418>
- Aydoğdu, Ü. R., Karamustafaoglu, O. & Bülbül, M. Ş. (2017). The Relation between research methods and sample in academic researches: A Case of confirmatory document analysis. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, (30), 556-565. Doi:10.14582/DUZGEF.1803
- Balta, Ö. Ç. & Horzum, M. B. (2008). The Factors that affect internet addiction of students in a web based learning environment. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 41(1), 187-205. Doi: 10.1501/Egifak_0000000214
- Başer, E., (1998). *Uygulamalı spor psikolojisi*. Ankara: Bağırhan Publishing.
- Başkan, M. (2003). *Investigation of some variables affecting referee performances of Türkiye sixth region C class football referees*. [Unpublished Master's Thesis, Karadeniz Technical University] Retrieved from <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/491388>

- Bat, M. & Vural, B.A. (2015). The Impact of social media on strategic corporate communication. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 7(1), 33-49. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/437913>.
- Baz, F. (2018). Social media addiction: Study on university students. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9 (16), 276-295. Doi: 10.26466/opus.470118
- Becan, C. (2018). The Effect on motivations of news monitoring of addiction to social media. *Journal of Erciyes Communication*, 5(3), 238-256. Doi: 10.17680/erciyesakademia.350085
- Beyari, H. (2023). The Relationship between social media and the increase in mental health problems. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 1-11. Doi: 10.3390/ijerph20032383
- Çam, E. (2012). *Educational and general use of facebook and facebook addiction of teacher candidates (SAU College of Education sample)*. [Unpublished Master's Thesis, Sakarya University] Retrieved from https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=050ViYFqnNmnGoeAtV6l_w&no=Mwu58avjmitmpYFLboRuNQ
- Çar, B., Arslan, O., Kurtoğlu, A. & Aydos, L. (2023). Review of decision-making and self-confidence levels of salon sports referees. *Research in Sport Education and Sciences*, 25(1), 19-25. Doi: 10.5152/JPESS.2023.222858
- Çepni, S., (2010). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon.
- Çiftçi, H. (2018). Social media addiction in university students. *MANAS Journal of Social Studies*, 7(4), 417-434. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mjss/issue/43010/520789>
- Eren, H. B. (2023). *Sporla meslek etiği*. Istanbul.
- Esen, E. (2010). Examining psycho-social variables that predict internet addiction among adolescents. [Unpublished Master's Thesis, Dokuz Eylül University] Retrieved from <https://avesis.deu.edu.tr/yonetilen-tez/6129021a-54ef-4d57-9052-fc3a434e2bd7/ergenlerde-internet-bagimlilikini-yordayan-psiko-sosyal-degiskenlerin-incelemesi>
- Eyibilen, E., Doğan, T. B., Sür, B. & Yurtsever, S. G. (2021). The Effect of social media addiction level on the daily life activities of students at Izmir Kâtip Celebi University. *Forbes Journal of Medicine*, 2(3); 158-165. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cjmr/issue/76829/1287093>
- Gül, Ş., Diken, E. H. (2018). An Investigation of the preservice science teachers' social media addictions. *E-Kafkas Journal of Educational Research*, 5(1), 41-50. Doi: 10.30900/kafkasegt.386531
- Gündüzalp, C. & Yıldız, E. P. (2020). Determine the technology addiction levels of individuals who do sports according to demographic features. *Ekev Akademi Dergisi*, (82), 23-43. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosekev/issue/72040/1158410>
- Haşiloğlu, S. B., Baran, T. & Aydın, O. (2015). A Study on the potential problems in marketing research: convenience sampling and scale items with adverbs of frequency. *Pamukkale Journal of Business and Information Management*, 2(1), 19-28. Doi: 10.5505/piby.2015.47966
- Hazar, M. Ç. (2011). Social media dependency-filed survey. *İletişim: Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32, 151-177. Retrieved from <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/120011>
- Kalfa, M. & Kocamaz-Adaş, S. (2019). Analysis of the Ministry of Youth and Sports in terms of social media use. *The Journal of Turkish Sport Sciences*, 2(1), 8-21. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsbd/issue/44025/516457>
- Karaman, M. K. & Kurtoğlu, M. (2009). *Opinions of prospective teachers on internet addiction*. Academic Informatics Conference, 11-13 February at Harran University, Şanlıurfa.
- Kraut, R., Kiesler, S., Mukhopadhyaya, T., Scherlis, W. & Patterson, M. (1998). Social impact of the internet: What does it mean? *Communications of the ACM*, 41(12), 21-22. Doi: 10.1145/290133.290140
- Kurtoğlu, E. & Süslü, D.P. (2022). An Analysis of graduate theses on internet addiction in Türkiye. *Journal of Dependence*, 25(1), 10-22. Doi: 10.51982/bagimli.1246529
- Kurtuluş, K. (2004). *Pazarlama araştırmaları*. Istanbul.
- Malhotra, N. K. (2004). *Marketing Research an applied orientation*, New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Malikova, A. & Şahin, C. (2023). The Examination of social media addiction among university students in azerbaijan according to various variables. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, 5(2), 123-139. Doi: 10.47157/jietp.1391027
- Munusturlar, M. A. & Munusturlar, S. (2023). Facebook addiction in housewives: investigation according to intended use and demographic characteristics. *CBU Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 18(1), 75-94. Doi: 10.33459/cbubesbd.1217079
- Nakaya, A. C. (2015). *Internet and social media addiction*. San Diego, CA: ReferencePoint Press.
- Naslund, J. A., Bondre, A., Torous, J. & Aschbrenner, K. A. (2020). Social media and mental health: Benefits, risks, and opportunities for research and practice. *Journal of Technology in Behavioral Science*, 5, 245-257. Doi: 10.1007/s41347-020-00134-x

- Okumuş, V. (2018). *Examining the relationship between children's social media usage and parental attitudes*. [Unpublished Master's Thesis, Istanbul Commerce University] Retrieved from https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=cGdimMUCrcoidejLuCqC_A&no=nzktbA85ZEsbCLnCxwLFgw
- Reitz, A. (2012). Social media's function in organizations: a functional analysis approach. *Global Media Journal*, 5(2), 41-56. Retrieved from http://www.gmj.uottawa.ca/1202/v5i2_reitz.pdf.
- Seferoğlu, S. S. & Yıldız, H. (2013). Children of the digital age: A study on primary school students' Facebook usage and internet addiction. *Communication and Diplomacy*, 2, 31-48. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iletisimvediplomasi/issue/66835/1045402>
- Shaw, M. & Black, D.W. (2008). Internet addiction: Definition, assessment, epidemiology and clinical management. *CNS Drugs*, 22, 353-365. Doi: 10.2165/00023210-200822050-00001
- Sağar, M. E. (2018). Examining social media addiction, one of the current problems among young people: Afyon province example. *Alanya International Local Governments Symposium*. 01- 03.11.2018. Alanya, Türkiye.
- Şahin, C. & Yağcı, M. (2017). Social Media Addiction Scale-Adult form: The Reliability and validity study. *Ahi Evran University Journal of Kırşehir Education Faculty (KEFAD)*, 18(1), 523-538. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59268/851452>
- Şengöz, A. & Eroğlu, E. (2017). Social media use in organizations: Social media perception, objectives and habit of use. *Gümüşhane University e-Journal of Faculty of Communication*, 5(1), 503-524. Doi: 10.19145/gumuscomm.288789
- Taşçı, B., Ekiz, S. (2018). Social media addiction as leisure time activity. 2. *International Conference on New Directions in Communication: Entertainment and Product Placement*, 224-235. Retrieved from <https://acikerisim.ticaret.edu.tr/items/e5211282-cb57-41dd-8a99-960dfe8e4287>
- Twenge, J. M. & Campbell, W. K. (2018). Associations between screen time and lower psychological well-being among children and adolescents: Evidence from a population-based study. *Preventive Medicine Reports*, 12, 271-283. Doi: 10.1016/j.pmedr.2018.10.003
- Uslu, M. (2021). The Analysis of social media addiction and usage in Turkey. *Turkish Academic Research Review*, 6(2), 370-396. Doi: 10.30622/tarr.933479
- Ünal, Ç. (2019). *The mediating role of social media addiction and social media fatigue in explaining the relationship between cyclical social support and fear of missing out on social anxiety disorder symptom level*. [Unpublished Master's Thesis, Başkent University] Retrieved from <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/64047>
- We Are Social. (2023). *Digital 2023 January Global Statshot Report*. New York: We Are Social Retrieved from <https://wearesocial.com/us/blog/2023/01/the-changing-world-of-digital-in-2023/>.
- Yang, S. C., Tung, C. J. (2007). Comparison of internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23(1), 79-96. Doi: 10.1016/j.chb.2004.03.037
- Yılmaz, İ. H. & Karahüseyinoğlu, M. F. (2017). Football referees' internet usage and their virtual sensitivities. *Researcher*, 5(3), 200-210. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/researcher/issue/66628/1042551>
- Yılmazsoy, B. & Kahraman, M. (2017). Examining the relationship between university students' social media addiction and their educational use of social media: The case of Facebook. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*; 6(1): 9-20.

Türkiye Süper Ligi'nde futbol oynayan Türk sporcuların ırkçılık ve ultramilliyetçilik kavramları çerçevesinde yabancı oyunculara yönelik düşüncelerini çözümlmek

Ahmet Vahap Deniz ¹ Bekir Barış Cihan ² Levent Var ³

¹Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırşehir, Türkiye, E-mail: ahmet.deniz@ahievran.edu.tr

²Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri fakültesi, Yozgat, Türkiye, E-mail: bekirbaris_cihan@hotmail.com

³Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kırşehir, Türkiye, E-mail: levent.var@ahievran.edu.tr

Received : 02.08.2025

Accepted: 26.09.2025

Published: 15.10.2025

Anahtar Kelimeler

Fenomenoloji, futbol, ırkçılık, ultramilliyetçilik.

Keywords

Phenomenology, football, racism, ultranationalism.

Özet

Kimlik üstünlüğü arayışı olarak da görülen ırkçılık ve ultramilliyetçilik ifadeleri insanların farklı kökenlerden veya kültürlerden geldiği iddiası ile bunlar arasında bir tür hiyerarşi belirlemeye çalışmaktadır. Kurduğu hiyerarşik ilişki ile sömürü, baskı ve hâkimiyeti meşrulaştırma işlevi de görür. Kendinden farklı fiziksel veya kültürel özellikleri kendileri gibi olmayan bireyleri küçük görmeleri sebebi ile çalışmanın spor açısından önemini arttırdığı düşünülmektedir. Çalışmanın katılımcılarını, Türkiye Süper Liginde Futbol Oynayan 10 sporcu oluşturmuştur. Araştırma verileri, nitel veri toplama araçlarından yarı yapılandırılmış görüşme ile elde edilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, içerik analiziyle incelenmiştir. Verilerin analizi sonucunda, literatür göz önünde bulundurularak ırkçılık ve ultramilliyetçilik kavramları çerçevesinde oluşturan sekiz tema belirlenmiştir. Bu temalar (1) "Oyuncu kontenjanı", (2) "Semboller", (3) "İrkçılık ve ultramilliyetçilik", (4) "İlişkiler", (5) "Taraftarlar", (6) "Yöneticiler", (7) "Çözüm önerileri" ve (8) "Korkularımız" şeklindedir. Sonuç olarak, bu çalışma ırkçılık ve ultramilliyetçiliğin futbol gibi multikültürel bir alanda yalnızca bireyler düzeyinde değil, yapısal, kültürel ve tarihsel düzeylerde de ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitim, medya, yönetsel uygulamalar ve psikolojik destek alanlarında atılacak çok yönlü adımlar, futbolun daha eşitlikçi, kapsayıcı ve güvenli bir alan hâline gelmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Analysing the perceptions of Turkish football players in the Turkish Super League toward foreign players within the framework of racism and ultranationalism

Abstract

Racism and ultranationalism, often regarded as pursuits of identity superiority, rest upon claims of cultural or ethnic differences and seek to establish hierarchies among people. By constructing such hierarchical relations, they function to legitimize exploitation, oppression, and domination. Within the realm of sports, this phenomenon gains further significance, as individuals with distinct physical or cultural characteristics are frequently subjected to marginalization. The present study examines this issue through the perspectives of 10 professional athletes competing in the Turkish Süper Lig. Data were collected using semi-structured interviews, a qualitative research method, and analyzed through content analysis. In light of the literature, eight themes were identified within the framework of racism and ultranationalism: (1) Player quota, (2) Symbols, (3) Racism and ultranationalism, (4) Relationships, (5) Fans, (6) Managers, (7) Proposed solutions, and (8) Fears. Findings suggest that racism and ultranationalism in football, as a multicultural arena, should be addressed not only at the individual level but also at structural, cultural, and historical levels. It is argued that multidimensional initiatives in education, media, managerial practices, and psychological support could significantly contribute to making football a more egalitarian, inclusive, and secure environment.

How to cite: Deniz, A.V., Cihan, B.B. & Var, L. (2025). Türkiye Süper Ligi'nde futbol oynayan Türk sporcuların ırkçılık ve ultramilliyetçilik kavramları çerçevesinde yabancı oyunculara yönelik düşüncelerini çözümlmek. *Education, Science and Sport*, 7 (2), 49-64.

GİRİŞ

Öyle bir oyun düşünün ki, dünyanın küçük-büyük, zengin-yoksul tüm ülkelerinde oynansın; her ülkede futbol takımları ve bu takımların taraftarları bulunsun. Bu sorunun evrensel yanıtı şüphesiz futboldur. Futbol, özellikle son yüzyılda yalnızca bir spor dalı değil; toplumsal yaşamda, ekonomik alanlarda ve siyasi konjonktürde etkili bir olgudur (Gözütok ve Gaberli, 2011). Rekabet ve galibiyetin ötesinde, toplumsal çeşitliliği temsil eden bireyleri ortak hedeflerde buluşturan; uluslararası ilişkiler aracılığıyla ülkelerin ekonomilerini etkileyen, önyargı ve düşmanlığı azaltmayı, dostluk, hoşgörü ve kültürel etkileşimi güçlendirmeyi amaçlayan; bireysel farklılıkları dışlamadan birlikte var olmayı teşvik eden ve milyonlarca insan için stresi hafifleten bir sosyal organizasyon olarak değerlendirilmektedir (Singh ve Lamba, 2019).

Futbolun oyun yapısı ile buna paralel ekonomik ve toplumsal boyutlarında her geçen gün gözle görülür değişimler yaşanmaktadır. Yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren küreselleşme ve buna eşlik eden söylemler, başta ekonomi olmak üzere pek çok alanda dönüşüme yol açmış ve futbol da yerel sınırları aşarak uluslararası bir kimlik kazanmıştır (Boniface ve Yergüz, 2007). Bu süreç, milletlerarası müsabakaların ve transfer politikalarının çeşitlenmesine, stratejilerin yeniden tanımlanmasına zemin hazırlamıştır. Türkiye Süper Ligi bağlamında da, yabancı oyuncu kotası ve yerli futbolcu gelişimi tartışmaları son yıllarda hem medyada hem de akademik çalışmalarda yoğunluk kazanmıştır. Türkiye Futbol Federasyonu'nun son düzenlemeleriyle birlikte, 2025-2026 sezonunda A takımı kadrosunda yer alabilecek yabancı oyuncu sayısı 14 olarak sınırlandırılmış, ayrıca bazı yaş kriterleri getirilmiştir. Bu politika değişiklikleri, yerli oyunculara daha fazla fırsat yaratmayı, altyapı sistemini güçlendirmeyi ve milli takım performansının ligdeki yapılanmalarla uyumlu olmasını hedeflemektedir. Bununla birlikte, yabancı futbolcu kotasının kulüplerin Avrupa kupalarındaki performansı, genç yerli oyuncuların oynama şansı ve kulüplerin finansal sürdürülebilirliği üzerindeki etkileri tartışma konusu olmaya devam etmektedir (Kavaz, 2023; Yıldız ve Aydın, 2022).

Futbolun bu ölçekte yaygınlaşması, farklı disiplinlerin dikkatini çekerken, ultramilliyetçilik ve ırkçılık kavramları da futbol evreninde süreklilik gösteren problem alanları olarak gündemde kalmıştır. ırkçılık; farklı etnik köken, ırk ya da kültürel geçmişe sahip bireyler arasında hiyerarşik bir yapı kurarak kimliksel üstünlük iddiasına dayanan bir tutumdur. Aidiyet ve güvenlik duygularını beslerken tahakküm ve sömürüyü meşrulaştıran ideolojik bir araç olarak işlev görür; farklı grupları sembolik olarak düşmanlaştırıp nefret ve küçümsemeyi besleyen sosyo-kültürel bir sürece dönüşür (Aktaş, 2019). Psikoloji literatürü, kurumlarda, gruplar arası ilişkilere ve gündelik yaşama nüfuz eden ırkçılığın insana ve topluma etkilerini açıklamak için yol gösterici çerçevelere duyulan gereksinimin sürdüğünü vurgular (Miller vd., 2019). Bu eşitsizliklerin görünür olduğu alanlardan biri de futboldur.

ırkçılık ile milliyetçilik ilişkisi literatürde farklı şekillerde tartışılır. Bazı yaklaşımlar iki olgunun birbirine yakın ve ilişkili olduğunu, bazıları ise yapısal ve ideolojik açılardan ayrıştıklarını savunur. Bir başka görüş, ırkçılığı milliyetçiliğin aşırı uçlarda aldığı bir biçim olarak değerlendirir. Ezilen ulusların ulusal kurtuluş mücadelelerine dayalı milliyetçilik ile ırkçılık arasında belirgin farklar bulunmakla birlikte, yayılmacı ve egemen ulus milliyetçiliklerinin kimi tarihsel ve siyasal bağlamlarda ırkçılıkla örtüşerek birbirini beslediği de görülür (Anderson, 1995; Körükmez, 2025). Bu bağlamda ırkçılık, zaman zaman yayılmacı milliyetçilik pratikleriyle iç içe geçip çeşitli söylemler aracılığıyla meşruiyet zeminini arar.

ırk temelli üstünlük ideolojileri, tarih boyunca milyonlarca insanın kitlesel ölümlerine yol açan yayılmacı ve faşist rejimlerin zeminini oluşturmuştur. Avrupa merkezli beyaz üstünlüğü düşüncesi, Almanya'daki Nazi rejimi gibi aşırı milliyetçi ve ırkçı yapılar tarafından benimsenmiş; Yahudi ve Roman toplulukları sistematik soykırıma maruz bırakılmıştır. Evrenselci bir iddiaya sahip bazı aydınlanma filozoflarının dahi zaman zaman ulusal karakterlere atıfla önyargıları düşünce sistemlerine dâhil ettikleri bilinmektedir (Aktaş, 2014).

Sonuç olarak, ırkçı düşünce ve yaklaşımlar yalnızca bireylerin kendini tanımlama çabasıyla sınırlı kalmayıp "öteki"ne atfedilen olumsuz niteliklerle toplumsal felakete zemin hazırlamıştır. Bu çalışma, Türkiye Süper Ligi'nde oynayan futbolcuların ırkçılık ve

ultramilliyetçilik bağlamında yabancı futbolcuların varlığını nasıl karşıladıklarını ve Türk futbolcuların bu duruma yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, katılımcılarla yapılan bire bir görüşmelerde yöneltilen sorulara verilen yanıtlar analiz edilerek futbolcuların konuya ilişkin görüş ve değerlendirmeleri ortaya konulmuştur.

METOT

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, kavramların anlaşılmasına daha uygun olduğu için nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen ile tasarlanmıştır. Fenomenolojik araştırmalarda, katılımcıların kendi dünyalarına yönelmeleri ve tecrübelerini kendi sözcükleriyle dile getirmeleri, zihinlerinin derinliklerinde yatan kavramları söze aktarmaları istenir. Derinlemesine görüşme yöntemi ya da yazılı veriler aracılığıyla veri toplama sürecinde açık uçlu sorular kullanılmaktadır (Christensen vd., 2014). Bu desenin tercih edilmesinin bir diğer nedeni de fenomenolojik desenin insan deneyimlerinin doğal ortamında ve gerçekçi olarak yansıtılmasına uygun olmasıdır.

Çalışma Grubu ve Katılımcılar

Fenomenolojik araştırmalarda, incelenen olguya ilişkin derinlemesine bilgi sağlayabilecek ve bu konuda doğrudan deneyim sahibi olan katılımcıların seçilmesi esastır (Creswell, 2012). Bu nedenle araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye Süper Ligi'nde profesyonel futbol deneyimi bulunan Türk uyruklu sporcular oluşturmaktadır. Katılımcıların seçiminde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme stratejisi tercih edilmiştir (Miles ve Huberman, 2015). Ölçütler arasında katılımcıların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmaları, Süper Lig'de profesyonel olarak futbol oynamış olmaları ve bu ligde belirli bir süre deneyim kazanmış olmaları yer almaktadır. Araştırmaya dâhil edilen çalışma grubu, farklı yaş grupları ve pozisyonlardan seçilmiş toplam 10 profesyonel futbolcudan oluşmaktadır. Katılımcılardan biri 20 yaşındayken, beşi 20-30 yaş aralığında, dördü ise 30 yaş üzerindedir. Pozisyon dağılımı incelendiğinde ise üç futbolcu savunmacı, dört futbolcu orta saha, iki futbolcu santrafor ve bir futbolcu da kaleci olarak görev yapmaktadır. Bu katılımcılar, sahip oldukları deneyimleri ayrıntılı biçimde ifade edebilecek, araştırmanın amacına uygun bilgi sağlayabilecek nitelikte futbolcular arasından belirlenmiştir. Görüşmeler öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı ve süreci hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş, gönüllü katılım esas alınarak bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Katılımcıların kimlik bilgilerinin gizliliğini sağlamak amacıyla, metin içerisinde gerçek isimler yerine S1, S2, ..., S10 şeklinde kodlamalar kullanılmıştır. Bu şekilde oluşturulan çalışma grubu, araştırmanın fenomenolojik yaklaşımına uygun olarak, incelenen konunun farklı perspektiflerden ve derinlemesine ele alınmasına imkân sağlamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmada veri birimleri sözcükler olduğundan katılımcıların araştırma konusu ile ilgili deneyimlerini deşifre etmek için fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Bu amaçla katılımcılardan elde edilen veriler görüşme notları şeklinde kaydedilmiştir. Böylelikle katılımcıların deneyimlerini kendi bakış açılarından aktarabilmelerine öncelik verilmiştir (Cohen ve ark, 2007). Görüşme tekniği katılımcıların gerçekliğe (fenomene) nasıl anlam yüklediklerini kendi sözcükleriyle yansıtılmalarına olanak sağlaması nedeniyle tercih edilmiştir (Greasley ve Ashworth, 2007). Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme, önceden hazırlanan soru formuna dayalı olmakla birlikte katılımcıların yanıtları doğrultusunda ek sorular yöneltilmesine imkân tanıyan esnek bir yaklaşımdır. Bu özelliği sayesinde araştırma konusunun çok boyutlu ve ayrıntılı biçimde incelenmesine katkı sağlamaktadır. Nitel araştırmalarda yaygın biçimde kullanılan görüşme yöntemi, sözlü iletişim temelli olması nedeniyle katılımcıların duygu, düşünce ve deneyimlerini derinlemesine ifade etmelerine olanak sunmaktadır (Patton, 2015).

Verilerin Analizi

Veri analizinde; betimsel analiz yöntemi ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Betimsel analiz yoluyla, katılımcıların tanıtıcı bulguları değerlendirilir, içerik analizi ile veriler tanımlanmaya çalışılır; birbirine benzerlik gösteren veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde gruplandırılarak yorumlanır. Olgunun tanımlanması, veri toplama aracının düzenlenmesi, verilerin toplanması, verilerin analiz edildikten sonra yorumlanması ve rapora yansımından oluşan bir süreç takip edilmiştir (Mayring, 2011). Veri analiz süreci Şekil 1'de gösterilmiştir. Analizde; Strauss ve Corbin (1998) tarafından önerilen verilerden çıkarılan kavramlara göre kodlama yaklaşımı tercih edilmiştir. Gerekçesi; araştırmacının belirlediğinin değil, bizzat katılımcının ifadesine başvurmanın onun zihin haritasını ortaya çıkarmakta daha etkili olacağı düşüncesidir.

Şekil 1. Veri analiz süreci

Fenomenolojik veri analizi genellikle deneyimlerin ana temalar haline getirilerek betimlenmesi üzerine kurgulandığı için (Ersoy, 2016), araştırmacının içerik analizi sonucunda içeriğe ilişkin objektif değerlendirmeler yapılmaya, söylemin ilk bakışta görünen içeriği yerine, saklı olan, ima edilen bilginin ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır (Creswell, 2012).

BULGULAR

Araştırmada elde edilen veriler ile yapılan istatistiksel işlemler sonucunda aşağıdaki bulgular bulunmuştur.

Soru 1: Yabancı oyuncuların Türkiye liglerinde oynaması hakkında ne düşünüyorsunuz?

Şekil 1. Yerli oyuncuların yabancı oyunculara ilişkin görüşleri

S1 "Yabancı oyuncuların Türkiye liglerinde oynaması Türk futboluna kalite katıyor." **S2** "Çok sayıda olmasını anlamsız buluyorum. Kalitenin arttığı söyleniyor ama eskiden yabancı sınırlaması varken futbolun kalitesi daha yüksekti diyebiliriz." **S3** "Oynamaları gerektiğini düşünüyorum ama gerektiği kadar oynamalı." **S4** "Standartları olması gerektiğini düşünüyorum. Her önüne gelen yabancı oyuncu Türkiye de oynayamaz." **S5** "Kendimi genelde iyi hissediyorum. Özellikle spora aktif olarak katıldığım için." **S6** "Ben yabancı oyuncuya karşı olmayan bir oyuncuyum. Türkiye'de yabancı oyuncu kalitesinin artması gerektiğini düşünüyorum." **S7** "Yabancı oyuncuların ligin marka değerini ve kalitesini olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum." **S8** "Bu tarz düşünceler dünya futbolunda artık rafa kalktı futbol evrensel bir oyun ve dünya üzerinde bu oyunu oynayan oyuncuların ırkının sorgulanmaması gerektiğini"

düşünüyorum." S9 "Futbolda kalitenin artması için birçok etkenden yalnızca birisidir bence." S10 "Türk futbolunda yabancı sınırlaması getirildiği takdirde futbolun üç büyük kulüp etrafında şekilleneceğini ve kalitenin düşeceğini düşünüyorum."

"Yabancı oyuncuların Türkiye liglerinde oynaması hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların yabancı oyuncuların Türkiye liglerinde oynamasına yönelik genel yaklaşımının olumlu ancak koşullu olduğu görülmektedir. Çoğu katılımcı, yabancı oyuncuların Türk futboluna kalite ve marka değeri kattığını (S1, S6, S7) ve oyunun gelişmesine katkı sağladığını ifade etmektedir. Ancak bu olumlu görüş, sıklıkla "gerektiği kadar" (S3) veya "belli standartlara göre" (S4) gibi sınırlayıcı koşullarla birlikte dile getirilmektedir. Bu durum, yabancı oyunculara tamamen kapalı olunmadığını, fakat kabulün performans, kalite ve sayısal denge gibi kriterlere bağlandığını göstermektedir. Bazı katılımcılar, geçmişte uygulanan yabancı sınırlaması döneminde futbol kalitesinin daha yüksek olduğunu savunarak (S2) nostaljik bir karşılaştırma yaparken; bazıları ise futbolun evrensel bir oyun olduğunu ve ırk ya da milliyet sorgulamasının artık anlamsız olduğunu vurgulamaktadır (S8). Diğer yandan, S9'un ifadesi, yabancı oyuncu konusunun futbol kalitesini etkileyen tek faktör olmadığına işaret etmektedir. S10'un görüşü ise yabancı sınırlamasının Türk futbolunu birkaç büyük kulüp etrafında daraltabileceği ve kaliteyi düşürebileceği yönünde, rekabet dengesi temelli bir eleştiridir. Genel olarak, bu yanıtlar futbolcuların hem küreselleşmenin getirdiği çeşitliliğe açık olduklarını, hem de yerel futbolun dengesi ve gelişimi için belirli düzenlemeler gerektiğini düşündüklerini ortaya koymaktadır. Bu ikili yaklaşım literatürde sıkça tartışılan koşullu kozmopolitizm ile uyumlu olup, yabancı oyuncuların katkısını kabul ederken ulusal futbol politikalarının da korunması gerektiği anlayışını yansıtmaktadır.

Soru 2: Irkçılık sembolleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Irkçılık sembolleri hakkındaki görüşler

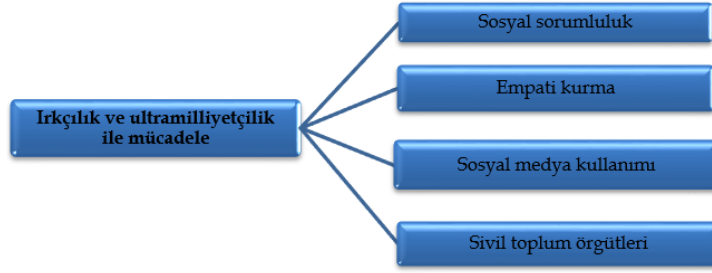

Şekil 2. Yerli oyuncuların ırkçılık sembolleri hakkındaki görüşleri

S1 "Toplumun bu tarz sembollerle açık savaş ilan etmesi ve tarihten silmesi gerektiğini düşünüyorum." S2 "Bu tarz şeyleri çok büyük bir insanlık suçu olarak nitelendiriyorum" S3 "Hayatımın sonuna kadar bu düşüncelerin karşısında olacağım dan eminim çok büyük bir insanlık suçu." S4 "Bu tarz sembollerden daha çok insanların duygularının ve düşüncelerinin temizlenmesi gerekiyor." S5 "Gereksiz ve olmaması gereken hatta konuşulmaması gereken şeyler olarak görüyorum" S6 "En büyük insanlık suçlarından birisi." S7 "Bunu yapanların en ağır cezalara çarptırılması gerektiğini düşünüyorum." S8 "Hayatımın sonuna kadar mücadele edeceğime emin olabilirsiniz." S9 "Nefret ediyorum." S10 "Her şeyin üzerinde bir konu tartışılmaz ve nefret suçu."

Verilen yanıtlar incelendiğinde, tüm katılımcıların ırkçılık sembollerine karşı net, sert ve olumsuz bir tutum sergilediği görülmektedir. Katılımcılar bu sembolleri "insanlık suçu" (S2, S3, S6), "nefret suçu" (S10) veya "gereksiz ve konuşulmaması gereken şeyler" (S5) gibi ifadelerle tanımlamaktadır. Bazı katılımcılar (S1, S7), bu sembollere karşı toplumsal ölçekte açık mücadele verilmesi ve ağır cezaların uygulanması gerektiğini vurgularken; bazıları (S4) sorunun yalnızca sembollerin ortadan kaldırılmasıyla değil, insanların zihin ve duygularının değiştirilmesiyle çözülebileceğini ifade etmiştir. Bu farklı vurgular, katılımcıların hepsinin temel olarak aynı görüşte (karşıtlık) birleştiğini, ancak çözüm anlayışlarının cezai yaptırımlar ile eğitim ve bilinç dönüşümü arasında çeşitlendiğini göstermektedir. Bazı katılımcıların (S8, S9) kişisel düzeyde mücadele kararlılığını vurgulaması, bu konunun yalnızca soyut bir fikir düzeyinde değil, bireysel motivasyon ve deneyimlerle desteklenen bir hassasiyet olarak da yaşandığını göstermektedir.

Soru 3: İnsan hakları bağlamında ırkçılık ve ultramilliyetçilik hakkında ne düşünüyorsunuz?

Şekil 3. Yerli oyuncuların ırkçılık ve ultramilliyetçilik hakkındaki görüşleri

S1 "Kesinlikle kabul edemiyorum uluslararası insan hakları mahkemelerinin bu tarz suçlar hakkında çok ağır cezalar vermesi gerektiğini düşünüyorum." **S2** "Bu tarz davranışları sergileyen insanların en ağır şekilde cezalandırılması gerektiğini düşünüyorum." **S3** "İnsanların aklına dahi getirmemesi gereken bir düşünce olarak görüyorum hastalıklı beyinlere nüfuz etmiş bir durum." **S4** "Ben tüm Dünya insanları olarak yeterince mücadele ettiğimizi düşünmüyorum ırkçılığın her türünün yaşandığı bu dünyada sonsuza kadar bunlarla mücadele edilmesi gerektiğini düşünüyorum." **S6** "Kabul edemediğim en büyük düşünce suçları arasında görüyorum." **S7** "Ben Müslüman bir bireyim ve bu bana tamamen ters geliyor Allah huzurunda herkes eşittir." **S8** "Türkiye'den İngiltere'ye ilk gittiğimde karşılaştığım bir durumdu. Bu tarz bir davranışa maruz kalmış birisi olarak bunun etkisinden kurtulmam uzun yıllar aldı." **S9** "Ben ırkçılığın davranış haline gelmesini sevgisiz toplumlarda oluşan travmatik olaylar topluluğu olduğunu düşünüyorum ve Türk halkına bu konuda teşekkür etmek istiyorum çünkü biz Türkler bu konuda gerçekten çok samimi ve içten insanlarız." **S10** "Arkadaşlarımın birçok defa maruz kaldığını gördüğüm bir davranış kesinlikle kabul edilemez bir durum."

"İnsan hakları bağlamında ırkçılık ve ultramilliyetçilik hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde, katılımcıların tamamının insan hakları bağlamında ırkçılık ve ultramilliyetçiliğe karşı kesin ve net bir karşı duruş sergilediği görülmektedir. Katılımcılar, but tür davranışları "en ağır şekilde cezalandırılması gereken suçlar" (S1, S2), "kabul edilemez düşünce suçları" (S6) ve "hastalıklı zihniyet" (S3) olarak tanımlamaktadır. Bazı katılımcılar (S4), bu sorunun küresel ölçekte hâlen devam ettiğini ve mücadelenin sürekli, kararlı ve tüm dünyada ortak biçimde yürütülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bireysel ve kültürel perspektifler de öne çıkmaktadır. Örneğin S7, dini inançları temel alarak herkesin eşit olduğunu belirtirken; S9, ırkçılığın sevgisiz ve travmatik geçmişe sahip toplumlarda ortaya çıktığını ifade etmiş, Türk halkının bu konuda samimi ve misafirperver tutumunu takdir etmiştir. S8'in ifadesi ise yurt dışında yaşadığı ırkçı deneyimin uzun süreli psikolojik etkilerini ortaya koymaktadır. Bu durum, ırkçılığın yalnızca soyut bir insan hakları ihlali değil, doğrudan bireylerin yaşamlarını ve ruhsal durumlarını etkileyen travmatik bir olgu olduğunu göstermektedir. Genel tablo, katılımcıların ırkçılık ve ultramilliyetçiliği evrensel insan haklarına aykırı, etik ve hukuki açıdan kabul edilemez bir sorun olarak gördüklerini ortaya koymaktadır.

Soru 3 (devam): Bu tür sorunların çözümü için neler yapmaktasınız?

S1 "Açıkçası konuşmaktan ve sadece sosyal medya üzerinden tepki göstermek dışında tepki verdiğim söylenemez." **S2** "Sadece sosyal medya üzerinden tepki göstermekle yetiniyoruz." **S3** "İnsanların daha çok bilinçlendirilmesi gerekiyor empatiyi olmazsa olmaz olarak görüyorum." **S4** "Aslında hiçbir şey yapmadığımı söylemek isterim bu tür olaylar yaşanmadıkça odak noktamızdan uzaklaşıyor ." **S5** "Her platformda sonuna kadar destekliyorum." **S6** "Bu tarz olayların çözümleri için örgütlenme ne yazık ki yok denecek kadar az elimden geldiği kadar mücadele etmeye çalışıyorum." **S7** "Kınamaktan başka neredeyse hiç bir şey yapmıyorum." **S8** "Ulaşabildiğim üst yetkililere ulaşmaya çalıştım ama sonuç alamadım." **S9** "Bu tarz davranışlara maruz kalan futbolcu kardeşlerime destek oluyorum." **S10** "Sağduyulu olmaya çalışıyorum ve nefrete nefretle karşılık vermiyorum."

"Bu tür sorunların çözümü için neler yapmaktasınız?" sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde ise bazı katılımcılar bu konuların yaşanmadıkça unutulup gittiğine dair görüşler bildirmişlerdir. Bunun yanında, örgütlü bir şekilde bilinçlendirme ve empati oluşturma faaliyetlerinin gerekliliğinin vurgusu bulgular arasında olup; sosyal medyanın bu konudaki mücadele ile ilgili bir araç olarak kullanıldığı ancak yetersiz olduğu analiz edilmiştir.

Soru 4: Yabancı oyuncular ile ilişkileriniz nasıl?

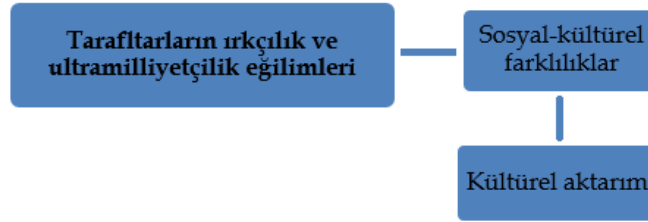

Şekil 4. Yerli oyuncuların yabancı oyuncular ile ilişkileri hakkındaki görüşleri

S1 "Sosyal anlamda oldukça iç içeyiz açıkçası yerli ve yabancı oyuncular arasında ilişki farkım neredeyse yok gibi." **S2** "Sosyal yaşantı farklılıkları olduğundan mütevelli çok yoğun bağlar kurulamıyor ." **S3** "Yabancı oyuncularla ilişkilerim çok eğlenceli ve sıcak diyebilirim." **S4** "Yerli oyunculardan daha samimi ve daha iyi." **S5** "Ayrım yapamam her oyuncuyla ilişkilerim iyi." **S6** "Yerli veya yabancı diye nitelendirmiyorum kendine saygısı olan her bireyle aram oldukça iyi" **S7** "Çok eğlenceli arkadaşlıklarımızın olduğunu söyleyebilirim." **S8** "Yabancı oyunculara karşı oldukça seviyeli olmaya çalışıyorum çünkü profesyonellik anlayışlarının onları bazen daha kapalı yaptığını düşünüyorum ." **S9** "Muhteşem arkadaşlık ilişkilerim var." **S10** "Türkiye'de arkadaşlık kavramı Avrupa'dan daha farklı, oldukça iç içe, ayak uydurmaya çalışıyorum."

"Yabancı oyuncular ile ilişkileriniz nasıl?" sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun yabancı oyuncularla ilişkilerini olumlu, samimi ve yapıcı olarak tanımladığı görülmektedir. Birçok katılımcı (S1, S3, S4, S5, S6, S7, S9) yerli-yabancı ayrımı yapmadığını, ilişkilerin genel olarak sıcak ve arkadaşça olduğunu belirtmektedir. Bazı katılımcılar yabancı oyuncularla ilişkilerini yerli oyunculardan daha samimi bulurken (S4), bazıları ise ilişkilerinde temel kriter olarak karşılıklı saygıyı öne çıkarmaktadır (S6). Bununla birlikte, birkaç katılımcı kültürel ve sosyal yaşantı farklılıklarının (S2) veya farklı profesyonellik anlayışlarının (S8) zaman zaman daha yakın ilişkiler kurulmasını zorlaştırabildiğini ifade etmektedir. Ancak bu durum, genel yaklaşımı olumsuz yönde etkilememekte; katılımcılar farklılıklara uyum sağlamaya çalıştıklarını ve bu farklılıkları profesyonel çerçevede değerlendirdiklerini vurgulamaktadır. Genel olarak verilerin, futbolcular arasında kültürel çeşitliliğin ilişkileri olumsuz etkilemek yerine çoğunlukla zenginleştirici bir unsur olarak algılandığını düşündürmektedir. Kültürel farklılıkların zaman zaman mesafe yaratsa da, ortak spor kimliği ve profesyonel ortamın ilişkilerde birleştirici bir rol oynadığı ve bu durumun, çok uluslu takımlarda uyumun, iletişim ve karşılıklı saygı temelli yaklaşımlarla güçlendirilebileceğini düşündürmektedir.

Soru 5: Futbol taraftarlarının ırkçılık ve ultramilliyetçilik hakkındaki davranışlarını değerlendirir misiniz?

Şekil 5. Yerli oyuncuların ırkçılık ve ultramilliyetçilik hakkında futbol taraftarlarına dair görüşleri

S1 "Ben ırkçılık davranışlarının sosyal ve eğitim düzeyiyle doğru orantılı olduğunu düşünmüyorum. Bu davranış türü tam anlamıyla ruhsal bir davranış olarak görüyorum, Türkiye de görmeye çok alışkın olmamakla beraber Avrupa da ve Amerika Birleşik Devletlerin de oldukça yaygın sürekli hale gelmiş bir durum olarak nitelendirebiliriz." **S2** "Taraftarların oynanan oyunun bir şölen olduğunu unutmamaları gerektiğini ve buna uygun bir biçimde duygularını kontrol etmeleri gerektiğini düşünüyorum." **S3** "Türkiye'de neredeyse hiç yapılmayan bir davranış olarak görüyorum." **S4** "Öfke patlaması bastırılmış duygular ve bunun gibi birçok düşünceye sahibim." **S5** "Ülkemizde bu tarz davranışlar yok ama Avrupa bu konuda sabıkalı diyebilirim." **S6** "Davranışsal olarak toplumda genler aracılığıyla günümüze taşındığını düşünüyorum." **S7** "Taraftarlarla ilgilenmiyorum onlara sadece saygı duyuyorum bana da saygı duymalarını bekliyorum." **S8** "Böyle bir durumla daha önce karşılaştığım için sadece o anda yaşadıklarımı kimsenin yaşamaması gerektiğini düşünüyorum." **S9** "Ülkeden ülkeye toplumdaki topluma farklılık gösteriyor." **S10** "Bu konuda sadece şunu söyleyebilirim ki bu davranışın merkezi Avrupa'dır."

"Taraftarların ırkçılık hakkındaki davranışlarını değerlendirir misiniz?" sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde, katılımcıların genel olarak Türkiye'de futbol taraftarlarının ırkçılık ve ultramilliyetçilik davranışlarına düşük düzeyde eğilim gösterdiği görüşünde oldukları, buna karşılık Avrupa ve Amerika'da bu tür davranışların daha yaygın ve sistematik olduğu yönünde bir algıya sahip oldukları görülmektedir. Bir kısım katılımcı (S1, S5, S10) bu bölgeleri bu konuda "sabıkalı" olarak nitelendirirken, bazıları (S3) Türkiye'de neredeyse hiç karşılaşmadığını ifade etmektedir. Bazı katılımcılar ırkçı ve aşırı milliyetçi davranışların öfke patlamaları, bastırılmış duygular (S4) veya kültürel aktarım yoluyla nesilden nesile geçtiğini (S6) öne sürmektedir. Diğer yandan, bireysel yaklaşımlarda da farklılıklar göze çarpmaktadır; kimi katılımcılar (S7) taraftarlarla mesafeli bir ilişki kurmayı tercih ederken, kimileri (S8) yaşadıkları olumsuz deneyimlerin başkaları tarafından yaşanmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, bazı katılımcılar (S2, S9) taraftarların oyunun bir eğlence ve şölen olduğunu unutmamaları gerektiğini, bu davranışların ise ülke ve toplumlara göre değişiklik gösterebildiğini dile getirmiştir.

Genel olarak, bulgular futbol taraftarlarının ırkçılık ve ultramilliyetçilik eğilimlerinin tek bir nedene indirgenemeyeceğini, bu durumun hem bireysel hem de kültürel ve toplumsal faktörlerle ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Türkiye'de daha düşük düzeyde gözlemlendiği belirtilse de, uluslararası düzeyde bu davranışların köklü toplumsal dinamikler ve tarihsel süreçlerle beslendiği katılımcı görüşlerinden anlaşılmaktadır.

Soru 6: Yöneticilerin ırkçılık ve ultramilliyetçilik hakkındaki davranışlarını değerlendirir misiniz?

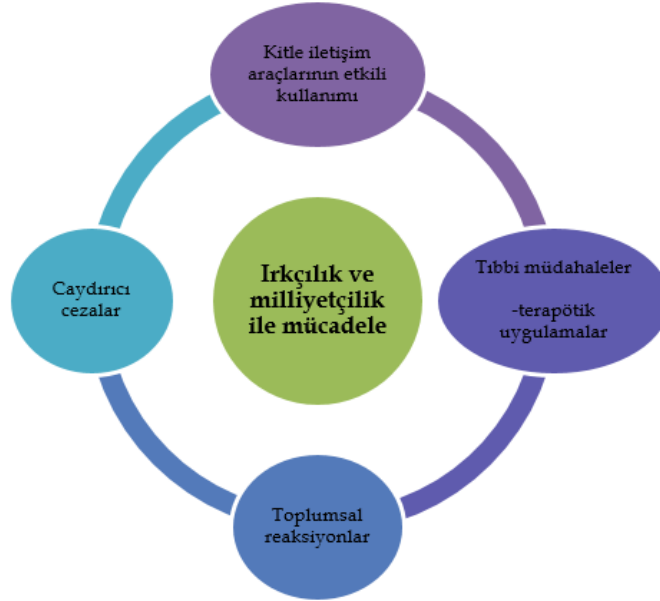
Şekil 6. Yerli oyuncuların ırkçılık ve ultramilliyetçilik hakkında yöneticilere dair görüşleri

S1 "Türkiye de çok görülmeyen bir durum aslında ama çok profesyonel bir futbol anlayışının olmamasından dolayı zaman zaman ırkçılık olmasa bile kültür çatışması gibi sorunlar karşılıklı yaşanabiliyor." **S2** "Türkiye de yabancı oyuncuların hiçbir zaman karşılaşmadığı bir durum olduğunu söyleyebilirim." **S3** "Her zaman yabancı oyuncuların yanında ve arkasında duran bir tutum içerisinde olduklarını söyleyebilirim." **S4** "Oyuncu ve kulüp arasında maddi sorunlar yaşandığında bu tarz olaylar meydana gelebilir diye düşünüyorum." **S5** "Türkiye'de böyle bir şey olması çok zor." **S6** "Yöneticilerle alakalı fiilen böyle bir durumla karşılaşmadım." **S7** "Türkiye'de en kıymetli oyuncu yabancı oyuncudur." **S8** "Her zaman belirteceğim Avrupa'da bu tarz davranışlar her zaman mevcut. Türkiye de böyle bir duruma şahit olmadım." **S9** "İrkçilik ya da ayırım yapma gibi bir durum olmasa da maddi konularda bazen iki taraf da birbirine çok sert olabiliyor. Bu bazen biz Türk futbolcular için de geçerli" **S10** "Yöneticilerle yabancı oyuncuların çok iyi diyalog kurduklarını gözlemliyorum"

"Yöneticilerin ırkçılık ve ultramilliyetçilik hakkındaki davranışlarını değerlendirir misiniz?" sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğu Türkiye'de futbol yöneticilerinin ırkçılık veya aşırı milliyetçilik temelli olumsuz davranışlarda bulunmadıkları görüşündedir. Birçok katılımcı (S2, S3, S5, S6, S7, S8, S10) yöneticilerin yabancı oyunculara karşı olumlu tutum sergilediğini, hatta bazı durumlarda yabancı oyuncuların yerli oyunculardan daha ayrıcalıklı bir konuma sahip olduğunu ifade etmiştir. Özellikle S3 ve S7'nin ifadeleri, yabancı oyuncuların kulüp nezdinde değerli ve korunmaya çalışılan bir unsur olarak görüldüğünü göstermektedir. Bununla birlikte, az sayıda katılımcı (S1, S4, S9) doğrudan ırkçılık olmasa da kültürel farklılıkların yol açtığı iletişim sorunlarına veya maddi anlaşmazlıkların iki taraf arasında gerginlik yaratabildiğine dikkat çekmiştir. S1'in vurguladığı gibi, profesyonellik anlayışının tam anlamıyla yerleşmemesi, zaman zaman kültür çatışmasına benzeyen sorunların yaşanmasına neden olabilmektedir. Benzer şekilde S4 ve S9, özellikle maddi kriz dönemlerinde kulüp-oyuncu ilişkilerinde gerilimin artabileceğini, bunun hem yabancı hem de yerli oyuncuları etkileyebileceğini belirtmiştir. Genel olarak, bulgular Türkiye'de futbol yöneticilerinin ırkçılık

ve ultramilliyetçilik konusunda görece olumlu ve destekleyici bir yaklaşım benimsediğini, ancak kültürel uyum sorunları ve ekonomik anlaşmazlıkların zaman zaman ilişkilere olumsuz yansiyabildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, yöneticilerin yalnızca sportif başarıya değil, aynı zamanda kültürel uyuma ve iletişim süreçlerine de önem vermesi gerektiğini göstermektedir.

Soru 7: Irkçılık ve ultramilliyetçilik davranışlarına olan eğilimler ne yapılırsa azalır?

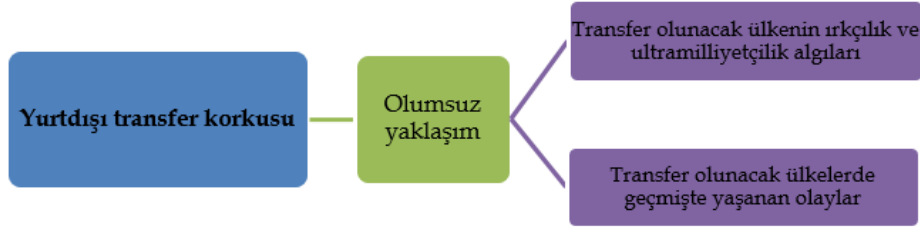
Şekil 7. Yerli oyuncuların ırkçılık ve ultramilliyetçilik ile mücadele yöntemleri hakkındaki görüşleri

S1 "Dünyadaki tüm insanların sadece insan olduğumuz konusunda birbirimizden deri rengi saç görünüş olarak farklı olsak da duygularımızın değişmeyeceğini empoze etmeliyiz ve ırkçı duyguları tetikleyecek televizyon yayınlarını engellemeliyiz." **S2** "İslam ritüelleri tam olarak insanların ruhuna sirayet ederse ırkçılık ve buna benzer davranışların en büyük sorunları çözülebilir." **S3** "Sosyal medya üzerinden insanların birbirleri hakkında tutumları ve sevgilerinin artması hususunda daha yoğun çalışmalar yapılabilir." **S4** "Irkçılık yapan insanların toplumdan dışlanması gerektiğini ve yoğun psikolojik tedaviler uygulanması gerektiğini düşünüyorum." **S5** "Ben bu tarz davranışların konuşulmasına dahi karşıyım." **S6** "Ağır toplumsal cezalar uygulanmalıdır." **S7** "Her zaman savunduğum bir düşüncem suçsuz insanı korumak için her türlü sertliğe varım." **S8** "Her insana mal etmek doğru değil ama yoğunlukla yapıldığı yerler var ve bu ülkelerin tarihlerinde de bu davranışlar mevcut en ağır cezalarda verilse kırık bir kalp unutmuyor." **S9** "İnsanların bu tarz davranışlara en sert tepkileri vermesi gerektiğini düşünüyorum." **S10** "Çocukluktan eğitimle halledilmesi gerekiyor."

"Irkçılık ve ultramilliyetçilik davranışlarına olan eğilimler ne yapılırsa azalır?" sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde, Katılımcıların ifadeleri, ırkçılık ve ultramilliyetçilik eğilimlerinin azaltılması için çok boyutlu bir yaklaşım gerektiğini göstermektedir. Yanıtlar, temel olarak üç ana ekseninde toplanmaktadır: eğitim, toplumsal yaptırımlar ve medya/iletişim alanındaki düzenlemeler. Birinci olarak, birçok katılımcı (S1, S3, S10) farkındalık ve eğitim süreçlerinin önemini vurgulamaktadır. Özellikle çocukluk çağından itibaren eşitlik, empati ve insan hakları değerlerinin kazandırılması gerektiği, sosyal medya ve diğer iletişim araçlarının bu yönde kullanılmasının etkili olacağı belirtilmiştir. S1'in ifadesi, ırkçı duyguları tetikleyen yayınların engellenmesi gerektiğini de ortaya koymaktadır. İkinci olarak, ciddi toplumsal ve hukuki yaptırımların uygulanması gerektiği görüşü ön plandadır. S4, S6, S7, S9 gibi katılımcılar, ırkçılık yapan kişilerin toplumdan dışlanması, ağır cezalarla karşılaşması ve hatta sert tepkilerle karşılanması gerektiğini savunmaktadır. Bu yaklaşım, caydırıcılık unsurunu öne çıkarmaktadır. Üçüncü olarak, bazı katılımcılar (S2, S8) konuyu dini değerler ve kültürel bağlamda ele almış, insanların manevi yönlerinin güçlendirilmesinin ve toplumun ahlaki yapısının korunmasının önemine değinmiştir. S8 ise, verilen en ağır cezaların bile mağdurların yaşadığı psikolojik etkileri tamamen ortadan kaldıramayacağına dikkat çekerek, sorunun insani boyutunu hatırlatmaktadır. Genel olarak, bulgular ırkçılık ve ultramilliyetçilik eğilimlerinin azaltılması için yalnızca cezai yaptırımların değil, eğitim, kültürel dönüşüm ve medya politikalarının da

içeren bütüncül bir stratejiye ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu hem bireysel hem de kurumsal düzeyde uzun vadeli bir mücadele gerektirdiğini düşündürmektedir.

Soru 8: Siz yurt dışına transfer olsanız ırkçı ve ultra milliyetçi davranışlar ile ilgili korkularınız olur mu?

Şekil 8. Yerli oyuncuların ırkçılık ve ultramilliyetçilik bağlamında yurt dışına transferleri hakkındaki görüşleri

S1 "Özellikle Avrupa'ya transfer olsam bu tarz korkularım olurdu." **S2** "Ülkesine göre değişkenlik gösterebilecek bir durum olduğunu düşünüyorum. Örnek vermek gerekirse İsrail'e ya da Rum kesimine futbol oynamaya gitsem bu konuda tereddütlerim olur." **S3** "Avrupa liglerine transfer olsam bu tarz korkularım olabilir çünkü Avrupa'yı ırkçılık konusunda sabıkalı olarak görüyorum." **S4** "Herkesin bu tarz korkuları olur diye düşünüyorum." **S5** "Ben psikolojik olarak hazır hissediyorum tabi ki sadece bana destek olunmasını istiyorum. Hocalarım da bana pozitif oldukları iyi davrandıkları için başarılı olmamda etkili olacak." **S6** "Özellikle Avrupa'ya transfer olsam muhtemelen olurdu." **S7** "Bu tarz davranışlar bitmeyecektir sadece azalmasını temenni ediyorum korkularım olurdu evet." **S8** "Benim ilk transferimde böyle bir korkum yoktu ama yaşadığı olumsuz deneyim sonrasında uzun süreli bir psikolojik travma yaşadığını belirtmektedir. Bu durum, kişisel deneyimlerin algı ve korkular üzerinde kalıcı etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Üçüncü olarak, bazı katılımcılar (S5, S9) daha özgüvenli bir yaklaşım sergileyerek bu tür korkularının olmadığını, ancak yine de destek ve güven ortamının başarıları açısından önemli olduğunu dile getirmiştir. S5'in psikolojik hazırlık ve pozitif destek vurgusu, sporcuların uluslararası transferlerde yalnızca teknik beceriler değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik uyum süreçleri açısından da desteklenmeleri gerektiğine işaret etmektedir. Genel olarak, bulgular yurt dışına transfer olan sporcuların ırkçılık ve ultramilliyetçilik konusundaki korkularının hem geçmiş deneyimlerden hem de ülkeler arası kültürel farklılıklardan etkilendiğini göstermektedir. Bu nedenle, transfer öncesinde sporculara yönelik psikolojik hazırlık programlarının uygulanması, ülke ve lig seçiminde sosyokültürel faktörlerin dikkate alınması ve transfer sonrası sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, bu korkuların azaltılmasına yardımcı olabilir."

"Siz yurt dışına transfer olsanız ırkçı ve ultra milliyetçi davranışlar ile ilgili korkularınız olur mu?" sorusuna katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde, yurt dışına transfer olma durumunda ırkçılık ve ultramilliyetçi davranışlara dair korkuların, kişisel deneyimler, ülke tercihleri ve bireysel psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Birinci olarak, çoğu katılımcı (S1, S3, S4, S6, S7, S10) özellikle Avrupa'ya transfer olma durumunda bu tür endişelerin yüksek olacağını belirtmektedir. Bu ifadeler, Avrupa futbol kültüründe geçmişte yaşanmış ırkçı olayların yarattığı olumsuz algının hâlen etkili olduğunu göstermektedir. S3'ün Avrupa'yı "ırkçılık konusunda sabıkalı" olarak tanımlaması, bu algının köklü ve genelleştirilmiş bir inanca dönüştüğünü göstermektedir. İkinci olarak, bazı katılımcılar (S2, S8) bu korkuların ülkeye ve bağlama göre değişkenlik göstereceğini vurgulamıştır. S2, örnek olarak İsrail ve Rum kesimi gibi spesifik bölgelerden söz ederek, siyasi ve kültürel gerilimlerin spor ortamına yansıtılabileceğini ifade etmektedir. S8 ise daha önce bu korkuya sahip olmadığını, ancak yaşadığı olumsuz deneyim sonrasında uzun süreli bir psikolojik travma yaşadığını belirtmektedir. Bu durum, kişisel deneyimlerin algı ve korkular üzerinde kalıcı etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Üçüncü olarak, bazı katılımcılar (S5, S9) daha özgüvenli bir yaklaşım sergileyerek bu tür korkularının olmadığını, ancak yine de destek ve güven ortamının başarıları açısından önemli olduğunu dile getirmiştir. S5'in psikolojik hazırlık ve pozitif destek vurgusu, sporcuların uluslararası transferlerde yalnızca teknik beceriler değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik uyum süreçleri açısından da desteklenmeleri gerektiğine işaret etmektedir. Genel olarak, bulgular yurt dışına transfer olan sporcuların ırkçılık ve ultramilliyetçilik konusundaki korkularının hem geçmiş deneyimlerden hem de ülkeler arası kültürel farklılıklardan etkilendiğini göstermektedir. Bu nedenle, transfer öncesinde sporculara yönelik psikolojik hazırlık programlarının uygulanması, ülke ve lig seçiminde sosyokültürel faktörlerin dikkate alınması ve transfer sonrası sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, bu korkuların azaltılmasına yardımcı olabilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Spor ve buna bağlı olarak futbol evreninde hala ciddi bir sorun olarak görülen ırkçılık ve ultramilliyetçilik kavramlarını, Türkiye Süper Ligi'nde oynayan yerli futbolcuların yabancı oyunculara karşı olan tutum ve perspektifleri çerçevesinde analiz etmek amacıyla yapılan bu çalışma, yerli ve yabancı futbolcuların iletişimi, sosyal ilişkileri, yerli futbolcuların gözünden yabancı oyuncuların Türkiye Süper Ligi'ndeki pozisyonları ve yerli futbolcuların yurt dışı transfer kaygılarını tespit edebilmek adına önem arz etmektedir.

Araştırma bulguları, Türkiye Süper Ligi'nde yabancı oyunculara genel olarak olumlu ancak koşullu bir yaklaşım olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, yabancı oyuncuların ligin kalitesini ve marka değerini artırdığını ifade ederken, bunun belirli standartlar ve sınırlamalarla desteklenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bazı katılımcılar, "futbol evrenseldir" görüşüyle küresel bir bakışı savunurken, bazıları "eskiden kalite daha yüksekti" diyerek nostaljik ve yerli bir bakış açısı ortaya koymuştur. Bu bulgular, futbolun küreselleşmesi ile yerel-ulusal değerler arasındaki gerilimleri ele alan çalışmalara paralellik göstermektedir (Giulianotti ve Robertson, 2009; Maguire, 1999). Türkiye'deki araştırmalar genellikle ekonomik ve sportif etkiler üzerinde dururken (Akşar, 2005; Arslan, 2020), bu çalışmada "kalite" ve "standart" gibi kavramların milliyetçi eğilimleri dolaylı yoldan yansıtabildiği görülmektedir. İngiltere örneklerinde rastlanan açık ırkçılık söylemlerinin aksine (Back vd., 2001; Cleland ve Cashmore, 2016) bu ifadeler daha örtük ve ılımlı bir milliyetçilik barındırmaktadır.

Araştırmada, katılımcıların tamamının ırkçılık sembollerine karşı kesin ve ortak bir olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, bu sembolleri "insanlık suçu", "nefret suçu" veya "kökünden yok edilmesi gereken unsurlar" olarak tanımlamaktadır. Bazıları bu sembollerle yalnızca sembolik bir mücadelenin yeterli olmayacağını, asıl olarak insanların zihniyetlerinin ve duygularının arındırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu durum, ırkçılığın yalnızca sembollerle sınırlı kalmayan, toplumsal zihniyet dönüşümünü de gerektiren bir sorun olduğuna işaret etmektedir. Bu bulgular, spor ortamlarında ve toplum genelinde ırkçılık sembollerine karşı geliştirilen tepkilerin giderek daha sert ve "sıfır tolerans" yaklaşımına dayandığını gösteren uluslararası literatürle örtüşmektedir (Cleland ve Cashmore, 2016; Back, Crabbe ve Solomos, 2001). Özellikle Avrupa futbolunda, ırkçılık sembolleri ve söylemlerine karşı uygulanan "No to Racism" gibi kampanyaların yaygınlığı, katılımcıların bu konudaki hassasiyetiyle benzer bir çizgide ilerlemektedir (UEFA, 2021). Bununla birlikte, literatürde bazı çalışmalarda sembollerin yasaklanmasının tek başına çözüm sağlamayacağı ve bu durumun eğitim, farkındalık ve kültürel dönüşümle desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır (Hylton, 2009). Katılımcıların "asıl sorun düşüncelerin temizlenmesidir" yaklaşımı bu tartışmalarla paraleldir.

Araştırmada, bazı katılımcılar, yurt dışında yaşadıkları ya da arkadaşlarının tanık olduğu ırkçı davranışların psikolojik etkilerinin uzun süre devam ettiğini belirtmiştir. Bununla birlikte, Türk halkının misafirperver ve samimi yaklaşımı, ırkçılık algısının Türkiye'de görece daha düşük olduğuna dair bir sonuç yaratmaktadır. Bu bulgular, literatürde ırkçılığın küresel ölçekte insan haklarına aykırı ve hukuki yaptırım gerektiren bir ihlal olarak değerlendirildiğini ortaya koyan araştırmalarla paralellik göstermektedir (Back vd., 2001; Hylton, 2009). Bu durum ile mücadele yöntemlerine bakıldığında ise, katılımcılar çoğunlukla sosyal medya üzerinden tepki göstermeye odaklanırken, örgütlü mücadele ve bilinçlendirme çalışmalarının yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Bazı katılımcılar, bu sorunun çözümü için empati geliştirme ve toplumsal bilinç artırma faaliyetlerinin kritik olduğunu vurgulamaktadır. Sosyal medyanın etkili bir araç olduğu kabul edilse de tek başına yeterli bir çözüm sunmadığı görülmektedir. Bu durum, literatürde vurgulanan eğitim, farkındalık ve sivil örgütlenmenin ırkçılıkla mücadelede önemli rol oynadığı bulgularıyla örtüşmektedir. (Cleland ve Cashmore, 2016; Doidge, 2018). Bu bağlamda, ırkçılıkla mücadelenin yalnızca bireysel tepkilerle sınırlı kalmayıp, toplumsal farkındalık, empati temelli eğitim ve kurumsal sorumluluk anlayışıyla desteklenmesinin etkili sonuçlar doğurabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın bulguları, yerli futbolcuların yabancı oyuncularla olan ilişkilerinin genel olarak olumlu, samimi ve yapıcı olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların büyük bölümü, yabancı

oyuncularla arasında bir ayırım yapmadıklarını, arkadaşlıklarının yerli oyuncularla benzer düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Bazı katılımcılar ise yabancı oyuncuların farklı kültürel yapılar ve daha katı profesyonellik anlayışları nedeniyle daha mesafeli ve içe dönük olabildiğini belirtmiştir. Buna rağmen, katılımcılar bu durumları anlayışla karşıladıklarını ve uyum sağlamaya çalıştıklarını ifade etmiştir. Bu bulgular, spor alanında kültürel çeşitliliğin ilişkileri olumsuz etkilemek zorunda olmadığını, aksine farklılıkların hoşgörü ve anlayış temelinde karşılandığında zenginleştirici olabileceğini göstermektedir (Agergaard, 2016; Maguire, 1999). Aynı zamanda, profesyonellik anlayışının kültürden kültüre değişebileceği ve bu durumun spor ortamlarında sosyal mesafeyi etkileyen bir unsur olabileceği yönündeki bulgularla da uyumludur (Elliott ve Weedon, 2010). Katılımcıların ifadeleri, sporcular arasında kültürel farklara rağmen ortak bir spor kimliğinin geliştiğini ve ilişkilerin bu temel üzerinden kurulduğunu düşündürmektedir; bu durumun, çok uluslu spor takımlarında birlikte yaşama ve çalışma becerilerini destekleyebileceği değerlendirilmektedir.

Araştırma, katılımcıların büyük çoğunluğunun, Türkiye'deki futbol taraftarlarının ırkçılık ve ultramilliyetçilik davranışlarına çok sık başvurmadıkları yönünde ortak bir görüşe sahip olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, bu tür davranışların Avrupa ve Amerika'da daha yaygın olduğunu, hatta bazı bölgelerde bu davranışların sürekli ve sistematik bir şekilde tekrarlandığını ifade etmektedir. Ayrıca ırkçılığın yalnızca bireysel bir tercih değil, bazı toplumlarda kültürel aktarım ve tarihsel geçmişle beslenen bir yapı hâline geldiği görüşü de dile getirilmiştir. Katılımcılar arasında bu davranışların sadece öfke patlaması veya bireysel tepkilerle açıklanamayacağı, aksine bazı toplumlarda genetik ya da sosyo-kültürel olarak nesilden nesile aktarılabilirdiği düşüncesi de bulunmaktadır. Bu görüşler, ırkçılık ve nefret söylemlerinin bireysel değil, toplumsal yapıların ve tarihsel süreçlerin bir sonucu olduğu yönündeki literatürle örtüşmektedir (Doidge, 2018; Hylton, 2009). Bazı katılımcıların bu tür olaylarla kişisel deneyimlerinin, olması, ırkçılığın sadece dışsal bir sorun değil, futbolcuların doğrudan maruz kalabildiği travmatik bir deneyim olduğunu da ortaya koymaktadır. Literatür incelendiğinde bu durumu destekleyen çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir (Şahin ve Cicioğlu, 2019; Yüce ve Erkmek, 2020). Sonuç olarak, katılımcılar, taraftar davranışlarının ülke, kültür ve sosyo-politik yapı gibi değişkenlerle önemli ölçüde farklılık gösterdiğini belirtmektedir; bu durum, ırkçılık olgusunun sadece bireysel eğilimlerle değil, toplumsal ve tarihsel dinamiklerle şekillenen çok katmanlı bir sorun olarak ele alınması gerektiğini düşündürmektedir.

Türk futbol yöneticilerinin konuyla ilgili tutumlarının analiz edildiği bulgular sonucunda, katılımcıların büyük çoğunluğunun Türk futbol yöneticilerinin ırkçılık ve ultramilliyetçilik gibi ayrımcı davranışlar sergilemediğini düşündüğünü göstermektedir. Yöneticilerle yabancı oyuncular arasında genel olarak olumlu ve destekleyici ilişkiler olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte bazı katılımcılar, yöneticilerin profesyonel yaklaşım eksikliğinin zaman zaman kültürel uyumsuzluklara yol açtığını veya maddi anlaşmazlıkların yol açtığı çatışmalı durumların yaşanabildiğini belirtmiştir. Ancak bu durumlar doğrudan ırkçılık değil, daha çok yönetimsel iletişim sorunları olarak değerlendirilmektedir. Bu sonuçlar, sporda ayrımcılığın yalnızca açık nefret davranışlarıyla değil, aynı zamanda kurumsal yapıların işleyişiyle de dolaylı olarak ortaya çıkabileceğini gösteren literatürle örtüşmektedir (Arslan 2020; Doidge, 2018; Hylton, 2009). Bu bağlamda, yöneticilerin tutumları her ne kadar doğrudan ayrımcılık içermese de, iletişim eksikliklerinin zaman zaman kültürel gerilimlere zemin hazırlayabileceği düşünülmektedir.

Katılımcı futbolcuların verdiği yanıtlar, ırkçılık ve ultramilliyetçiliğin önlenmesine yönelik çeşitli çözüm yolları önerdiklerini göstermektedir. Bu öneriler arasında en çok öne çıkanlar; kitle iletişim araçlarının (TV, sosyal medya) bilinçli kullanımı, çocukluk çağından itibaren verilecek eğitimler, toplumsal dışlama ve cezai yaptırımlar, psikolojik destek mekanizmaları ve dini ya da ahlaki değerlerin güçlendirilmesi olmuştur. Özellikle küçük yaşlardan başlayacak eğitim temelli önleme yaklaşımı birçok katılımcı tarafından vurgulanmış, bu davranışların konuşulmasından rahatsızlık duyan ya da cezalandırmayı ön plana çıkaran katılımcılar ise daha sert müdahale yöntemlerini savunmuştur. Bu bulgular, literatürde de sıklıkla vurgulanan çok yönlü mücadele

anlayışıyla örtüşmektedir. Irkçılığın yalnızca bireysel bir eğilim değil, medya, eğitim sistemi, toplumsal yapı ve kültürel kodlarla şekillenen çok katmanlı bir sorun olduğu kabul edilmektedir (Akın, 2021; Hylton, 2009). Ayrıca, medya içeriklerinin denetimi ve sosyal medyada nefret söyleminin sınırlandırılması, Avrupa Konseyi ve UNESCO gibi uluslararası kuruluşların da önerdiği stratejiler arasında yer almaktadır. Katılımcıların dile getirdiği “eğitim”, “empati”, “toplumsal dışlama” ve “medya denetimi” gibi yöntemler, bu stratejilerle uyumlu ve uygulanabilir öneriler olarak değerlendirilebilir.

Araştırma bulguları, yerli futbolcuların büyük çoğunluğunun yurt dışına transfer olmaları durumunda ırkçılık ve ultramilliyetçilik temelli davranışlara maruz kalma konusunda belirgin kaygılar taşıdığını göstermektedir. Katılımcılar, özellikle Avrupa ülkelerinde bu tür davranışlarla karşılaşma olasılığını yüksek görmekte, bu durumun geçmişte yaşanan olaylara ve ülkelere özgü sosyal yapılara dayandığını ifade etmektedir. Bazı katılımcılar, ırkçılığın bölgesel olarak yoğunlaştığını ve transfer olunacak ülkenin tarihsel ve kültürel bağlamına göre bu kaygının değişkenlik gösterebileceğini vurgulamıştır. Ayrıca, daha önce yurt dışında bu tür davranışlara maruz kalan futbolcuların yaşadıkları travmalar, bu korkunun sadece varsayımına değil, kişisel deneyimlere de dayandığını ortaya koymaktadır. Öte yandan, bazı futbolcular öz güvenlerinin yüksek olduğunu ve bu tür durumlarla başa çıkabileceklerini ifade etseler de, bu bireysel tutumlar, sistemsel ırkçılığın etkilerini tümüyle ortadan kaldırmamaktadır. Bu durum, spor sosyolojisi literatüründe yer alan, futbolun evrenselliğine rağmen bazı liglerde ırkçılığın yapısal bir sorun olarak varlığını sürdürdüğünü savunan çalışmaları desteklemektedir (Back vd., 2001; Hylton, 2009; Long vd., 2015; Kassimeris, 2022; Kazancı, 2024). Ayrıca, FIFA ve UEFA gibi üst düzey kurumların “No to Racism” gibi kampanyalar yürütmesine rağmen, uygulamada bu politikaların ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği bilinmektedir (Cleland ve Cashmore, 2016; UEFA, 2021). Türk literatüründe de benzer şekilde, ayrımcılık ve ırkçılıkla mücadelede kurumsal destek, medya dili ve taraftar kültürü gibi faktörlerin belirleyici olduğu vurgulanmaktadır (Akın, 2021; Güneş, 2019; Nuhrat, 2024; Türkmen, 2018; Yıldırım ve Yıldırım, 2017). Bu çerçevede, yurt dışı transfer sürecine ilişkin kaygıların yalnızca bireysel endişeler değil, aynı zamanda geçmiş deneyimlere ve yapısal eşitsizliklere dayalı olarak şekillendiği, dolayısıyla bu sürecin psikososyal boyutlarının da dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışma, yerli futbolcuların yabancı oyuncularla ilişkileri, ırkçılık ve ultramilliyetçilikle ilgili tutumları, taraftar ve yönetici davranışları, çözüm önerileri ve yurt dışı transfer süreçlerine ilişkin kaygılarını bütüncül bir biçimde ele almıştır. Bulgular, futbolcuların yabancı oyunculara karşı genel olarak olumlu bir tutum sergilediklerini; ancak bu tutumun zaman zaman kalite, standart ve sayısal sınır gibi teknik kavramlarla koşullandığını göstermektedir. Bu durum, dışlayıcı söylemlerin açık bir biçimde değil, daha örtük biçimlerde yeniden üretildiğine işaret etmektedir. Katılımcılar, ırkçılığa ve ırkçı sembollere karşı açık ve sert bir tutum sergilemekte, bu tür eylemleri insanlık suçu olarak tanımlamaktadır. Ancak bu kararlılığa rağmen, mücadele biçimlerinin çoğunlukla sosyal medya tepkileriyle sınırlı kalması, örgütlü ve sürdürülebilir müdahale stratejilerine olan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Taraftar davranışları bağlamında Türkiye'deki ırkçı eğilimlerin görece daha az olduğu, ancak Avrupa ve Amerika gibi bölgelerde bu davranışların daha sistematik biçimde yaşandığı vurgulanmaktadır. Yöneticiler açısından ise doğrudan ırkçı veya ayrımcı bir tutumdan söz edilmemekle birlikte, profesyonellik eksikliğinin kültürel çatışmalara ve iletişim sorunlarına zemin hazırlayabildiği ifade edilmiştir. Yurt dışı transfer süreçlerinde ise futbolcular yalnızca sportif değil, aynı zamanda kültürel, sosyal ve psikolojik açıdan riskler taşımaktadır. Özellikle Avrupa liglerine transfer olan oyuncuların bu tür davranışlarla karşılaşma ihtimaline dair ciddi kaygılar taşıdığı, bu kaygıların kimi zaman doğrudan yaşanmış travmalardan beslendiği dikkat çekmektedir.

Tüm bu veriler, futbolun yalnızca teknik performansla değil, çok katmanlı sosyal ve kültürel etkileşimlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, ırkçılık ve ultramilliyetçilikle mücadelenin yalnızca bireysel tutumlara bırakılmadan, kulüpler, federasyonlar ve spor kurumları tarafından daha yapısal bir yaklaşımla ele alınması gerektiği açıktır. Futbolculara yönelik kültürel farkındalık eğitimlerinin ve psikolojik destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması, çocukluktan itibaren empati temelli eğitimin güçlendirilmesi ve medya ile sosyal medyada

kullanılan dilin ayrımcılık karşıtı bir çerçeveye oturtulması bu sürecin ayrılmaz parçalarıdır. Ayrıca futbol kulüpleri, taraftar grupları ve teknik ekipler dahil olmak üzere tüm aktörlerin katılımıyla oluşturulacak ırkçılık karşıtı kurumsal politikalar ve önleyici mekanizmalar, bu tür davranışların yaygınlaşmasının önüne geçilmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Tüm bunlara ek olarak, uluslararası spor kurumlarıyla kurulacak işbirlikleri ve küresel kampanyalara aktif katılım, hem oyuncu güvenliğini hem de sporun evrensel etik değerlerini koruma açısından önem arz etmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma ırkçılık ve ultramilliyetçiliğin futbol gibi multikültürel bir alanda yalnızca bireyler düzeyinde değil, yapısal, kültürel ve tarihsel düzeylerde de ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitim, medya, yönetsel uygulamalar ve psikolojik destek alanlarında atılacak çok yönlü adımlar, futbolun daha eşitlikçi, kapsayıcı ve güvenli bir alan hâline gelmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Conflict of Interest

The authors declared that there is no conflict of interest.

Ethical Statement

This study does not present any ethical concerns.

Financial Support

This study has not received any contribution and/or support from any organisation or person.

Kaynaklar

- Agergaard, S. (2016). *Rethinking sports and integration: Developing a transnational perspective on migrants and descendants in sports*. Routledge.
- Akın, E. (2021). Spor alanında ayrımcılık ve ırkçılık: Medya temsilleri üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Demokrasi*, 15(35), 92-110.
- Akşar, T. (2005). *Endüstriyel futbol*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Aktaş, M. (2014). Avrupa'da yükselen İslamofobi ve medeniyetler çatışması tezi. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 13(1), 31-54.
- Aktaş, M. (2019). İrkçılık ve milliyetçilik, *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 5(26), 1867-1883
- Anderson, B. (1995). *Hayali cemaatler: Milliyetçiliğin kökenleri ve yayılması* (İskender Savaşır, Çev., 2. baskı). Metis Yayınları.
- Arslan, K. (2020). *Yabancı futbolcu statüsü ve başarı ilişkisi: Türkiye ve 'beş büyük' Avrupa futbol ligi üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Back, L., Crabbe, T. & Solomos, J. (2001). *The changing face of football: Racism, identity and multiculturalism in the English game*. Oxford: Berg.
- Boniface, P., & Yerguz, İ. (2007). *Futbol ve küreselleşme*. NTV Yayınları.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B. & Turner, L. A. (2011). *Research Methods, Design and Analysis*. Boston: Pearson
- Cleland, J., & Cashmore, E. (2016). Football fans' views of racism in British football. *International Review for the Sociology of Sport*, 51(1), 27-43.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education (6th ed.)*. Routledge.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research (4th ed.)*. Boston, MA: Pearson
- Doidge, M. (2015). *Football Italia: Italian football in an age of globalization*. London: Bloomsbury Academic.
- Elliott, R., & Weedon, G. (2010). Foreign players in the English Premier Academy League: 'Feet drain' or 'feet exchange'? *International Review for the Sociology of Sport*, 46(1), 61-75.
- Giulianotti, R., & Robertson, R. (2009). *Globalization and football*. SAGE.
- Gözütok, H., & Gaberli, Ü. (2011). *Futbol emek piyasalarında ücretlendirme ve rekabetçi denge*. 1. Uluslararası Spor Ekonomisi ve Yönetimi Kongresi Bildiri Kitabı (s. 224-246). Ankara, Turkey.
- Greasley, K., & Ashworth, P. (2007). The phenomenology of "approach to studying": The university student's studies within the lifework. *British Educational Research Journal*, 32, 819-843.
- Güneş, H. (2019). Sporda ırkçılık ve medya ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 45-58.

- Hylton, K. (2009). *Race, sport and politics: The sporting Black diaspora*. London: Routledge.
- Kassimeris, C. (2022). Racism in football. *Soccer & Society*, 23(8), 824-844.
- Kavaz, İ. (2023). Türkiye'de yabancı futbolcu kuralının sportif başarıya etkisi: Süper Lig üzerine bir değerlendirme. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 45-60.
- Kazancı, E. E. (2024). *Popüler kültürde milliyetçilik ve futbol* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Körükmez, L. (2025). *The Rise of Xeno-Racism in Turkey: The Transformation of racism in the context of migration.* In *The Republic of Turkey and its unresolved issues*. Springer
- Long, J., Hylton, K., & Spracklen, K. (2015). *Whiteness, sport and leisure*. London: Routledge.
- Maguire, J. (1999). *Global sport: Identities, societies, civilizations*. Cambridge: Polity Press.
- Mayring, P. (2011). *Nitel sosyal araştırmaya giriş* (A. Gümüş & M. S. Durgun, Çev.). Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi* (S. Akbaba Altun & A. Ersoy, Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Miller, A. L., Stern, C., & Neville, H. (2019). Forging diversity science informed guidelines for research on race and racism in psychological science. *Journal of Social Issues*, 75(4), 1240-1261.
- Nuhrat, Y. (2024). Home versus away: legitimizing ve challenging nationalist symbols in Turkish football. *Sport in Society*. 27(7), 1162-1179.
- Singh, P., Lamba, P. S. (2019). Influence of crowdsourcing, popularity and previous year statistics in market value estimation of football players. *Journal of Discrete Mathematical Sciences and Cryptography*, 22(2), 113-126.
- Strauss, A. L., & Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Şahin, M., & Cicioğlu, H. İ. (2019). Futbolda ayrımcılık ve ırkçılık: Profesyonel futbolcuların görüşlerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 95-108.
- Şentürk, E. (2021). Yabancı oyuncu sayısının futbol kulüplerinin sportif ve ekonomik performansına etkileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 19(3), 112-128.
- Türkmen, M. (2018). Sporda ayrımcılık ve hoşgörü: Teorik bir yaklaşım. *Spor ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 21-33.
- UEFA. (2022). Respect report - Season 2021/22. UEFA. https://editorial.uefa.com/resources/027c-16de82ba0771-42b483175523-1000/uefa-respect-report-2021-22_20221220080143.pdf
- Yıldıran, İ., & Yıldıran, İ. (2017). Futbolda ayrımcılık ve ırkçılık üzerine kuramsal bir değerlendirme. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(3), 45-60.
- Yıldız, M., & Aydın, B. (2022). Türk futbolunda yabancı oyuncu politikaları ve yerli oyuncu gelişimi. *Uluslararası Spor Yönetimi ve Ekonomi Dergisi*, 6(1), 23-38.
- Yüce, A., Erkmen, G. (2020). Futbolda ırkçılık ve ayrımcılık üzerine nitel bir araştırma. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 24-35.

EXTENDED ENGLISH SUMMARY

Introduction: Football, as a globally embraced sport, transcends borders and unites diverse communities around shared values. Beyond its competitive nature, it has evolved into a socio-cultural and economic institution influencing international relations and fostering intercultural dialogue. However, the global expansion of football has also brought challenges, including persistent issues of racism and ultranationalism. Racism, often grounded in hierarchical perceptions of ethnic or cultural superiority, continues to manifest in institutional and interpersonal domains—sports being no exception. In this context, football becomes a space where both unity and division are observed. This study aims to examine how Turkish footballers in the Turkish Super League perceive racism and ultranationalism, particularly in relation to foreign players. Using a qualitative approach, data were collected through semi-structured interviews, allowing for an in-depth exploration of athletes' perspectives on racial and nationalist attitudes within professional football. **Method:** This study employs a qualitative phenomenological design to explore participants' lived experiences and perceptions. Phenomenology was chosen for its suitability in uncovering deep meanings through participants' own expressions. Data were collected through semi-structured interviews using open-ended questions, allowing for a nuanced understanding of how individuals interpret the phenomenon in question (Christensen et al., 2014). The study group consisted of 10 Turkish football players with experience in the Turkish Super League, selected based on their direct exposure to exclusion-related issues (Creswell, 2012; Miles & Huberman, 2015). Interview notes were used to record the data, prioritizing the authentic reflection of each participant's perspective (Cohen et al., 2007; Greasley & Ashworth, 2007). Data analysis involved both descriptive and content analysis. Codes and themes were generated inductively following Strauss and Corbin's (1998) method, emphasizing participants' own language to capture their mental frameworks. Beyond surface content, the analysis aimed to uncover implicit meanings within participants' discourse (Mayring, 2011; Creswell, 2012). **Findings:** Most players viewed foreign athletes in Turkish football positively, highlighting their contribution to quality, though some stressed the need for limits. Racist symbols were unanimously condemned as crimes against humanity. Participants strongly opposed racism and ultranationalism, citing personal or observed experiences and praising Turkish tolerance. While most actions against these issues remained limited to social media, some emphasized the need for education and collective awareness. Player relations with foreign teammates were generally good, despite some cultural differences. Racist fan behavior was seen as rare in Turkey but more common abroad. Managers were mostly seen as fair toward foreign players, though financial conflicts were noted. Solutions included early education, strict sanctions, and responsible media use. Many players admitted fears of racism if transferred abroad, especially depending on the destination country. **Conclusion:** This study explores racism and ultranationalism in football through the perspectives of Turkish players in the Turkish Super League. Findings indicate that while foreign players are generally viewed positively, this support is often conditional, tied to performance and standards. Participants strongly condemned racist symbols and behavior, emphasizing the need for mindset change beyond symbolic gestures. Relationships with foreign teammates were largely friendly, though cultural differences sometimes created distance. Racism was perceived as more prevalent abroad, particularly in Europe and the U.S., whereas Turkish fans and managers were seen as more inclusive. Despite this, concerns about potential discrimination during international transfers were common. Players' actions against racism were mostly limited to social media, highlighting the need for systemic and educational interventions. The study concludes that combating racism in football requires structural strategies involving clubs, federations, education, and media, alongside stronger psychological and institutional support for athletes.

Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yapay zekâya karşı tutumları ve iş bulma kaygılarının incelenmesi*

Gizem Çelik¹ Saffet Karayaman²

¹Artvin Çoruh Üniversitesi, Arhavi Meslek Yüksekokulu, Artvin, Türkiye, E-mail: celikkaysee295@gmail.com

²Artvin Çoruh Üniversitesi, Arhavi Meslek Yüksekokulu, Artvin, Türkiye, E-mail: saffetkarayaman@gmail.com

Received: 05.09.2025
Accepted: 28.09.2025
Published: 15.10.2025

Anahtar Kelimeler

İş bulma kaygısı,
üniversite öğrencileri,
yapay zekâ, yapay zekâya
yönelik tutum

Yapay zekânın mantık ve matematiksel çıkarımlarıyla sonuçlara ulaşmadaki etkileyici performansı, insanların iş süreçlerinden çekilmesini sağlayacak bir çözüm sunmuştur. Yapay zekânın kazandığı başarılar, insanın yerini alabilme ve insan adına görevler gerçekleştirebilme kapasitesi düşünüldüğünde çeşitli endişe ve tartışmaların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda araştırma Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin yapay zekâya yönelik tutumlarının iş bulma kaygıları üzerindeki etkisinin saptanması amacıyla yapılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeli esasıyla gönüllülük temelinde kolayda örnekleme kullanılarak 208 öğrencinin katılımıyla anketle yapılmıştır. Öğrencilerinden elde edilen verilerle yapılan korelasyon analizi ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ve İş Bulma Kaygısı Ölçeği arasında $r=0.497$ kuvvetinde ve ($p<0.05$ anlamlılık düzeyinde) pozitif yönde orta düzeyde ilişki belirlenmiştir. Yapılan regresyon analizi sonucunda öğrencilerin Yapay Zekâya Yönelik Tutumlarının İş Bulma Kaygıları üzerinde ($\beta=.638$; $F=67.572$; $p<0.05$) etkisi tespit edilmiştir. Yapılan t testi sonucunda demografik değişkenlerinden yaş ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ve İş Bulma Kaygısı Ölçeği arasında $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Demografik değişkenlerinden cinsiyet ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği arasında $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan ANOVA sonucunda yapay zekâya yönelik tutum ile demografik değişkenlerden bölüm, internet kullanım süresi ve internet kullanım amacı arasında $p<0.05$ anlam düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Examination of vocational school students' attitudes towards artificial intelligence and their anxiety about finding a job

Abstract

The impressive performance of artificial intelligence in reaching conclusions through logic and mathematical reasoning has provided a solution that will enable humans to withdraw from work processes. The successes achieved by artificial intelligence have given rise to various concerns and debates when considering its capacity to replace humans and perform tasks on their behalf. In this context, the research was conducted to determine the effect of university students' attitudes toward artificial intelligence on their job search anxieties. The research was conducted using a questionnaire with the participation of 208 students, based on a correlational survey model and convenience sampling on a voluntary basis. Correlation analysis conducted using data obtained from the students revealed a moderate positive correlation between the Attitude Toward Artificial Intelligence Scale and the Job Search Anxiety Scale, with a correlation coefficient of $r = 0.497$ (at a significance level of $p<0.05$). The regression analysis revealed that students' attitudes toward artificial intelligence had a significant effect on their job search anxiety ($\beta=0.638$; $F=67.572$; $p<0.05$). The t-test revealed a significant difference at the $p<0.05$ significance level between the age of university students and their attitudes toward artificial intelligence and job search anxiety. A significant difference was found between gender, one of the demographic variables of university students, and the Attitude Toward Artificial Intelligence Scale at a significance level of $p<0.05$. As a result of the ANOVA, a significant difference was found between attitudes toward artificial intelligence and demographic variables such as department, daily internet usage, and purpose of internet use at a significance level of $p<0.05$.

Corresponding author

Saffet Karayaman
(saffetkarayaman@gmail.com)

Keywords

Job search anxiety,
university students,
artificial intelligence,
attitude toward artificial
intelligence.

How to cite: Çelik, G. & Karayaman, S. (2025). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yapay zekâya karşı tutumları ve iş bulma kaygılarının incelenmesi. *Education, Science and Sport*, 7(2), 65-73.

* 30-31 Ağustos 2025 tarihinde düzenlenen 4. Uluslararası Gaziantep Bilimsel Araştırmalar Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Yapay zekâ, doğal bir organizmanın özelliklerini kullanmadan, insan benzeri davranış sergileyen makinelerin çalıştığı bir teknoloji biçimidir. Yapay zekâ, bir sistemin dış kaynaklardan etkili bir şekilde faydalanarak bu bilgileri analiz edebilme, bunlardan ders çıkarma ve bu öğrenimleri kullanarak esnek bir şekilde belirli hedeflere ulaşabilme özelliklerine sahip bir araçtır. Günümüzde internetin yaygın kullanımı ve sunduğu geniş veri çeşitliliği, bilgilere erişimi kolaylaştırır da arzulanan verilere ulaşım genellikle karmaşık bir hal almıştır. Arama motorları, büyük veri havuzları arasında gerekli bilgilere yapay zekâ yardımıyla saniyeler içinde erişebilme yeteneğine sahiptir. Arama motorlarının temel işlevi bilgi bulmak ve sunmaktır; yapay zekâ sistemleri ise bu süreci daha etkili ve verimli hâle getirmektedir.

Bilgi teknolojileri ve yapay zekâdaki gelişmeler, sosyal, toplumsal ve ekonomik dönüşümleri tetiklemiş ve özellikle yapay zekânın birçok sektörde hızla benimsenmesini sağlamıştır. Yapay zekâ uygulamaları sayesinde, daha önce yalnızca insanlar tarafından yapılan pek çok görev ve işlem, artık makineler, robotlar veya bilgisayarlar tarafından daha etkin, doğru ve zaman tasarrufu sağlayacak biçimde gerçekleştirilebilmektedir (Gülen ve Dönmez, 2021). Geçmiş yıllarda “Makineler düşünme kapasitesine sahip mi?” sorusuyla başlayan yapay zekâ serüveni; sanal asistanlar, bilgisayar oyunları, alışveriş, çevrimiçi reklamlar, sohbet ve yardım botları, dolandırıcılık önleme, güvenlik sistemleri, akıllı evler ve şehirler, yaşlı bakımı, akıllı ilaçlar ve mobil doktorlar gibi çeşitli uygulamalarla günlük yaşamı etkileyerek ilerlemeye devam etmektedir. Yapay zekânın kesin bir tanımının olmayışının temel sebebi, onun birçok farklı alanda kullanılabilecek çeşitliliğe sahip olmasıdır.

Tüm bu gelişmeler, çalışma hayatındaki pek çok süreci değiştirmiş, insanın yaptığı birçok iş sürecinin yapay zekâ yardımıyla yapılabilecek hale dönüştürmüştür. Bir anlamda yapay zekâ, çalışma hayatında insanın yaptığı işleri yapar hale gelmiştir (Aydın ve Değirmenci, 2018).

Öğrencilerin teknolojik dönüşüm karşısında iş bulma kaygısı yaşadığı literatürde sıkça vurgulanmıştır. Örneğin, Li ve arkadaşlarının (2025) araştırması, yapay zekâ tutumu ve okuryazarlığının iş arama kaygısını azaltmada aracılık etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Doğan (2023) spor bilimleri öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, yapay zekâya dair olumlu tutumların iş bulma kaygısını artırdığına dair bulgular ortaya koymuştur

YÖNTEM

Bu araştırma Meslek Yüksekokulu (MYO) öğrencilerinin yapay zekâya yönelik tutumlarının iş bulma kaygıları üzerindeki etkisinin saptanması amacıyla ilişkisel tarama modeli esasıyla (Karasar, 2005) gönüllülük temelinde anketle yapılmıştır. Araştırma için Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 16.05.2025 tarih ve 178649 sayılı onayı ile etik kurul izni alınmıştır.

Araştırmanın hipotezleri;

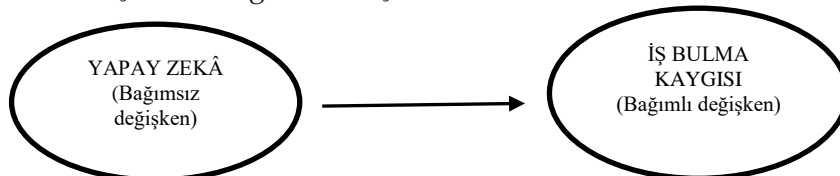
H1: MYO öğrencilerinin yapay zekâya karşı tutumları, iş bulma kaygılarını pozitif yönde etkilemektedir

H2: MYO öğrencilerinin yapay zekâya karşı tutumları, demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir

H3: MYO öğrencilerinin iş bulma kaygısı, demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın kavramsal modeli

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Artvin Çoruh Üniversitesi Arhavi MYO Yerleşkesi öğrencileridir. Örneklemi ise söz konusu yerleşkede okuyan 208 öğrenciden oluşmaktadır. Veriler, gönüllülük esasına dayalı olarak yüz yüze ve Google Form aracılığıyla toplanmış ve kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. 2025 yılında ilgili yerleşke içerisinde 385 öğrencinin eğitim gördüğü bilinmektedir (www.artvin.edu.tr). Uzgören (2012)'e göre 385 kişilik ana kütle için %5 güvenilirlik düzeyinde örnekleminin 192 olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın örneklemi için gönüllülük esasına göre çalışmayı destekleyen 208 öğrenci yeterli ve ana kütleyle uygun kabul edilmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada 2 ölçeğin yanı sıra demografik bilgileri kapsayan cinsiyet ve yaş ile yapay zekâ farkındalığı hakkında 7 ifade ile anket oluşturulmuştur. Kaya vd. (2022) tarafından Türkçeye uyarlanan Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği 20 ifade ve 2 alt faktörden (pozitif, negatif) oluşmaktadır. İkinci ölçek Aslan ve Uğraş (2021) tarafından geliştirilen İş Bulma Kaygısı Ölçeği 8 ifade ve tek alt faktörden oluşmaktadır. Ölçeklerde yer alan toplam 28 ifade, beşli Likert tipi (1: Hiç katılmıyorum- 5: Tamamen katılıyorum) derecelendirme sistemiyle yapılandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın analiz edilmesinde SPSS 23.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Analizler için istatistiksel anlamlılıkta $p < .05$ düzeyi baz alınmıştır. Hipotezlerin doğrultusunda verilerin değerlendirilmesi için normal dağılım analizi, güvenilirlik analizi, KMO Barlett testi, T-testi, ANOVA, korelasyon ile regresyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılım sağlayan üniversite öğrencilerinin demografik bilgileri ile değişkenlere ait betimleyici ve tanımlayıcı istatistiklerine yer verilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların demografik bilgileri

Cinsiyet	N	%	İnternet kullanımı	N	%	Yapay zekâ uygulamaları	N	%
Kadın	118	56.7	1 saatten az	3	1.4	Katılmıyorum	8	3.8
Erkek	90	43.3	2-3 saat	73	35.1	Ortadayım- kararsızım	34	16.3
			3-4 saat	40	19.2	Katılıyorum	100	48.1
			4 saatten fazla	92	44.2	Tamamen katılıyorum	66	31.7
Yaş	N	%						
18-22	137	65.9						
23-30	71	34.1						
Bölüm	N	%	Yapay zekâ kullanımı	N	%	Yapay zekâ kolaylaştırıcılığı	N	%
Görsel İletişim Tasarımı Bölümü	35	16.8	Hiç kullanmıyorum	16	7.7	Katılmıyorum	6	2.9
Mimarlık Bölümü	34	16.3	Ara sıra kullanıyorum	90	43.3	Ortadayım- kararsızım	22	10.6
Peyzaj Mimarlığı Bölümü	34	16.3	Nadiren kullanıyorum	46	22.1	Katılıyorum	105	50.5
Dış Ticaret Bölümü	20	9.6	Düzenli olarak kullanıyorum	41	19.7	Tamamen katılıyorum	75	36.1
Büro Yönetimi Bölümü	20	9.6	Yoğun olarak kullanıyorum	15	7.2			
Spor Yönetimi Bölümü	37	17.8						
Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü	28	13.5						
Yapay zekâ bilgisi	N	%	Yapay zekâ kullanım amacı	N	%	Yapay zekâ tehdidi	N	%
Hayır, hiçbir bilgim yok	9	4.3	Eğitim	108	51.9	Hiç katılmıyorum	4	1.9
Çok az bilgi sahibiyim	33	15.9	Günlük yaşam	55	26.4	Katılmıyorum	10	4.8
Orta düzeyde bilgi sahibiyim	122	58.7	İş / Profesyonel kullanım	32	15.4	Ortadayım- kararsızım	44	21.2
Tam olarak bilgi sahibiyim	35	16.8	Sağlık	7	3.4	Katılıyorum	83	39.9
Çok bilgi sahibiyim	9	4.3	Hiç kullanmıyorum	6	2.9	Tamamen katılıyorum	67	32.2

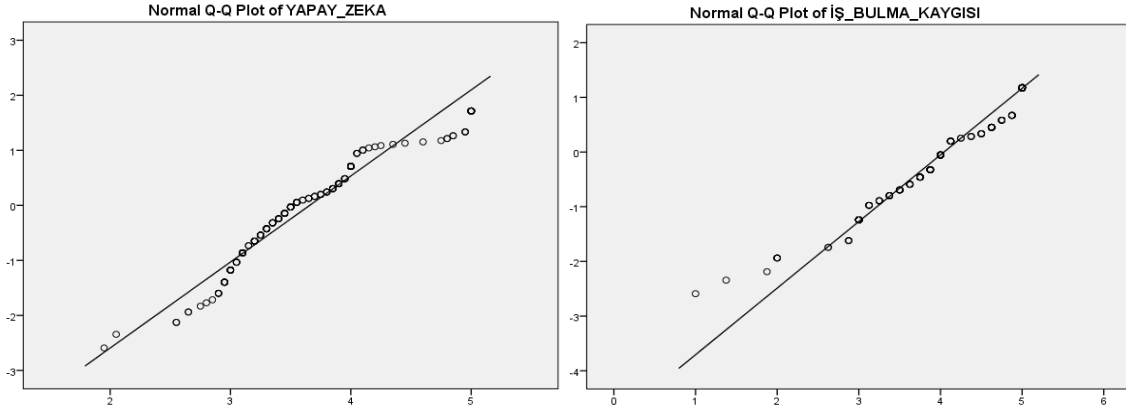
Araştırmaya katılan öğrencilerinin çoğunluğu kadın (%56.7), yaşları 18-22 arasında (%65.9), internet kullanımları 4 saatten fazla (%44.2), spor yönetimi bölümü (%17.8), orta düzeyde yapay zekâ bilgisi (%58.7), yapay zekâyı eğitim amacıyla kullanım (%51.9), yapay zekâ tehdidine katılıyorum cevabı verenler (%39.9), yapay zekânın kolaylaştırıcılığına katılıyorum cevabı verenler ise (%50.5) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2.

Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ve İş Bulma Kaygısı ölçeği güvenilirlik analizi sonuçları

Yapay Zekâ		İş Bulma Kaygısı	
Cronbach's Alpha	n	Cronbach's Alpha	n
.926	20	.941	8

Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ($\alpha=.926$) sonucuyla İş Bulma Kaygısı Ölçeği ($\alpha=.941$) sonucuyla yüksek düzeyde güvenilir olduğu belirlenmiştir (Büyüköztürk, 2007).

Şekil 2. Ölçeklerin normal dağılım grafiği

Araştırmada kullanılan Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ile İş Bulma Kaygısı Ölçeği verilerin normal dağılım (-3 ile +3) gösterdiği belirlenmiştir (Kalaycı, 2014).

Tablo 3.

Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ile İş Bulma Kaygısı Ölçeği KMO ve Bartlett's testi sonuçları

		Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği	İş Bulma Kaygısı Ölçeği
Kaiser_Meyer_Olkin	Measure of Sampling Adequacy.	0.908	0.913
Bartlett's-Test of-Sphericity	Approx. Chi.Square	2635.448	1389.440
	Df	190	28
	Sig.	0.000	0.000

KMO örneklem yeterlilik ve faktör analizine uygunluk testinde alt sınır değer kabul edilen limiti 0.50'dir. Bu değerlerin 0.80 - 1.080 arasında olması uygun (Kalaycı, 2014) olduğunun göstergesidir. Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği (0.908), İş Bulma Kaygısı Ölçeği (0.913) sonucuyla KMO Bartlett testinin neticesinde örneklemin yeterli olduğunu ve faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Buna karşın ölçeklerin varsayılan teorik faktörleri elde edilemediğinden faktör analizi yapılamamıştır.

Tablo 4.

Yapay Zekâya Yönelik Tutum ve İş Bulma Kaygısı ölçekleri açısından cinsiyete göre farklılıklar

	Yaş	N	Ort.	S.H.	p
Yapay zekâya yönelik tutum ölçeği	18-22	137	3.4445	.50808	.000
	23-30	71	4.0697	.66861	
İş bulma kaygısı ölçeği	18-22	137	3.8978	.86247	.000
	23-30	71	4.3204	.65354	
Yapay zekâya yönelik tutum ölçeği	Cinsiyet	N	Ort.	S.H.	p
	Kadın	118	3.4453	.47989	
	Erkek	90	3.9367	.71429	.000
İş bulma kaygısı ölçeği	Kadın	118	3.9756	.85520	
	Erkek	90	4.1292	.76906	

Tablo 4 göre katılımcıların demografik değişkenlerinden yaş ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ve İş Bulma Kaygısı Ölçeği arasında $p<.05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Katılımcıların demografik değişkenlerinden cinsiyet ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği arasında $p<.05$ anlamlılık düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 5.

Yapay Zekâya Yönelik Tutum ve İş Bulma Kaygısı ölçeklerine ilişkin ANOVA çoklu karşılaştırma sonuçları

Bölüm		Kareler.top.	df	Ort. Kare	F	Sig.	Grup farkı
Yapay zekâya yönelik tutum ölçeği	Gruplararası	7.934	6	1.322	3.463	.003	Spor Yönetimi < Görsel İletişim Tasarımı, Mimarlık
	Grupiçi	76.746	201	.382			
	Toplam	84.679	207				
İş bulma kaygısı ölçeği	Gruplararası	9.126	6	1.521	2.347	.033	Spor Yönetimi < Görsel İletişim Tasarımı
	Grupiçi	130.287	201	.648			
	Toplam	139.413	207				
İnternet kullanımı (saat)		Kareler.top.	df	Ort. Kare	F	Sig.	Grup farkı
Yapay zekâya yönelik tutum ölçeği	Gruplararası	6.549	3	2.183	5.700	.001	4 saatten fazla < 2-3 saat
	Grupiçi	78.130	204	.383			
	Toplam	84.679	207				
İş bulma kaygısı ölçeği	Gruplararası	2.258	3	.753	1.119	.342	
	Grupiçi	137.156	204	.672			
	Toplam	139.413	207				
Yapay zekâ kullanım amacı		Kareler.top.	df	Ort. Kare	F	Sig.	Grup farkı
Yapay zekâya yönelik tutum ölçeği	Gruplararası	18.044	4	4.511	13.742	.000	İş/profesyonel kullanan > Eğitim, Günlük, Hiç kullanmayan
	Grupiçi	66.636	203	.328			
	Toplam	84.679	207				
İş bulma kaygısı ölçeği	Gruplararası	7.851	4	1.963	3.029	.019	İş/profesyonel kullanan > Hiç kullanmayan
	Grupiçi	131.562	203	.648			
	Toplam	139.413	207				

Anova; ikiden fazla örneklem grubunun arasında bulunan ortalamaların anlamlılık seviyesinde farklılık taşıyıp-taşımadığının saptanmasında kullanılmaktadır (Kalaycı, 2014:131). Tablo 5 incelendiğinde, Yapay Zekâya Yönelik Tutum açısından Spor Yönetimi bölümü öğrencileri ile Görsel İletişim Tasarımı ve Mimarlık bölümü öğrencileri; İş Bulma Kaygısı ölçeği açısından ise Spor Yönetimi öğrencileri ile Görsel İletişim Tasarımı öğrencileri arasında negatif yönde anlamlı bir fark saptanmıştır ($p < .05$). Yapay Zekâya yönelik tutumlar bağlamında, günlük internet kullanım süresi 4 saatten fazla olan öğrencilerin, 2-3 saat aralığında internet kullanan öğrencilere kıyasla anlamlı düzeyde daha negatif tutum sergiledikleri belirlenmiştir ($p < .05$). Ayrıca, interneti iş/profesyonel amaçla kullanan öğrencilerin Yapay Zekâya yönelik tutumlarının, eğitim, günlük ve hiç kullanmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Benzer şekilde, İş Bulma Kaygısı açısından da interneti iş/profesyonel amaçla kullanan öğrencilerin, hiç kullanmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek kaygı düzeyine sahip oldukları görülmektedir ($p < .05$).

Tablo 6.

Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ile İş Bulma Kaygısı Ölçeği Korelasyon analizi sonuçları

Korelasyon		Yapay zekâya yönelik tutum ölçeği	İş bulma kaygısı ölçeği
Yapay zekâya yönelik tutum ölçeği	Pearson C.	1	.497**
	Sig. (2)		.000
	N	208	208
İş bulma kaygısı ölçeği	Pearson C.	.497**	1
	Sig. (2)	.000	
	N	208	208

Korelasyon, ilişkinin nedenselliğinin sebebinin bulunmasında ön bilgi vermektedir Korelasyon analizi ilişkinin varlığındaki "r" korelasyon katsayısı ile gösterilmekte olup -1 ile +1 arasında değer almaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2014). Yapılan korelasyon analizi ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ve İş Bulma Kaygısı Ölçeği arasında $r=.497$ kuvvetinde ve pozitif yönde orta düzeyde ilişki belirlenmiştir ($p<.05$).

Tablo 7.
Regresyon analizi

Model	R	R2	p	t	F	Sabit	B
Yapay Zekâ	.497	.247	.000	5.934	67.572	1.709	.638

İş Bulma Kaygısı= 1,709 + (0,638 * Yapay Zekâ)

Regresyon analizi; değişkenler arasında bulunan etkileşimin analiz edilmesinde, iki değişkenden birindeki değişimin diğeri üzerindeki değişimin açıklanmasında kullanılmakta olan istatistiksel yöntemde denmektedir (Güriş ve Çağlayan, 2005: 199). Bu analizde R²: bağımlı değişkendeki değişimin bağımsız değişken tarafından ne kadarını açıkladığını, F: regresyon analizinin anlamlı olup/olmadığını (p<.05 den küçük olması), β: bağımsız değişkenin etkisi sabit kılınarak bağımlı değişken üzerindeki etkisinin test edilmesinde kullanılmaktadır (Kalaycı, 2014:259-269).

Yapılan analiz sonucunda Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ve İş Bulma Kaygısı Ölçeği modeli istatistiki olarak (β=.638; F=67,572; p<.05) anlamlıdır. Belirlilik katsayısı R² =.247 olarak bulunmuş olup, İş Bulma Kaygısındaki değişimin %24.7'si Yapay Zekâya Yönelik Tutum tarafından açıklanmaktadır.

Tablo 8.
Hipotez sonuçları

Hipotez	Sonuç
H1: MYO öğrencilerinin yapay zekâya karşı tutumları, iş bulma kaygılarını pozitif yönde etkilemektedir	Kabul (p=0,000)
H2: MYO öğrencilerinin yapay zekâya karşı tutumları, demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir.	Kısmen Kabul Yaş(p=0,000), Cinsiyet(p=0,000), Bölüm(p=0,003), İnternet kullanımı(p=0,001), Kullanım amacı(p=0,000)
H3: MYO öğrencilerinin iş bulma kaygısı, demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir	Kısmen Kabul Yaş(p=0,000), Bölüm(p=0,033), Kullanım amacı(p=0,019)

Tablo 8 incelendiğinde, H1 hipotezinin kabul edilmesi, MYO öğrencilerinin yapay zekâya yönelik tutumlarının iş bulma kaygılarını pozitif yönde etkilediğini göstermektedir. H2 hipotezi kısmen kabul edilmiş olup, yapay zekâya yönelik tutumların yaş, cinsiyet, bölüm, internet kullanım süresi ve kullanım amacı gibi demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. H3 hipotezi de kısmen kabul edilmiş; iş bulma kaygısının yaş, bölüm ve internet kullanım amacı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin yapay zekâya yönelik tutumları ile iş bulma kaygıları arasındaki ilişkiyi incelemek üzere tasarlanmıştır. Araştırma, ilişkisel tarama modeline dayalı olup kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 208 gönüllü öğrenci üzerinde ölçek formları uygulanarak yürütülmüştür. Katılımcılardan elde edilen verilerle yapılan korelasyon analizi ile Yapay Zekâya Yönelik Tutumları ile İş Bulma Kaygıları arasında r=.497 kuvvetinde pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır (p<.05). Yapay Zekâya Yönelik Tutum ile İş Bulma Kaygısı değişkeni arasında yapılan regresyon analizi sonucunda (β=.638; p<.05) etkisi saptanmıştır. Yapılan korelasyon analizi ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ve İş Bulma Kaygısı Ölçeği arasında r=.497 kuvvetinde ve pozitif yönde orta düzeyde ilişki belirlenmiştir (p<.05). Yapılan regresyon analizi sonucunda öğrencilerin Yapay Zekâya Yönelik Tutumlarının İş Bulma Kaygıları üzerinde (β=.638; F=67.572; p<.05) etkisi tespit edilmiştir. Belirlilik katsayısı R² =.247 olarak bulunmuş olup, İş Bulma Kaygısındaki değişimin %24.7'si Yapay Zekâya Yönelik Tutum tarafından açıklanmaktadır. Yapılan t testi sonucunda katılımcıların demografik değişkenlerinden yaş ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği ve İş Bulma Kaygısı Ölçeği arasında p<.05 anlamlılık düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Katılımcıların demografik değişkenlerinden cinsiyet ile Yapay Zekâya Yönelik Tutum Ölçeği arasında anlamlı fark bulunmuştur (p<.05). Yapılan ANOVA sonucunda yapay zekâya yönelik tutum ile demografik değişkenlerden bölüm, internet kullanım

saati ve internet kullanım amacı arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<.05$). Ayrıca iş bulma kaygısı ile demografik değişkenlerden bölüm ve internet kullanım amacı arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<.05$).

Alan yazında Yapay Zekâya Yönelik Tutum ile İş Bulma Kaygısı arasındaki ilişki ve etkiyi araştıran çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak bu değişkenlerin benzer değişkenler ile yapıldığı ve bu araştırmayı dolaylı biçimde destekleyen ya da çelişen bazı araştırmalar şöyle özetlenebilir. Bu çalışmada ulaşılan “olumlu Yapay Zekâ tutumunun iş bulma kaygısını artırdığı” bulgusu, Li ve ark. (2025) tarafından bulunan olumlu tutumun kaygıyı azaltıcı etkisi bulgusu ile çelişmektedir. Her iki çalışmanın bağlam ve ölçek farklılıkları doğrultusunda karşılaştırmalı değerlendirmesine ihtiyaç vardı. Çelik ve Dönmez (2025)’in bulguları, olumlu tutum ve kaygı arasında negatif bir korelasyonu ortaya koymakta ve çalışmamızı destekler niteliktedir. Ayrıca, Yaşar ve Karagüçük (2025) üniversite öğrencileri arasında yapay zekâ kaygısının kariyer kararlılığına negatif etkisini vurgulamıştır. Doğan, Doğan ve Çetinkayalı (2023), spor bilimleri öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada yapay zekâya yönelik tutumların iş bulma kaygısı ile anlamlı şekilde ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Aytaç (2022) ise üniversite öğrencilerinin yapay zekâ öğrenme ve iş değiştirme kaygılarını ele almış ve teknolojik dönüşümlerin iş gücü üzerindeki kaygıları artırabileceğini vurgulamıştır. Benzer şekilde, Banaz ve Maden (2024) de öğretmen adaylarının yapay zekâ tutumlarının bazı demografik değişkenlere göre anlamlı şekilde farklılaştığını bulmuştur. Bu bulgular, mevcut araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte olup, yapay zekâ algısının öğrencilerin gelecek kaygılarıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Yapay zekânın insanın yerini alabilme ve onun adına görevler üstlenebilme kapasitesi, bu alandaki başarılar arttıkça ciddi endişe ve tartışmaları da beraberinde getirmiştir (Thompson, 2023). Özellikle dijitalleşmenin her geçen gün hızlandığı günümüzde, yapay zekânın geleceği nasıl şekillendireceği en önemli tartışma başlıklarından biridir (Karayaman, 2023). Elde edilen bulgular neticesinde çalışmaya yönelik şu öneriler yapılabilir;

- ✓ Öğrencilerin yapay zekâyı tehdit olarak konumlandırmak yerine öğrenmeye ve anlamaya çalışması,
- ✓ Öğrencilerin gelecekte yapay zekânın kullanılması konusunda endişe etmemesini sağlayıcı eğitimler verilmesi,
- ✓ Öğrencilerin yapay zekânın insanları gözetlemek ve fişlemek gibi bir amacının olmadığına eğitimlerde değinilmesi,
- ✓ Öğrencilerin yapay zekânın gitgide daha fazla kullanılması durumunda insanların zarar göreceği düşüncesinden sıyrılması,
- ✓ Öğrencilerin özel sektörde bölümüyle ilgili bir işte çalışabilmek için iş tecrübesinin aranması endişelerinin azaltılması konusunda eğitimler verilmesi önerilebilir.

Conflict of Interest

The authors declared that there is no conflict of interest.

Ethical Statement

Ethical committee approval for the research was obtained with the approval of the Artvin Çoruh University Scientific Research and Publication Ethics Committee dated 16 May 2025 and numbered 178649.

Financial Support

This study was supported by the project titled ‘Examination of Vocational School Students’ Attitudes Towards Artificial Intelligence and Their Concerns About Finding Employment’ under the number TÜBİTAK A;1919B012471273.

Kaynaklar

Aslan, M., & Uğraş, S. (2021). Validity and reliability study of the sports sciences students' job finding anxiety scale. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 6(13), 1143-1170. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.366>

- Aydın, İ. H., & Değirmenci, C. H. (2018). *Yapay zekâ*. İstanbul: Girdap Kitap
- Aytaç, Z. (2022). Üniversite öğrencilerinin yapay zekâ öğrenme ve iş değiştirme kaygılarının otonom araçlar ve akıllı evler özelinde değerlendirilmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(4), 2975–2989. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.22.12.1867>
- Banaz, E., & Maden, S. (2024). Türkçe öğretmen adaylarının yapay zekâ tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(2), 1173-1180.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (7. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çelik, B., & Dönmez, H. (2025). Üniversite öğrencilerinin yapay zekâya yönelik kaygı ve tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 55–72.
- Doğan, P. K., Doğan, İ., & Çetinkayalı, G. (2023). Spor bilimleri öğrencilerinin yapay zekâya yönelik tutumları ile iş bulma kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 174-189.
- Gülen, S., & Dönmez, İ. (2021). Sosyal bilimlerde geleceğin meslekleri. *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 13-21.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2014). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*, 1.Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık,
- Güriş, S. ve Çağlayan, E. (2005). *Ekonometri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (5.Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karayaman, S. (2023). İyimserlik ve değişime direncin endüstri 4.0 uyum yeteneği üzerindeki etkisi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(10), 1329- 1347. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1317>
- Kaya, F., Aydın, F., Schepman, A., Rodway, P., Yetişensoy, O., & Demir-Kaya, M. (2022). The roles of personality traits, al anxiety, and demographic factors in attitudes toward artificial intelligence. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/10447318.2022.2151730>
- Li, R., Wang, L., Zhang, X., & Chen, Y. (2025). Career self-efficacy and job search anxiety among university students: The mediating role of attitudes and literacy toward artificial intelligence. *BMC Psychology*, 13(1), 152. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-02757-2>
- Schepman, A. & Rodway, P. (2020). Initial validation of the general attitudes towards Artificial Intelligence Scale. *Computers in Human Behavior Reports* (1), 100014. <https://doi.org/10.1016/j.chbr.2020.100014>
- Thompson, J. (2025, June 10). I'm a psychologist who talks to people with AI anxiety – here's what I've learned. Business Insider. <https://www.businessinsider.com/im-a-psychologist-who-talks-people-with-ai-anxiety-2025-6>
- Uzgören, N. (2012). *Bilimsel araştırmalarda kullanılan temel istatistiksel yöntemler ve SPSS Uygulamaları*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Yaşar, F., & Karagüçük, K. (2025). Artificial intelligence anxiety and career decision-making among university students: A structural equation modeling approach. *Discover Psychology*, 5(1), 28. <https://doi.org/10.1007/s44163-025-00284-y>

EXTENDED ENGLISH SUMMARY

Introduction: Artificial intelligence (AI) has become a transformative force in today's world due to its remarkable ability to achieve results through logical and mathematical reasoning. The rapid development of AI systems has enabled them to replace humans in certain business processes and undertake tasks on behalf of individuals. While these advances offer efficiency and innovation, they have also raised concerns and debates regarding the future of human labor. In particular, young people increasingly experience uncertainty and anxiety about their career prospects, as AI technologies are expected to reshape professions and job opportunities. Within this context, the present study aimed to examine the effect of vocational school students' attitudes toward artificial intelligence on their job search anxiety. **Method:** The population of the study consists of the students of Artvin Çoruh University, Arhavi Vocational School Campus. The sample is composed of 208 students enrolled at the same campus. Data were collected both face-to-face and through Google Forms, on a voluntary basis, using the convenience sampling method. It is known that in 2025 the Arhavi Vocational School Campus hosted a total of 385 students. According to Uzgören (2012), for a population of 385 individuals, a sample size of 192 is required at a 5% margin of error. In this regard, the sample of 208 students who voluntarily participated in the study is considered sufficient and representative of the population. In addition to two main scales, the questionnaire included demographic items covering gender and age, as well as seven items regarding AI awareness. The "Attitude Toward Artificial Intelligence Scale," adapted into Turkish by Kaya et al. (2022), consists of 20 items and two sub-factors (positive and negative). The second instrument, the "Job Search Anxiety Scale," developed by Aslan and Uğraş (2021), is composed of 8 items under a single factor. Altogether, the survey contained 28 Likert-type items (1 = Strongly Disagree, 5 = Strongly Agree). For data analysis, the SPSS 23.0 statistical package program was employed. A significance level of $p < 0.05$ was adopted as the basis for statistical interpretations. In line with the hypotheses, the analyses included tests of normality, reliability analysis, KMO and Bartlett's test of sphericity, t-test, ANOVA, correlation, and regression analysis. **Findings:** The correlation analysis revealed a positive and moderate relationship between attitudes toward AI and job search anxiety ($r = 0.497$, $p < 0.05$). Regression analysis further demonstrated that students' attitudes toward AI significantly predicted their job search anxiety ($\beta = 0.638$; $F = 67.572$; $p < 0.05$). In terms of demographic variables, t-test results showed that age had a significant effect on both AI attitudes and job search anxiety ($p < 0.05$), whereas gender differences were significant only for AI attitudes ($p < 0.05$). The ANOVA results indicated that students' attitudes toward AI differed significantly depending on their academic department, daily internet usage duration, and primary purpose of internet use ($p < 0.05$). **Conclusion;** The findings suggest that students' perceptions and attitudes toward artificial intelligence directly influence their level of job search anxiety. Demographic factors, such as age and gender, also play a moderating role in this relationship. The results highlight the importance of preparing young individuals for the challenges and opportunities of the AI-driven labour market. Educational institutions should therefore develop training programs that help students perceive AI not only as a potential threat but also as a tool that can provide new career opportunities. In this way, students may reduce their job-related anxieties while enhancing their adaptability to future labour market dynamics.